



A BAKONY BARLANGKUTATÓ EGYESÜLET

1995. ÉVI JELENTÉSE

Irta: Gyurman Csaba
Iharos András
Németh Róbert
Versnitzer Zoltán

AJTAPOLCAFŐ, 1995. december 31.

1. Munkaterv az 1995. évre

I. Feltáró kutatás

- a., az Öreg-köves-viznyelőbarlang feltáró kutatása
- b., a Bujó-lik feltáró kutatása
- c., a Hajszaabarnai Pénz-lik feltáró kutatása
- d., a Pápa-tapolcafüői barlangok feltáró kutatása

II. Hidrológiai vizsgálatok

- a., nyelômûködések megfigyelése
- b., vízelemzések

III. Klimatológiai vizsgálatok

- a., hőmérséklet, páratartalom, huzat vizsgálata a Bujó-likban

IV. Barlangvédelem

- a., Aknaácsolat készítése az Öreg-köves-viznyelőbarlang új bejáratához.

V. Barlangkataszterezés

- a., 4440-es kataszteri terület
- b., a 4412-es és a 4430-as terület kataszterének kiegészítése

1.1. A munkaterv végrehajtásának értékelése. (Gyurman Csaba)

1995. évi munkánkra is rányomta bélyegét, hogy nagyon alacsony létszámmal dolgoztunk. A csoport tagjait szinte csak feltáró munkára lehetett mozgósítani.

1995. évben így elsősorban a feltáró munkára összpontosítottunk. 4 barlangban végeztünk feltáró tevékenységet.

A hidrológiai, klimatológiai és biológiai adatgyűjtések folynak, ezeket egy későbbi jelentésünkben fogjuk feldolgozni.

2. Összefoglalás

Az egyik legfontosabb kutatási objektumunkban, a Bújólikban két helyen végeztünk feltáró munkát, a B-2-es víznyelőben 4,5 m mély aknát bontottunk ki.

A Tapolcafői-forrásbarlangban a szűk részek tágításával foglalkoztunk, egy helyen mintegy 4-5 m hosszú előrejutás történt.

Folytattuk a Töpéri-barlangból az összes törmelék kihordását a további feltárások elősegítése céljából. Megbontottuk a barlang végén lévő homokszifont, jelenleg már felfelé haladunk, és egyre nagyobb üregeket találunk.

Folytattuk az Attya-pusztai-vágásban felfedezett forráskürtök feltárását, ahol szintén jelentős eredmények várhatók.

A Bújó-lik feltárása kapcsán új megfigyeléseket végeztünk a barlang kialakulásával kapcsolatban. A bejárati zóna átvizsgálásával eddig nem ismert, eltömődött járatokat figyeltünk meg, amelyek a barlang feltárását megkönnyíthetik.

Katasztereztünk a 4462-es és a 4430-as kataszteri területen, megkezdtük a 4413-as kataszteri terület kataszteri feldolgozását.

3. Feltáró kutatás

3.1. A Bújó-lik feltáró kutatása. Ajka-Padragkút, 4430-as kataszteri terület (Gyurman Csaba)

A barlang kutatását 1995-ben két helyen folytattuk. A barlangban folytattuk a főág elején, bal oldalon lévő mellékág bontását. Ettől a bontástól azt reméljük, hogy ezen a mellékágon át elérjük a főággal párhuzamos, feltételezett régebbi főágot. A bontást nagyon nehezíti, hogy a kitermelt anyagot nagyon nehéz elhelyezni. A felszíni depózás a viszonylag hosszú és helyenként nagyon szűk járaton keresztül kis létszámunk miatt nem lehetséges. A lenti depózás pedig az amúgy sem túl tágas járatok miatt szintén problematikus. Jelenleg a zsákos depózást alkalmazzuk, a zsákokat a főág falai mentén még egyelőre el lehet helyezni és az anyag szét-szóródását is meg lehet így akadályozni.

A kibontott mellékág szelvénye körülbelül a főággal azonos méretű, de alakjában némi különbséget mutat. Míg a főág szelvénye inkább magas és keskeny, a mellékág laposabb és szélesebb, fekvő ellipszis alakú.

A másik bontási terület a felszínen van, a barlang bejáratától mintegy 30 méterre, a B 2-es víznyelő. (Bújó-lik 2. sz. víznyelő).

Az 1995. évi bontás megkezdésekor váratlan meglepetés ért bennünket. Az előző évben megkezdett bontásunkat majdnem teljesen betemette az egy fa kidőlése és az agyag súvadása. A régebben kiásott aknák más víznyelőkben egy-két évig megszoktak állni omlás nélkül, itt viszont 3 hónap alatt beomlott. Az omlás oka az volt, hogy a humuszréteg alatt, az agyagréteg tetején víz folyt a barlangba a téli csapadékvíz hatására. Sajnos

ezt a felszínen nem lehetett látni.

Ujra kibontottuk az aknát, majd kiácsoltuk a további omlások elkerülése érdekében. A megfolyósodott agyag kitermelése rendkívül nehezen ment.

Jelenleg mintegy 4,5-5 m mélyen vagyunk, a sziklafal alá bemenő járat kb. 2 m hosszú. Itt már elfogyott a vörös agyag, megjelentek a bazaltdarabok, a végén szinte csak bazalt tölti ki a járatot.

A hasadéokban január folyamán hőmérsékletméréseket folytattunk. Az ott mért hőmérsékleteket (6,2-6,4°C) a felszíni hőmérsékletek (-2,5, -4,5 °C) nem nagyon befolyásolták, az előző évhez hasonlóan.

A kutatóaknában még a bontás végén is cseréptöredékek és paticsdarabok kerültek elő, amelyek hasonlóak az 1994-ben talált cseréptöredékekhez.

3.2. Töperi-barlang feltáró kutatása

1995-ben a barlang végpontján kíséreltük meg a tovább jutást. Az eredmény elég biztató, a végpontot alkotó homokszifon viszonylag rövid volt, mindössze 1,5-2 m, a szifon jól rétegzett homokkal volt kitöltve, egy-két kavics betelepüléssel. A szifon után a járat még teljesen ki van töltve, de itt már nagyobb részt összecementálódott omladékkal és homokkal. A kitöltés, minél jobban haladunk előre annál jobban üregesedik, ezt elég biztató jelnek vélem.

3.3. Tapolcafői-forrás-barlang feltáró kutatása

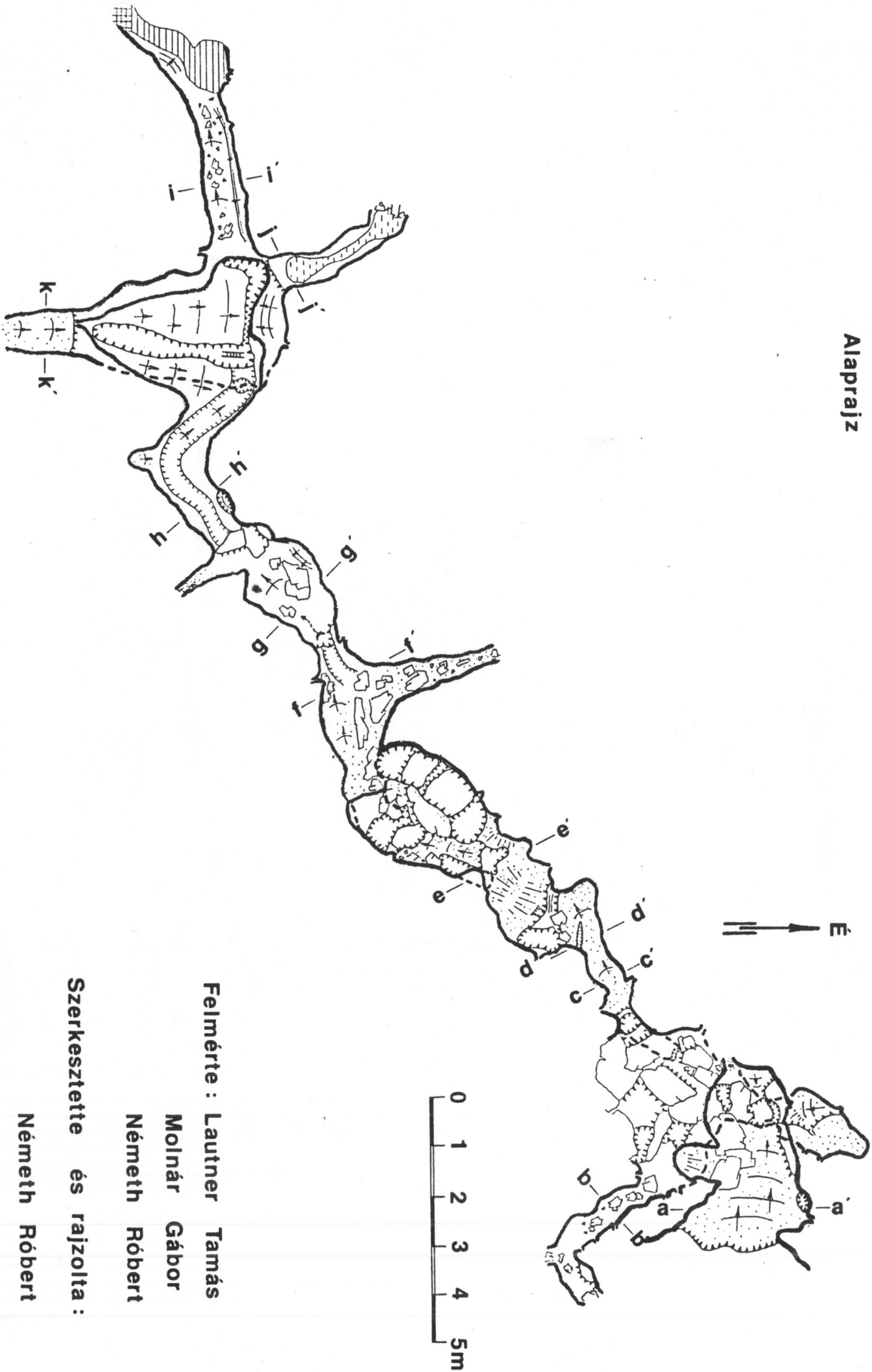
A barlangban számottevő továbbjutás nem történt. Egy kb. öt méteres járatot sikerült feltárni, az első szűkület után balra lévő járat végén, az új rész egy "Y" alakú elágazás, aminek a jobb oldali ága lejt. Az új rész jelentősen fel van töltődve további feltárása a jövő feladatai közé tartozik. A másik bontási pontunk a hasadék végén volt, ahol megpróbáltuk felszíni bontással leküzdeni a hasadékban található dugót. A felszínről sikerült megtalálni a hasadék tetejét, de egyenlőre járható méretű kiszélesedését nem találtuk. Két méter felszíni bontás után találtunk egy KNY- i irányú kereszthasadékot, de itt sem szélesedett járhatóvá. A kutató árokban nagy mennyiségű kerámia töredéket és egyéb tárgyakat találtunk, ezeket feldolgozásra átadtuk a pápai Eszterházy Károly Kastély és Tájélmúzeumnak.

3.4. Feltáró kutatás Attya-pusztán

Az Attyai-vágás karsztos üregeiben végeztünk feltáró kutatást. Itt sajnos barlang-méretű üreg még nincs, de már nagyon biztató eredményeket sikerült elérnünk. A legészakibb forráskürtő megbontásával, a kitöltés felső rétegének eltávolítása után nagy méretű gyöngykavicsokkal teleszórt humuszos réteg következett és egy vízszintes járat körvonalai kezdtek kibontakozni. A kürtőnek jelenleg csak a K-i és a D-i oldalon találtuk meg a szálkô falat. 96-ban itt is folytatjuk a feltárást.

Fortuna – barlang

Alaprajz



Felmérte : Lautner Tamás

Molnár Gábor

Németh Róbert

Szerkesztette és rajzolta :

Németh Róbert

Fortuna - barlang

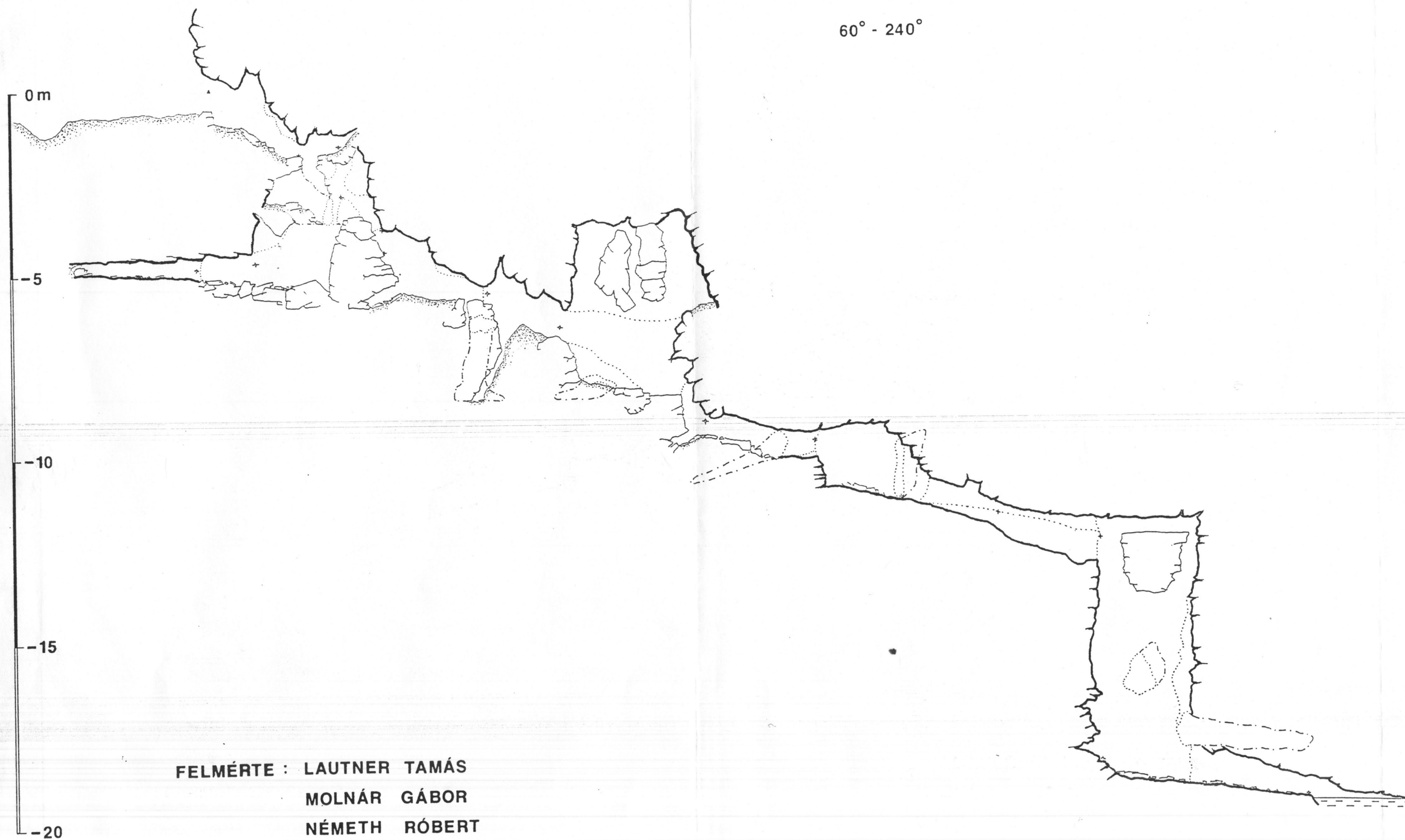
Keresztszelvények



FORTUNA – BARLANG

KITERÍTETT HOSSZMETSZET

60° - 240°

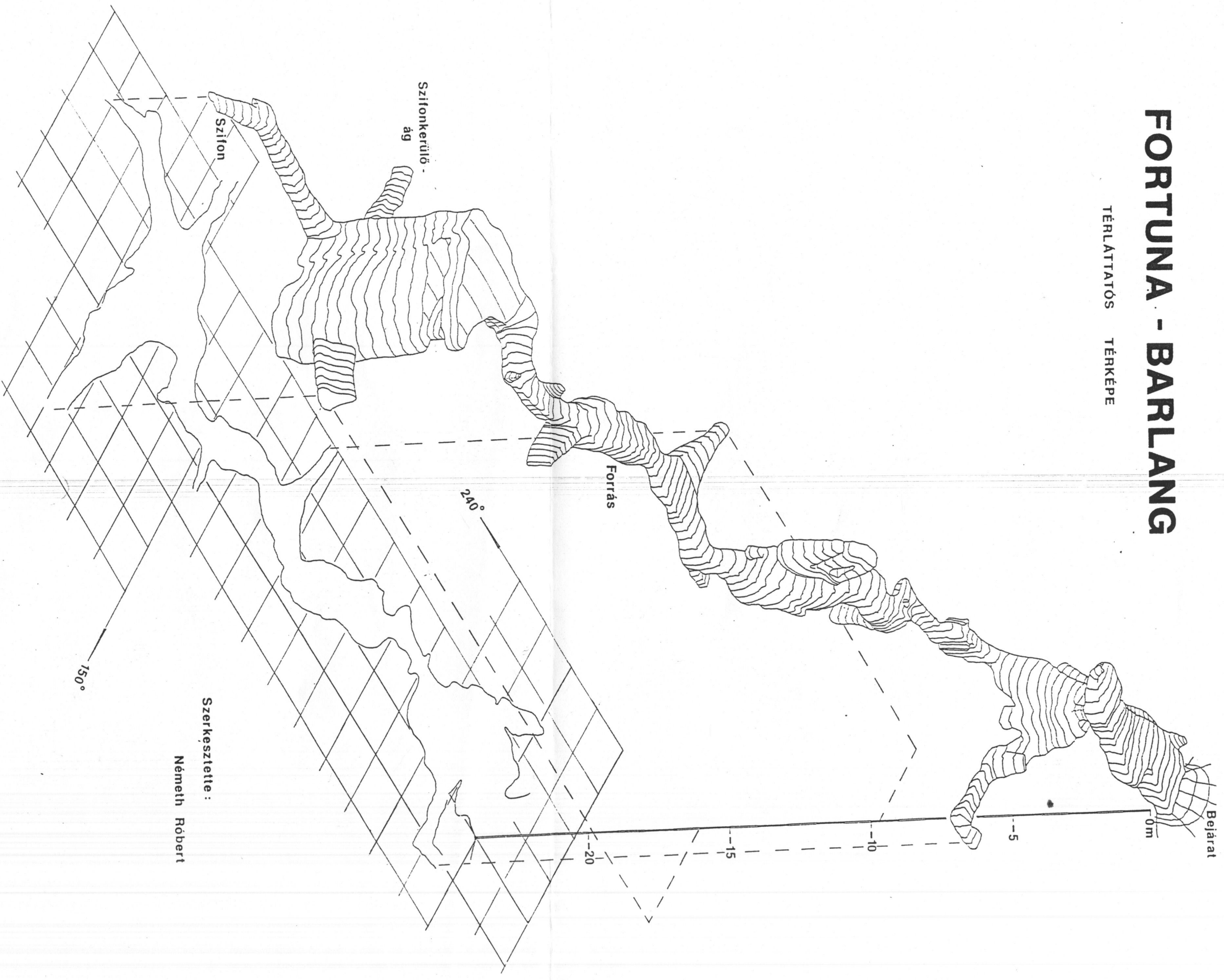


FELMÉRTE : LAUTNER TAMÁS
MOLNÁR GÁBOR
NÉMETH RÓBERT
SZERKESZTETTE ÉS RAJZOLTA :
NÉMETH RÓBERT

1995.

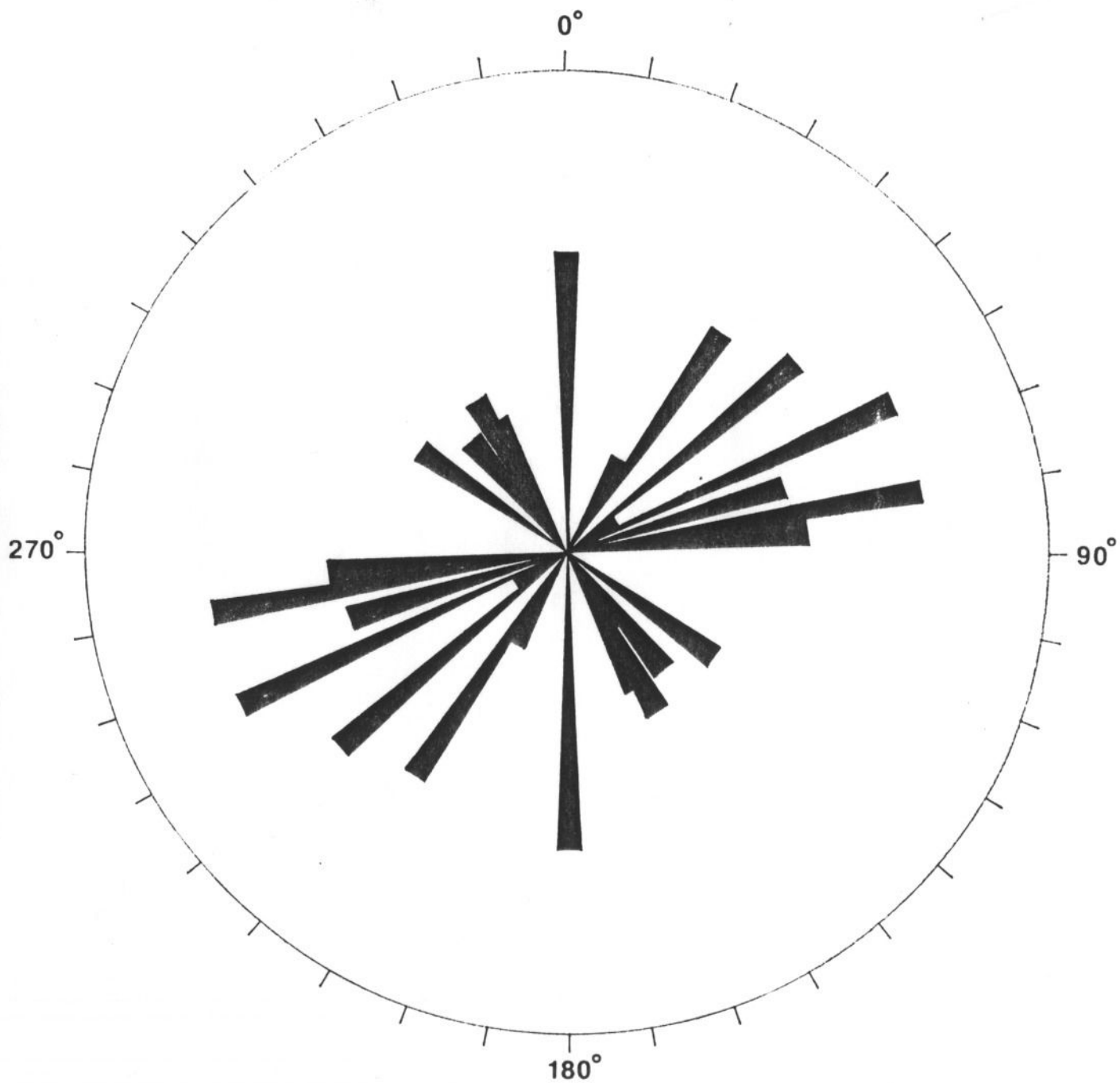
FORTUNA - BARLANG

TÉRLATTATÓS TÉRKEPE



Fortuna - barlang

járatirány - eloszlási diagrammja



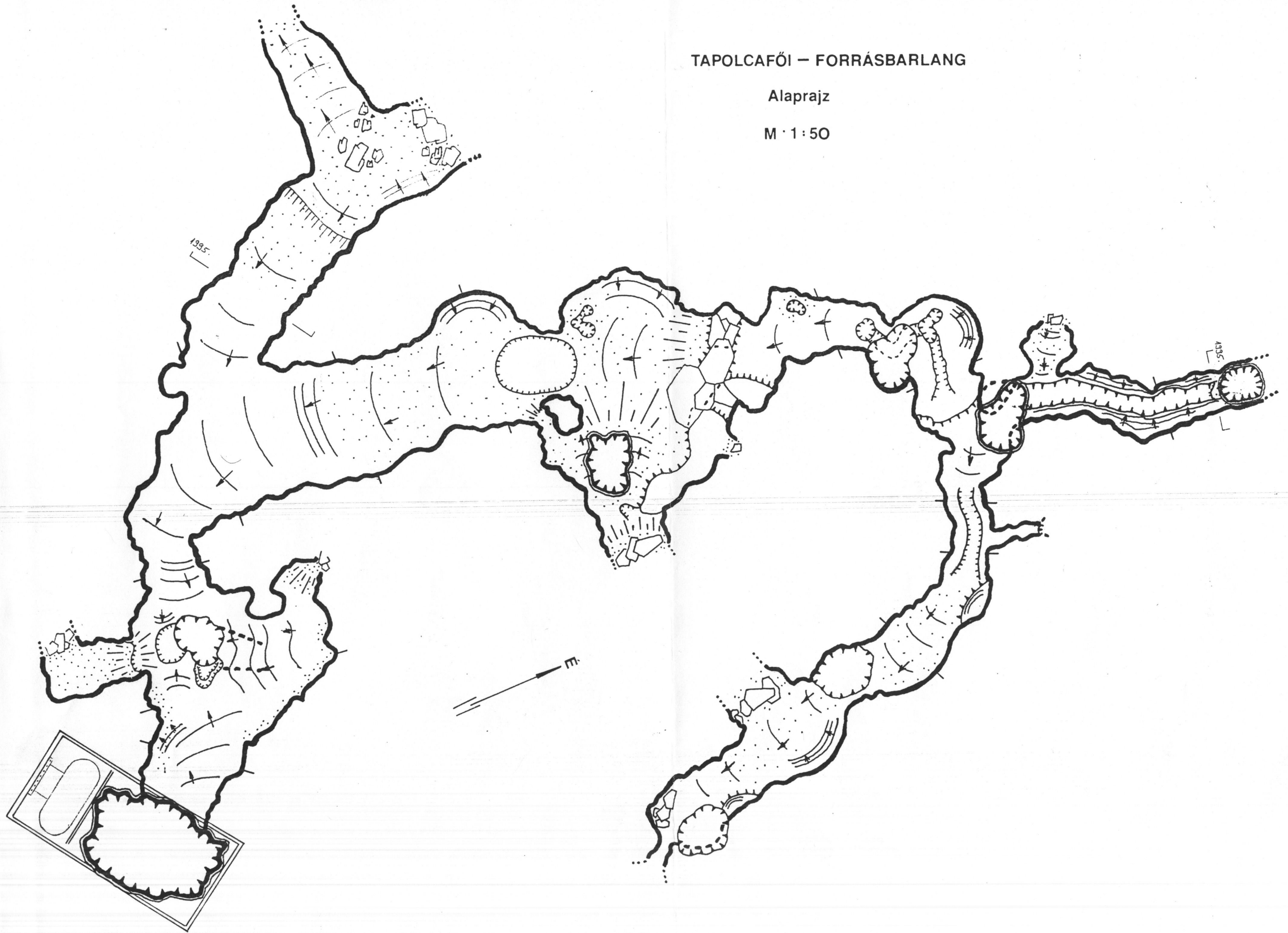
Készítette:

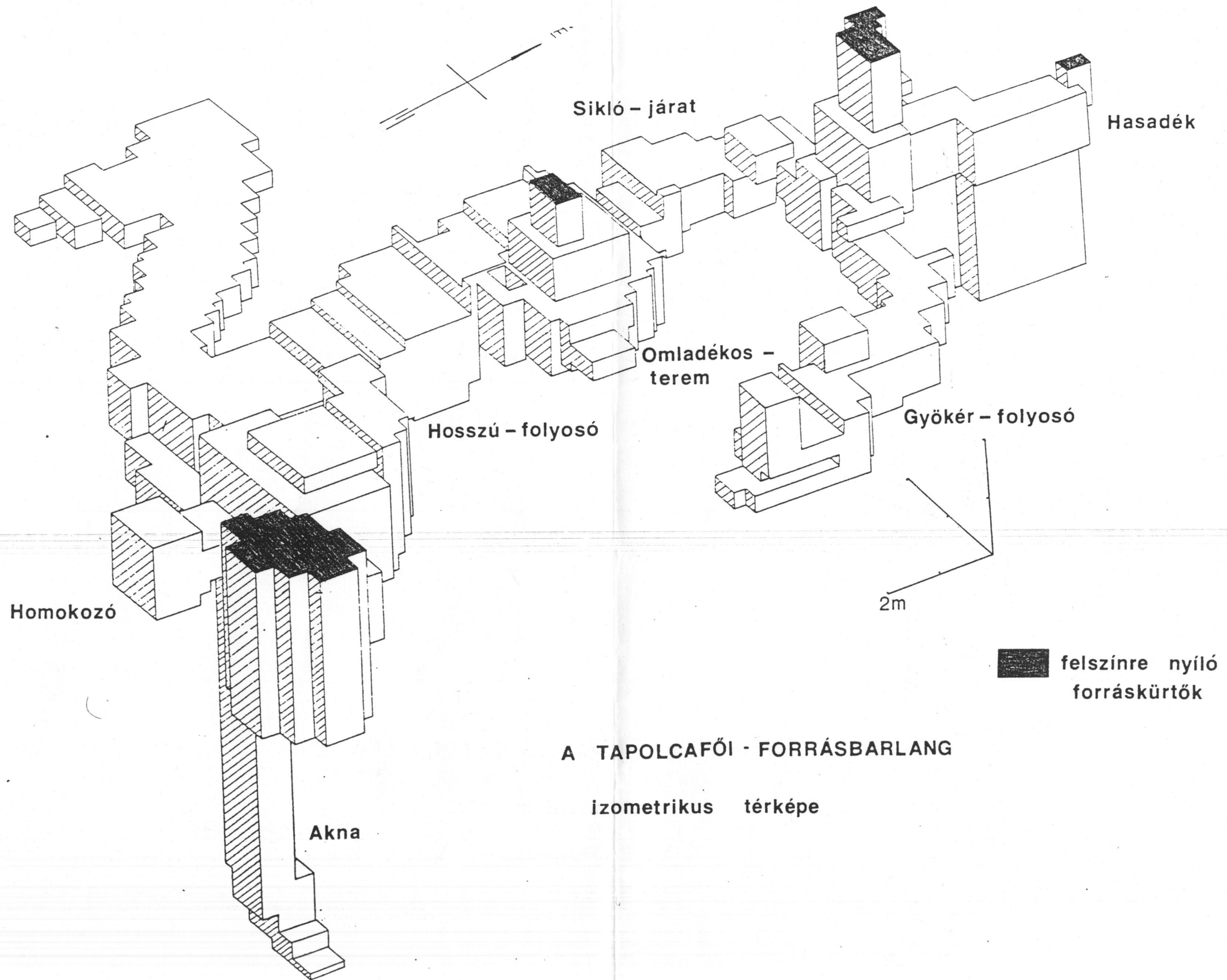
Németh Róbert

TAPOLCAFŐI – FORRÁSBARLANG

Alaprajz

M · 1 : 50

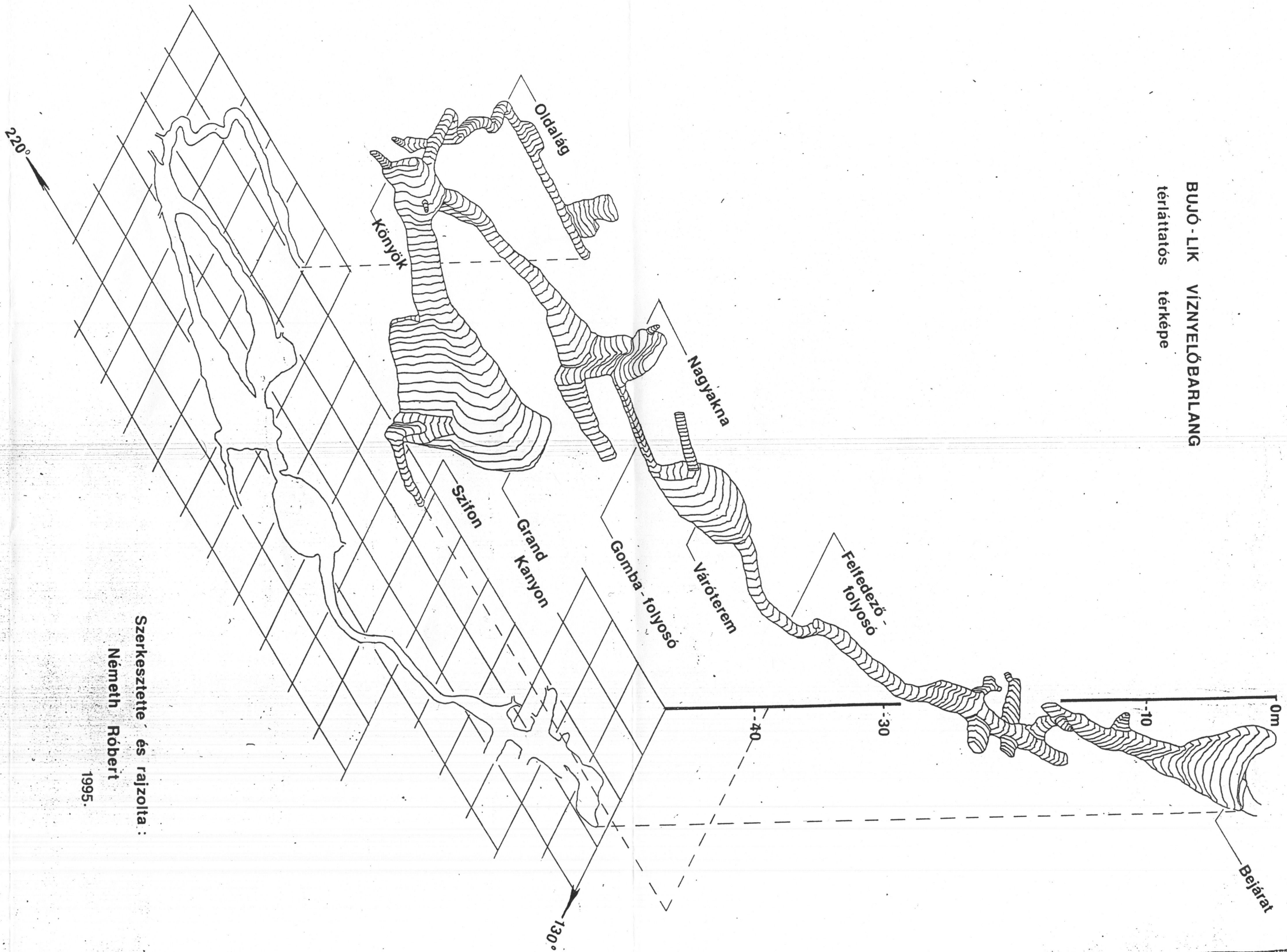




A TAPOLCAFŐI - FORRÁSBARLANG
 izometrikus térképe

szerk.:Németh Róbert

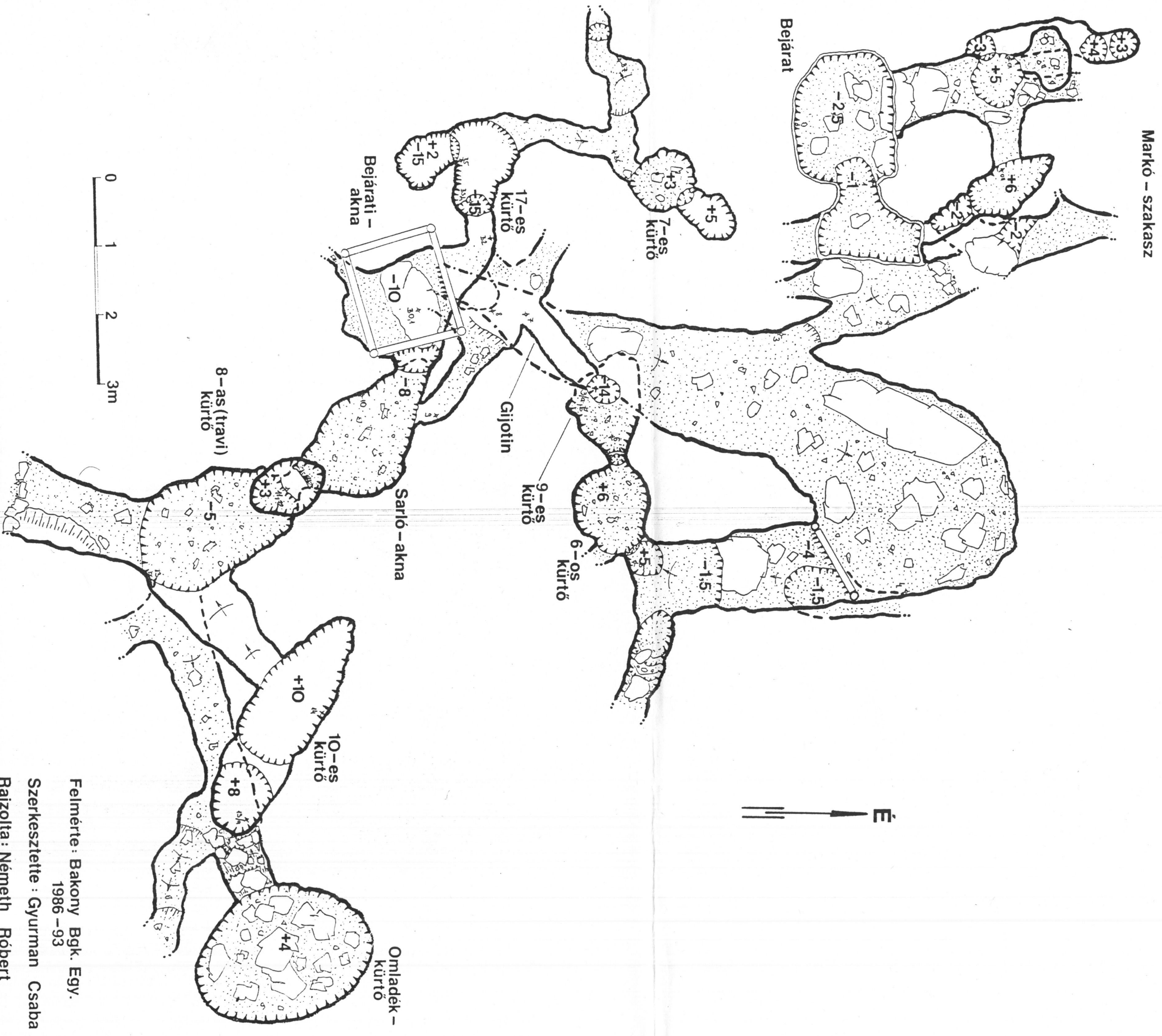
BUJÓ-LIK VÍZNYELŐBARLANG
térleírástos térképe



Szerkesztette és rajzolta:
Németh Róbert
1995.

Öreg – köves víznyelőbarlang

ALAPRAJZ

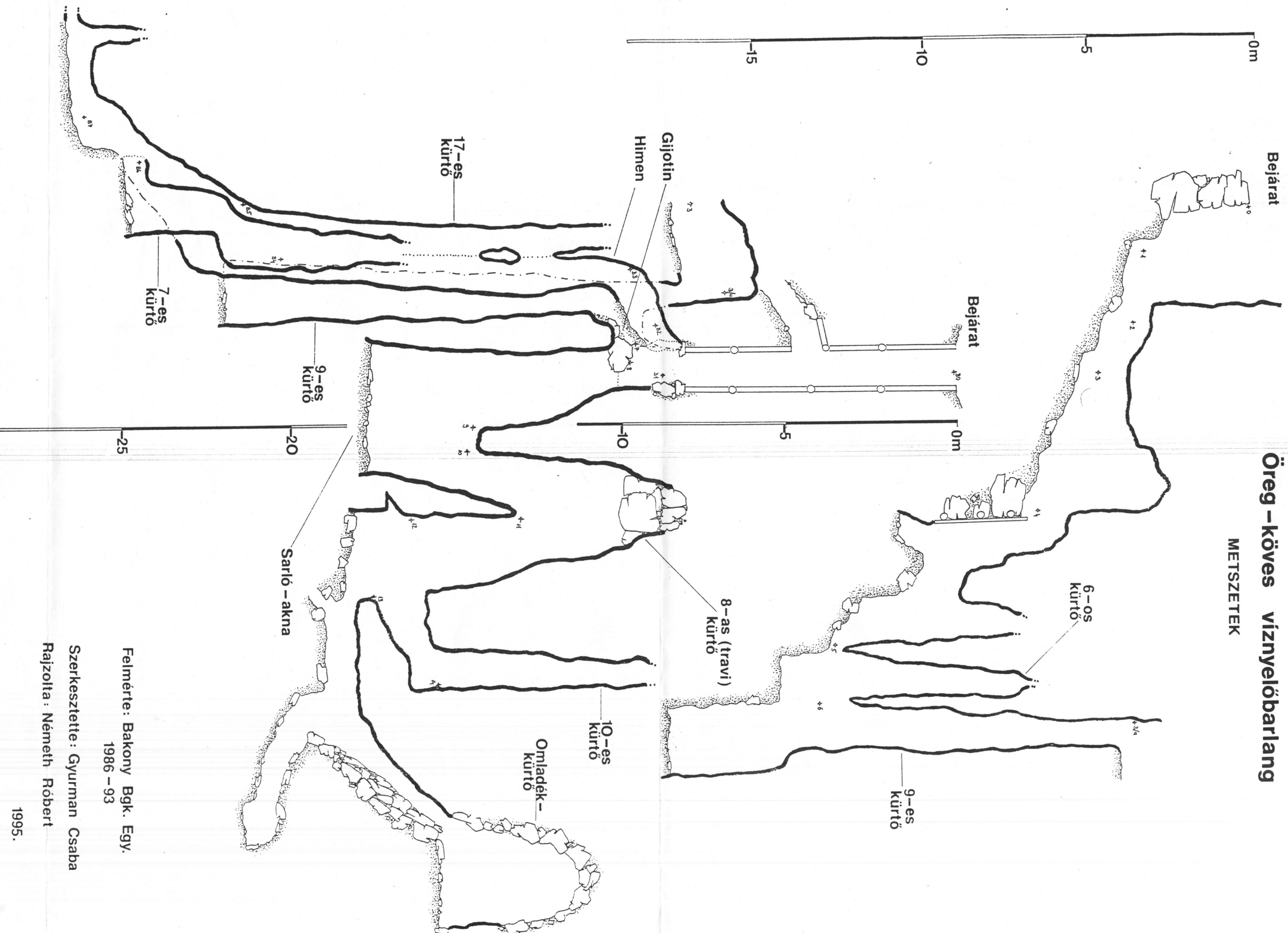


Felmérte: Bakony Bgk. Egy.
1986 – 93
Szerkesztette: Gyurman Csaba
Rajzolta: Németh Róbert

1995.

Öreg-köves víznyelőbarlang

METSZETEK



Felmérte: Bakony Bgk. Egy.
1986 - 93

Szerkesztette: Gyurman Csaba
Rajzolta: Németh Róbert

1995.

4. A feltáró kutatások eredményeinek feldolgozása.

4.1. Kisérlet a Bújó-lik genetikájának rekonstruálására

- az eddig publikált keletkezési elméletek, valamint a jelenleg rendelkezésre álló ismeretek alapján. (Németh Róbert)

4.1.1. A barlang kutatástörténete

A Király-kúti nyiladék és a Csörgő-kötől induló nyiladék kereszteződésétől D-i irányban 50 m-re található a Padragi-víznyelő 6 m mély tölcsére. Az időszakos objektum mélypontján lévő, eltömődött szálkő-hasadék megbontásával a Veszprémi Bkcs. tagjai dr. Markó László vezetésével 1960. június 18-án bejutottak a Bújó-lik-víznyelőbarlang járataiba, melyet 136 m hosszban és 43 m mélyen - a jelenleg végpontot jelentő szifonig - sikerült feltárniuk.

1978-ban az Alba Regia Bkcs. tagjai végeznek bontást a szifonban, ahol 8 m-t haladnak előre. A munkálatok mellett a feltáró kutatás elősegítésének érdekében morfogenetikai jellegű megfigyeléseket is tesznek a barlangban.

1979-ben a Cholnoky Jenő Bkcs. ajkai barlangászai 12 m hosszban tárják fel a szifont. A szifonból kijövő huzat, és a járat után megfigyelt barlangterem továbbkutatásra serkenti őket, de a rendkívül szűk járatban sem továbbhaladni, sem dolgozni nem tudnak. Ezért az omladékhegy alatt lévő idősebb járat feltárása érdekében elkezdik a hatalmas mennyiségű anyag áthalmozását.

1989-ben a Bakony Bgk. Egy. tagjai folytatják a barlang kutatását. Megtalálják az idősebb járat kezdetét, de az omladékhegy bontását a fokozott omlásveszély miatt abba kell hagyniuk. A szifonban történt sikertelen tovább-

jutási kísérlet után 1993-ban a bejárati szakaszban felfedezett két oldaljárat bontását kezdik meg. Az intenzív kutatás ellenére a szűk keresztmetszetű szifon, valamint a hatalmas technikai nehézségeket támaszto omladékhegy makacsul ellenáll a továbbjutási kísérleteknek.

A feltáró kutatás helyes koncepciójának kitűzése érdekében a barlang felfedezése óta több morfogenetikai elmélet látott napvilágot (Markó-Almássy 1961, Kárpát 1978, Veress M. 1979, Klinger L. 1991). Az egyes elméletek tartalmának, valamint a barlang struktúrájának részletes ismertetésére ezen a helyen nem kerül sor, mert a velük foglalkozó irodalom mindenki számára hozzáférhető. A könnyebb áttekinthetőség érdekében azonban közlésre kerülnek:

- a., a barlang térláttatós térképe,
- b., a Bakony Barlangkutató Egyesület (BBE) által végzett kutatások morfogenetikai jellegű adatai,
- c., a barlang genetikájával kapcsolatos elméletek azon vitatható pontjai, melyek a BBE legújabb kutatási eredményeinek ismeretében kiegészítésre, ill. korrigálásra szorulnak,
- d., a későbbiekben vázolt - a jelenlegi ismeretek tükrében megfogható - genetikai folyamatok szemléltető ábrái.

4.1.2. A Bakony Barlangkutató Egyesület 1989 és 1995 között végzett kutatásai.

A BBE tudományos és feltáró jellegű kutatásai során megismert tényeket, morfológiai jellegű megfigyeléseket, adatokat az alábbi pontokban összegezhetjük:

1. Bejárati szakasz:

a., a felszínközeli szakasz keleti irányba tartó keresztirányú járatai feltételeznek egy eddig ismeretlen járatszakaszt, amely nem a Főág nyelőpontjával kommunikál (Németh R. 1994).

b., A barlang térképezése (1994) folyamán bizonyossá vált, hogy a Főág eróziós folyosójának felső szakasza is a jelenlegi nyelőponttal kommunikál, amit a járat erőteljesen emelkedő főtéje, és annak horizontális iránya is igazol.

2. Váróterem, Akna zónája:

A Váróterem és az Akna főtéje alatt csatlakozó járatok által szállított allochton szerves anyagok a felszínnel való kommunikációra utalnak (Klinger L. 1991). A kommunikáció vonala az erősen akkumulálódott B-2-es víznyelő kizárásával csak a Mellékág lehet.

3. Könyök:

A Mellékág felső szintjének csatlakozásánál - az agyaghegy jelentősebb mértékű megbontása nélkül is - jól látható egy nagyméretű eróziós vályú, bizonyítva a Mellékágnak a Könyök kialakulásában végzett meghatározó szerepét.

4. Grand Kanyon:

A Kanyon bal oldalán a csoport tagjai megfigyeltek egy patakmedret, amely nem a szifon, hanem az omladékhegy bal oldala felé tartott (Gyurman Cs. 1991).

5. Szifon:

a., A szifon feletti omladékhegy megbontása után -

az impermeábilis üledékréteg eltávolításának következtében - a szifon vize teljesen leapadt, és azóta csak jelentős vízforgalom esetén keletkezik visszaduzzadás (Gyurman 1991).

b., Az omladékhegy alján végzett munkálatok során láthatóvá vált egy akanaszerű, humusszal teljes egészében kitöltött járat körvonala, amely a régóta keresett, akkumulálódott továbbvezető folyosó kezdeménye lehet (Gyurman 1992). A továbbkutatást az erős omlásveszély miatt fel kellett függeszteni.

6. Mellékág:

Az 1994. évi hóolvadás után a mellékág végpontja mögül hatalmas vízesés hangja hallatszott, ami egy mély aknára utal. A megfigyelés megerősíti a Kárpát-féle elméletet, bár a vetődés kihatásáról a mellékágban konkrét adatok továbbra sem állnak rendelkezésre.

7. A szeleogenezis vetődést követő stádiumában az egyes járatok szakaszos aktivitása, az elvetődött főágszakasz - tulajdonképpeni erózióbázis - mélyebb szintre helyeződése, a nyelőpont fokozatos hátrálódása, valamint a közelben lévő B-2-es ikernyelő horizontális helyzete alapján egy felszínközeli deltaszakaszt valószínűsíthetünk, melynek vizei a Szifon szintje alatt konvergálva fejtik ki megnövekedett üregképző hatásukat.

4.1.3. A Bújó-lik genetikai elméletei

A barlang keletkezéséről eddig négy elmélet került publikálásra:

4.1.3.1. Markó L. féle elmélet (1961)

A Markó L. és Almásy G. által publikált írás a Bújó-lik feltárásának körülményeivel, és a barlang részletes bemutatásával foglalkozik - tulajdonképpen nem elmélet, így vitatható pontjai sincsenek. érdekes azonban megjegyezni, hogy említés történik a Főág alsó szakaszának oldalirányú elmozdulásáról a térképen jelölt A-B sík mentén. A szerzők ezzel az elmozdulással magyarázzák az Akna létrejöttét, és a Szifon horizontális helyzetét. Bár konkrétan nem emlitenek vetődést, a megállapítás mégis a Kárpát-féle elmélet előszeleként fogható fel.

4.1.3.2. Kárpát-J.-féle elmélet (1978)

Tartalmilag és formailag is kiemelkedik a barlanggal kapcsolatos morfogenetikai írások közül. A BBE kutatásai nyomán ismertté vált adatok szükségessé teszik egyes pontok revízióját, főbb megállapításai azonban ma is helytállóak.

Vitatható pontjai:

- a., a Főág felszín irányába haladó felső szakaszának a régi nyelőponttal való összefüggése nem bizonyított,
- b., az oldalfolyosó (Mellékág) nem lehet a primer szpeleogenezis vonala, mert
 - 1., a Könyök főtéjén látható mennyezeti csatorna két oldalsó folytatása nem képezhet összefüggő járatot (indoklás a Veress-féle elméletnél),
 - 2., a Főág nyelőpontjának kizárólagos aktivitási idején az oldalfolyosó nem kommunikált a felszínnel; hidrológiai működése az oldalági túlfolyón történt, melynek kialakulása viszont a Főág keletkezését követő időszakra tehető.

- c., A "Kanyon regressziós hatásra történő nagymértékű denudációjával párhuzamos időbeli kifejlődésű" szifonjárat rendkívül szűk keresztmetszete nem magyarázható kizárólag a kőzet rétegdőlése következtében korlátozottan érvényre jutó lineáris erózió, valamint a korrózió hiányának hatásával.
- d., A szerző által jelzett vertikális vetődési paraméter elfogadása esetén a Gomba-folyosót nem azonosíthatjuk az ősfőággal.
- e., A Szifon járatához hasonlóan a jelenlegi Főág Aknáig tartó szakaszának denudációja is csonka fejlődési fázisban zajlott le.

4.1.3.3. Veress M. féle elmélet (1979),

amely inkább morfológiai adalékokat tartalmaz; a genetikai jellegű megállapítások nagy része a Kárpát-féle elméletet erősíti.

Vitatható pontjai:

- a., A harmadik terem (Könyök) nem egységes vízvezető járatra képződött rá, mivel a mennyezeti csatorna két oldalsó folytatása
 - 1., a keresztmetszvények jelentős méretbeli eltérése,
 - 2., a járatok időszakos, eltérő nagyságú vízforgalma,
 - 3., mindkét járat Könyök irányába való esése miatt nem képezhet összefüggő járatot.
- b., A barlangban történt nagymértékű akkumuláció nem annyira a nyelőpont áthelyeződésének, sokkal in-

kább az omlások eredményeként létrejött "dugulásoknak" a következménye.

c., A nyelőpont hátrálódása nincs kapcsolatban a bejárat és a Főág közötti oldásos szakasz kialakulásával. A jelenleg járható szakasz tulajdonképpen egy saját víznyelőponton belül keletkezett rányelő, melyet a Főág felső szakaszának igen erőteljesen emelkedő főtéje, és annak horizontális iránya igazol. A "rányelő" járat kialakulása nem nyelőpont hátrálódás, hanem akkumuláció következménye.

4.1.3.4. Klinger L. féle elmélet (1991),

amely felhasználja a BBE 1990-91-es kutatási eredményeit, és az addig napvilágot látott elméleteket (elsősorban a Kárpát-féle elméletet) erősen korrigálva új genetikai folyamatot vázol fel.

Vitatható pontjai:

a., A Váróterem és az Akna zónájában létrejött emeletképződés nem zárja ki a regresszió tényét, hiszen az Akna aljáról induló járat tulajdonképpen erózióbázisnak tekinthető, így annak keresztmetszete a regresszió létrejöttének esetén is megegyezik a két becsatlakozó járat keresztmetszetével, amennyiben a két emelet együttes aktivitása kizárható.

Azonban itt meg kell említeni, hogy az Akna aljáról elmenő járat keresztmetszete nagyobb, mint a két bejövő járat együttes keresztmetszete., ami egy eddig ismeretlen felső szintre utalhat.

b., A szpelogenezis primer vonala nem feltétlenül a Főág, mert

- 1., kapcsolata a régi nyelőponttal nem bizonyított,
 - 2., ebben az esetben az ősfőág a Főág vonalában – esetleg annak része – lenne, és így az Akna és a Grand Kanyon zónájában észlelt vetődés vertikális paraméterei eltérnének egymástól.
- c., A Váróterem és az Akna zónájának alsó rétegében a zárt hasadékok mellett megtalálható az Akna oldalágaként említett járatot preformáló nyitott törésvonal, amelynek folytatása a vetődés következtében Ny-i irányba elvonszolt főágszakasz főtéjén a Könyökig követhető.
- d., A kőzetminőség a Grand Kanyon genetikájában játszott szerepe a megfelelő vizsgálatok hiánya miatt nem tisztázott, a Kanyon jelentős szelvényméretének kialakulásában azonban inkább az őt preformáló diaklázis mentén megkezdődött, ma is folyamatban lévő regresszió kapja a primer szerepet.
- e., A barlang időszakos akkumulációjának reliktumai nem követhetők nyomon folyamatosan a bejárattól az omladékhegyig, hanem két szakaszban jelennek meg:
- 1., a bejárattól a Váróteremig
 - 2., az Akna aljától az omladékhegyig tartó szakaszokban.

A kontinuitás hiánya kétségesé teszi az egyszeri, egy időben történő akkumuláció valószínűségét.

4.1.4. A Bújó-lik genetikája a jelenlegi ismeretek értelmezése szerint

A különböző elméletek részeinek, valamint a BBE legújabb kutatási eredményeinek felhasználásával rekonstru-

álhatjuk a speleogenezis összetett folyamatát, az egyes barlangszakaszokra lebontva – a szakaszok közti időbeliség meghatározásának teljessége nélkül.

Nyelőzóna és a bejárati szakasz:

I. A barlang bejáratát képező elnyúlt, hasadékjellegű szálkőakna a nyelőpont hátrálódásának következtében jött létre. A régi nyelőpont ma már inaktív, működési ideje a speleogenezis korai szakaszán viszonylag rövid lehetett, bár szakaszosan rogyadozó mozgása jelentős üregre utal. A nyelőpont hátrálódása után időszakosan funkcionálhatott túlfolyóként is.

II. A bejárat és a Főág jelenleg járható összeköttetése a főági nyelőponton belül kialakult másodlagos rányelő, amely a meredek esésű bejárati akna akkumulációját követően alakult ki. Az impermeabilis üledékréteg felszínén mozgó víz a bejárati aknát preformáló törésvonal mentén új járat denudációját kezdi meg, amely függő helyzete miatt a Főág már kialakult járatába csatlakozik. A tágasabb szelvényű, akkumulálódott szakasz és a Főág régi nyelőponttal való kapcsolatára nincsenek adataink.

A bejárati szakasz genezisének folyamatát az 1. ábra szemlélteti.

Főág (különös tekintettel a Váróterem és az Akna zónájára)

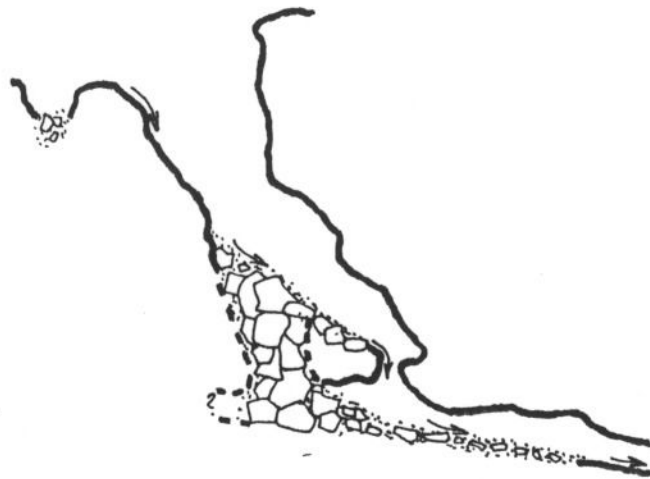
I. A speleogenezis primer vonalában kialakuló, régi nyelőponttal kommunikáló ún. "ősfőág" az Akna-Szifon vonalában bekövetkezett vetődés hatására "kettétörik", járatai függőleges és oldalirányban is elvonszolódnak egymástól. A vetődés vertikális paramétereiről adatok nem állnak rendelkezésre, az oldalirányú paraméterek az

1. ábra: Bejárati szakasz

a.



b.



Akna aljáról induló két járat főtéjén látható nyitott diaklázis alapján megadhatóak.

II. A vetődést követő fázisban az ősfőág szubordinált szerepet kap. A nyelőpont vizeit elvezetni nem tudó járat mélypontján levő litoklázisok mentén megindul az embrionális üregképződés, melynek a következményeként kialakult járatok jelenleg az Akna és a Váróterem tetejénél csatlakoznak a Főágba. A járatok, valamint az ősfőág kommunikációját a Mellékággal az általuk szállított allochton szerves hulladék bizonyítja.

III. A fent említett járatok hidrológiai aktivitása a következőkben időszakos lesz, mivel a vizek a mélyebb szintre helyeződött főágszakaszhoz - a tulajdonképpeni erózióbázishoz - csatlakozó új horizontális járat kialakítását kezdik meg. A denudáció irányának vonalát az a markáns törésvonal jelöli ki, amelyet a Váróterem alatti járatától egészen a Könyökig nyomon követhetünk. Az így létrejött emeletképződés tehát a vetődés következtében létrejött erózióbázis-süllyedés következménye (2/a. ábra).

IV. A nyelőpont lefejeződésének következtében a denudáció a jelenlegi Főág vonalába tevődik át. A Főágot predestináló litoklázis kevésbé markáns, így annak szelvénye is lényegesen különbözik a barlangra jellemző hasadékszerű szelvényektől.

Az embrionális járat az ősfőág leágazó járatával konvergálva eléri az alsó emeletet preformáló törésvonalat, és az ősfőág alsó emeletébe csatlakozik (2/b. ábra).

A törésvonal mentén történő regressziós hatás következményeként létrejön egy fentről - a mai Váróterem irányából - nyitott hasadék, melynek bizonyítékai azok a

terem főtájáról származó réteglapok, amelyek az Akna aljáról induló járat jelenlegi végpontját képezik (2/c. ábra).

V. A tektonikus síkok kereszteződésében levő járatrész főtájának felszakadozása a bezáró kőzet minőségi változásának (nagyobb agyagtartalom, kisebb állékonyság), valamint a réteglapok mentén történő korrózió hatásának tulajdonítható. Az omlások eredményeképpen a vízvezető járat akkumulálódott, és a kialakult teremben visszaduzzadás keletkezett, melynek következményeként újabb omlások következtek be (Kárpát 1978). Az akkumuláció felső szintjének vonalát a Váróterem falán végighúzó szinlők szemléltetik (2/d. ábra).

VI. A visszaduzzadó víz korróziós tevékenységének eredményeképpen kezdődik a Gomba-folyosó kialakulása két különböző keménységű kőzetréteg határán (Klinger 1991). A jellegzetes szelvényt adó csorga már az eróziós medermélyítés következménye (2/e. ábra).

VII. Megjegyzés

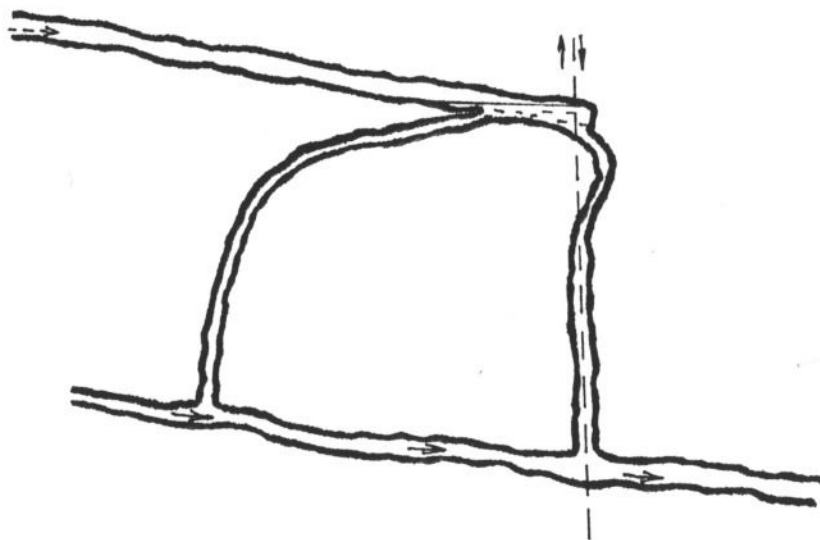
A nyelőpont hátrálódásának következtében inaktívvá vált ösfőág, ill. annak alsó emelete gyakorlatilag megegyezik a bejárati zóna kelet felé tartó keresz irányú járatai alapján feltételezett párhuzamos járatszakkal. (Németh 1994) Az analógiát a vetődés oldalirányú paraméterein kívül alátámasztja a járat(ok) kommunikációja a régi nyelőponttal, melynek aktivitása csak a szpeleogenezis kezdeti szakaszán számottevő.

Akna:

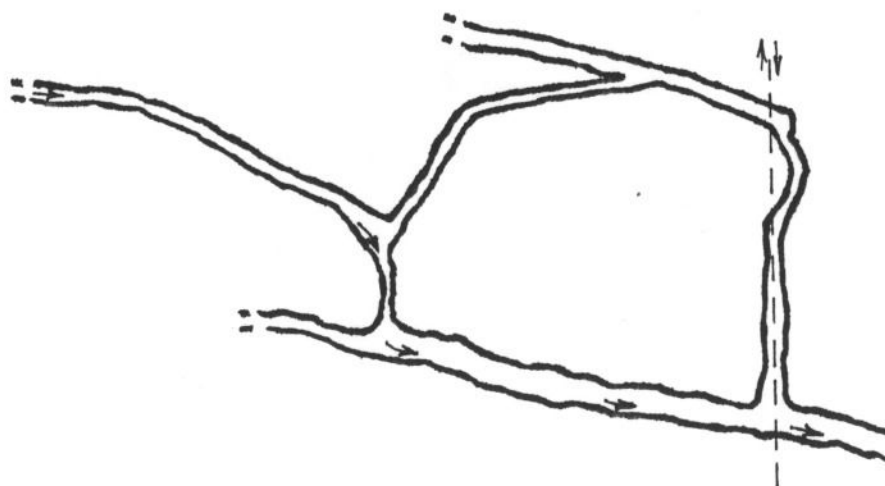
Az ösfőágból induló járat vizei egy markáns törésvonal és a vetődési sík metszéspontjában kezdik meg az Akna kialakítását. Az erózió következményeként tágas, ellip-

2. ábra : Váróterem és Akna zónája

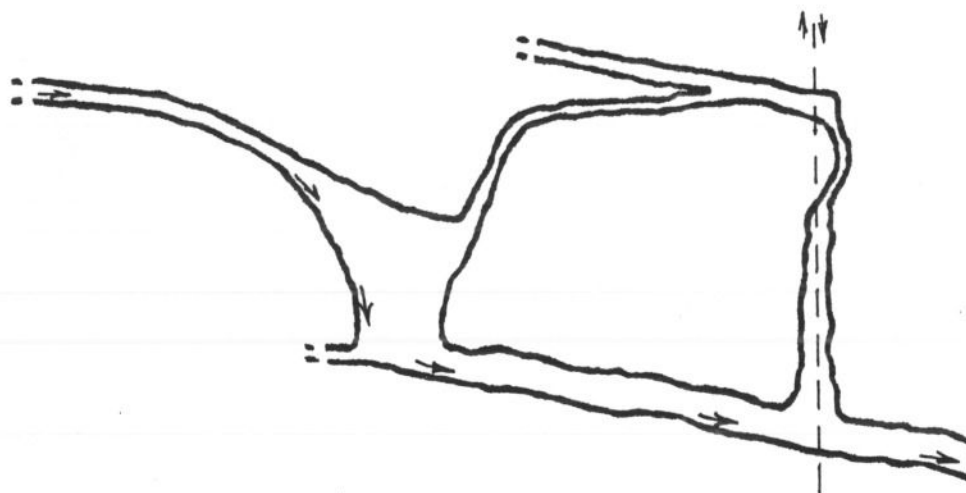
a.,



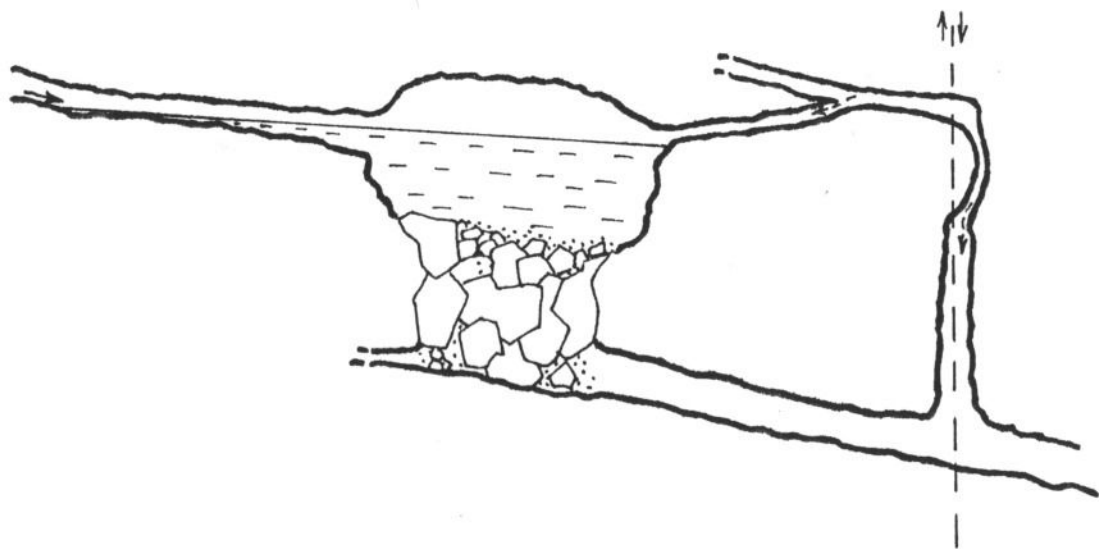
b.,



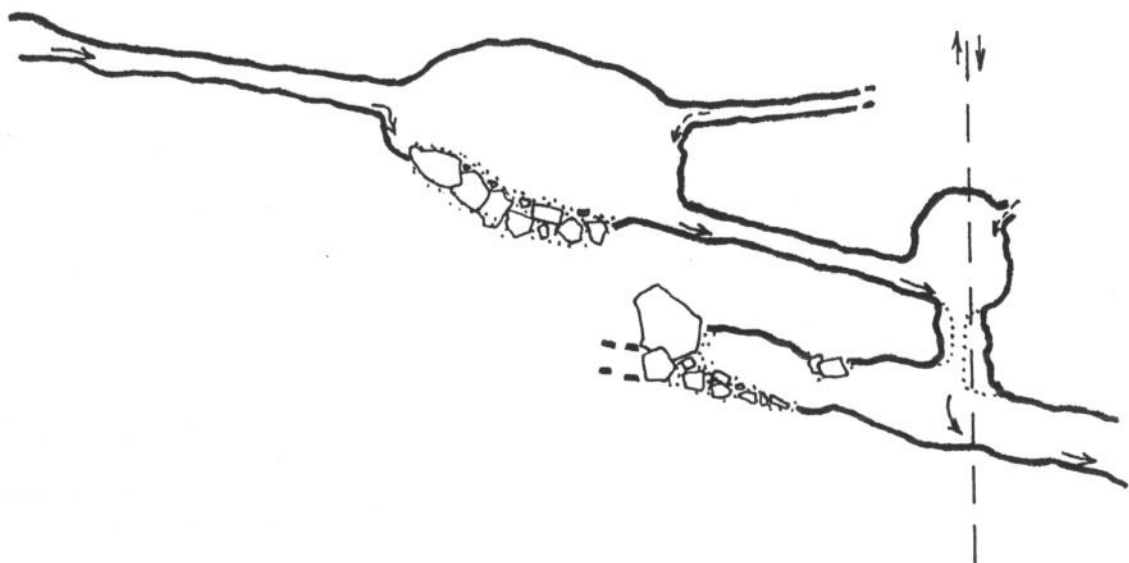
c.,



d.



e.



szis alakú függőleges járat képződik, amely ma az Akna Ny-i irányú kiöblösödése. A Gomba-folyosó kialakulása után a vetősík mentén regressziós hatás következtében nyeri az Akna jelenlegi formáját.

Könyök

A Főágat és a Grand Kanyont predestináló törésvonalak metszéspontjában található Könyök embrionális kialakulása a vetődést követő stádiumban indul meg, a Mellékág alsó szakaszának időbeli kifejlődésével párhuzamosan (lásd: Mellékág).

A DK-i irányból bejövő járat a Mellékággal szinkronban kezdi meg a Kanyont preformáló törésvonal regressziós mélyítését. A Mellékág fokozódó aktivitásával a Könyök ÉNy-i oldalának denudációja intenzívebbé válik: ennek reliktumai a Mellékág felső emeletének inaktivizálódása során megindult akkumuláció ellenére is láthatóak. A cseppkődrapéria felett csatlakozó járat a továbbiakban csekély mértékű eróziós tevékenysége miatt szubordinált szerepet kap.

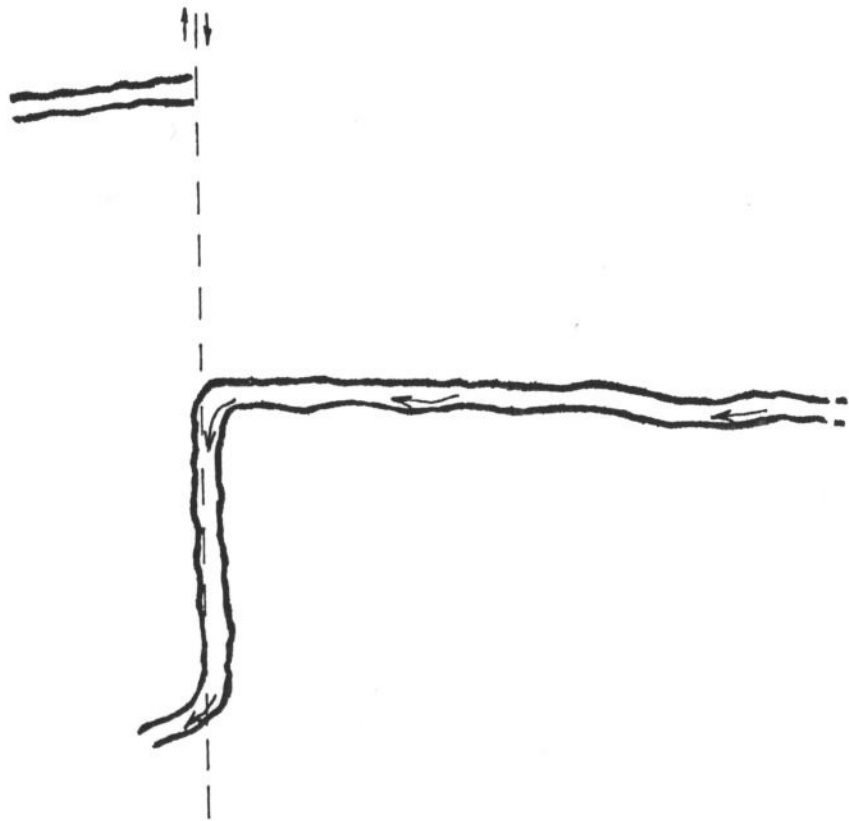
A Könyök talpszintjének mélyülése a Mellékág alsó emeletének kialakulását vonja maga után, amely megkezdte a terem alján látható, jelenleg is fejlődő csorga kialakítását. A cseppkődrapériánál csatlakozó járat vize - magas kalciumkarbonát tartalmából következően - a Könyöknél érintkezik először a szabad légtérrel, ezért a járat genetikája a szivárgó vizek konvergálásával magyarázható.

Grand Kanyon és a Szifon

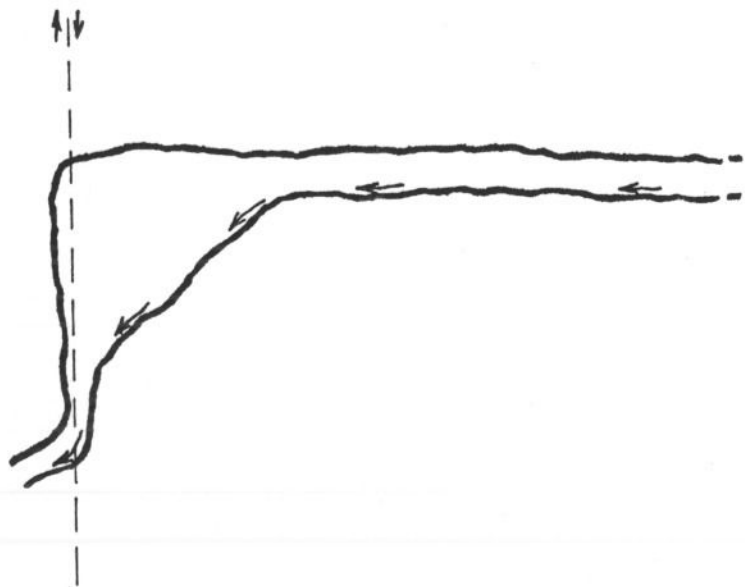
A vetődést követően a Főág vizei 8 m-rel lejjebb jutnak, és elkezdik egy új víznyelőjárat kialakítását (3/a. ábra).

3. ábra : Grand Kanyon és Szifon zónája

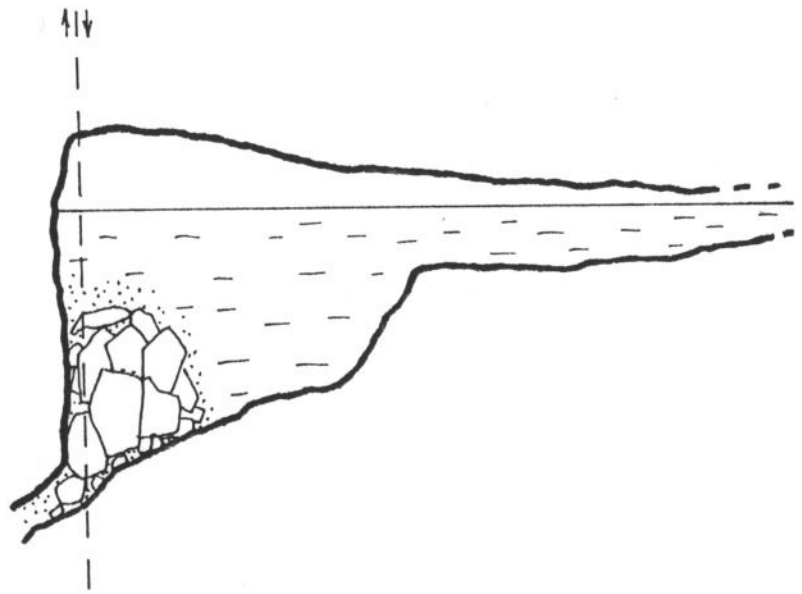
a.,



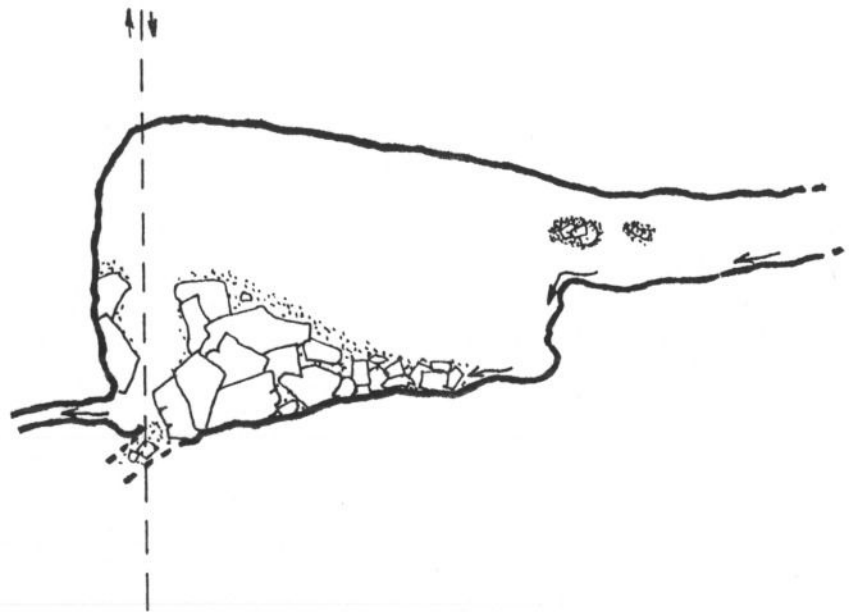
b.,



C.



d.



A BBE Szifon zónájában végzett kutatásainak eredményeit felhasználva a primer járatot nem azonosíthatjuk a Szifon járatával. A regresszió következtében kialakult Kanyon erózióbázisa a Szifon szintje alatt volt, attól Ny-i irányban (3/b. ábra).

A több tektonikai sík metszéspontján levő Kanyon utolsó harmadán bekövetkezett omlások nem csak annak arculatát változtatták meg, hanem akkumulálták a vetődés után kialakult járatot is (3/c. ábra).

Az akkumuláció hatására - a Váróteremhez hasonlóan - visszaduzzadás keletkezett, amelynek reliktumai a Könyöktől a Kanyon végéig jelentős magasságban végighúzódó hordalék-tanuszintek.

A Szifon szűk keresztmetszetének oka tehát nem a rétegdőlés következményeként korlátozottan érvényre jutó lineáris erózió, valamint a korrozió hiányában gyökerезik, sokkal inkább annak időbeli kifejlődésében (3/d. ábra).

Mellékág

A Mellékág embrionális kifejlődése két fázisban zajlott le. Alsó szakasza már a szpeleogenezis vetődést követő stádiumában kommunikál az ősfőág mélypontján kialakult járatokkal, melynek következtében az oldalág a vele szemközt bejövő járattal szinkronban megkezdte a Könyög regresszióval történő kialakítását.

Felső szakasza a nyelőpont-hátrálódás következményeként létrejövő Főág időbeli kifejlődésével párhuzamosan alakul ki, amikor a víz a bejáratú szakasz keresztirányú litoklázisai mentén utat talál magának a Mellékágot preformáló törésvonalhoz.

Kezdetben a Főág túlfolyójaként funkcionál, önálló működése csak a visszaduzzadás következtében indul meg.

A Váróteremnél történt dugulások megszűnésével ismételten szubordinált szerepet kap, majd a nyelőpont ma is folyamatos hátrálásával fokozódik a hidrológiai aktivitása. Jelenleg állandó vízforgalmával a barlang legdinamikusabban fejlődő szakasza.

Az ún. mellékági túlfolyó funkciója a Mellékág fokozódó aktivitásának következtében megfordul: a Mellékág túlcscorduló vizei a keleti irányban lejtő szátkőtalapzat mentén a Főágba jutnak.

Az erózióbázist jelentő Főág talpszintjének fokozatos mélyülése miatt a függő helyzetben levő Mellékág vizei mélyebb szintre helyeződnek át, és egy embrionális alsó emelet kialakítását kezdik meg, amely a Könyök talpán csatlakozik a Főágba.

Az alsó emelet kialakulásának primer vonala a szűk keresztmetszetű akna, amely a mellékági hasadék alján induló járat kialakulásával párhuzamosan inaktivizálódik.

4.1.5. Még egy szó a barlangról

A Bújó-lik genetikájának fentebb vázolt folyamata természetesen csak egy a lehetséges alternatívák közül, melynek alkalmazhatóságát az újabb kutatások erősíthetik, ill. cáfolhatják. Ennek ellenére talán segítséget nyújthat a jelenleg még ismeretlen szakaszok feltárásának koncepciójában.

4.2. Dolomit karsztok növénytakarója.

Irta : Iharos Frigyes okl. erdőmérnök, 1995

Hazánkat egykor borító Pannon tenger elhúzódása után a triászban települt üledékes kőzetek - a dolomit és mészkő - a felszínre kerültek.

A dolomit települése közben illetve közvetlenül utána a geológiai törésvonalak mentén jelentkező erők működése következtében, kisebb nagyobb, éles élű törmelékké darabolódott. Ezt a dolomit merevsége - erőbehatásra pattan - és az a tulajdonsága okozza, hogy csak fizikailag mállik, ellentétben a kémiai úton málló mészkőtől. E tulajdonságuk okozza a felszíni megjelenésükben is tapasztalható különbözőségeket, a rajtuk keletkezett talajfejlődési folyamatokat.

A dolomit lepusztulásában a szél, és az erózió játszik nagy szerepet. Felépítésénél fogva a felszínen nem nagy tömböket, mint első mállási terméket hoz létre, hanem rögtön apró, néha homokszerű törmeléket - murvát - képes termelni. A dolomit hegytömb ezért igen könnyen darabolódik szét, változatos, völgyekkel szaggatott, éles gerincekkel végződő kúpokra.

Ezzel szemben a mészkő tömbök alakjukat soká képesek megtartani. A lapos tömbfelszín platók alakjában marad meg és meredek sziklafalakkal szakad le a völgyekbe. A mészkő lényegében kémiailag mállik, könnyen oldódik, (barlang képződik, dolinák, stb.) fizikai mállása alárendelt. Törmelék ritkán képződik, ez is nagy, durva tuskóból áll. Az alpkőzetek eme tulajdonságai okozzák, hogy a talajfejlődés lényegesen különböző.

A dolomiton általában igen sekély talajok képződnek, azok javarésze törmelék (váztalajok). A dolomit hegységek meredek lejtőin a zavartalan talajfejlődési folyamatok kifejlődni nem tudnak, fejlődésben levő talajaik átmenetet képeznek a váztalajok és rendzina között.

Ezzel ellentétben a dachsteini mészkő platóin a talajképződés zavartalan, a korhadó növényi részekből bőven halmozódik fel humusz, karbonátokkal telített, törmeléket alig tartalmazó, tipikus rendzina alakul ki. Még a dolomit talaja nitrátokban szegény, addig a mészkővön keletkezett talajokban élénk nitrifikációs tevékenység zajlik.

A dolomit változatos felszíne, változatos mikroklímához vezet, ezért a talajok fekvése, kötöttsége döntő jelentőségű a talajfejlődés szempontjából. A dolomit sekély rétegű nyers talajain az erdő nem tud lábrakapni. A meredek éles gerincek erdőtlenek, csupán a völgyek, a nagy széles tetők képesek beerdősülni. Ez a dolomit

természetes kopársága, ezt biológiai karzatosodásnak nevezzük. (Dr.Zólyomi Bálint: A középdunai flóraválasztó és a dolomitjelenség. Bot.közl. 1942. évf. XXXIX.kötet 5. füzet).

A Magyar Középhegység lomboserdőtája, az ősmátra flóraidék(matricum) a Keszthelyi hegységtől a Sátor hegységig húzódik. Ez flórajárásokra oszlik, legjelentősebb a pilisi(pilisiense) és a nógrádi(nogradiense) közti vonal Visegrád táján. Az ősmátrán számos déli elterjedésű faj éri el elterjedése északi határát. A Dunántúl déli részén földközitengeri és nyugatbalkáni(illir), az északkeleti részekon kontinentális fajok találhatók. A változatos mikroklíma hatására a dolomit növényzete eltér a mészkő növényzetétől. A különböző földtörténeti korokban kialakult erdőterfoglalások a dolomiton kevésbé érvényesülnek. A dolomit kiválóan alkalmas a reliktum fajok és növényközvetkezetek megőrzésére, dolomit endemizmusok alakulnak ki. Ilyenek a *Dianthus serotinus* L.(kései szegfű), *Linum dolomiticum* L.(dolomitlen), *Seseli leucospermum* L.(magyar gurgolya). Az ősmátra dunántúli szárnyának dolomitlakó szikla növényzete a *Festuca glauca* L.(szürke csenkesz) *Seseli leucospermum* assz. Ilyen a *Bromus erectus* L.(rozsnok), *Daphne cneorum* (henye boroszlán) assz. is. A *Carex humilis* L.(lappangó sás) assz. mindenféle kőzeten kialakul, ha talaja bázikus vagy mentrális törmelékes, így főként dolomiton. A *Sesleria sadleirana*(budenzis) (budai nyulfarkfü) assz. dolomiton kívül már mészkövön is előfordul, de itt ritkábban.

A dolomit szélsőségesen száraz területein az alapkőzet a felszínre bukkan és a fizikai mállás útján keletkezett, lemosódott törmelék található. Ez a hézagos, nyíltgyepes *Festuca glauca*-*Seseli leucospermum* assz. a jellemző. A társulásban a névadó szürkecsenkesz mellett, dolomiton a pionir zuzmó - moha - kövirózsa - kötőfüvek között jelentkezik a *Carex humilis*, *Dianthus dolomitiensis* *Stipa pulcherrima* L.(csinos árvalányhaj), *Thinis praecox* L.(korai kakukf), *Draba lasiocarpa* L.(sziklai daravirág). Genetikai tulajdonsága: sekélyen felaprózott, sziklás-köves vázta. Humusztartalma jelentéktelen, az alapkőzet különböző nagyságú éles élű és sarkú darabokból áll.

Carex humilis-*Bromus erectus* assz. még a szélsőségesen száraz vizgazdálkodási viszonyokat jelenti, már fokozatosan zárodó növényközvetkezet, ez már az előzőnél egy fokkal kedvezőbb viszonyokat jelent. Általában a sekély dombokoldalán vagy a laposabb dombtetőkön található. A tömör alapkőzet már ritkábban bukkan a felszínre. Genetikai tulajdonsága: melyek elaprózott, sziklás-köves vázta. E területeket az idők folyamán már legelegették, ezáltal kedvezőtlenebb viszonyokat keltve.

Festuca Sulcata L.(Barázdált(pusztai) csenkesz) - *Poa pratensis* (ssp.augustifolia) assz.(Réti perje), jelzi a dolomit igen száraz vizgazdálkodási

viszonyait. Itt már a *Festuca sulcata* tömegei zárt gyept alkotnak, genetikai talajtipusa: fekete vagy barna rendzina. Rendszeres legeltetése során a zárt gyeptakarót felszaggatják, és szórványosan megjelennek a galagonya, rózsza, boróka cserjék. Természetes erdőtípusú a déli kitettségű, szárazfekvésű karsztbokorerdő sok mediterán fajjal. A talajfejlődés során a fekete rendzina humuszrétege egyre vastagabbá válik, és megjelennek a bázikus tölgyesek, jellemző dús cserjeszinttel, ezekben sok a melegigényes, főleg keletmediterán faj.

A *Carex humilis* molyhos - kocsánytalan tölgyes szélsőségesen száraz vízgázdálkodású erdőtípus, gerinceken, déli kitettségű, törmelékes dolomit váztalajokon fordul elő. Ritka 40 - 50%-os záródású, bokros állománycsoportok találhatóak. A fák magassága általában 10 m alatt van, az esetek többségében sarjeredetűek.

Fajok:

Quercus pubescens (lanuginosa) Willd. (molyhos tölgy)

Fraxinus ornus L. (virágos kőris)

Quercus cerris L. (cser)

Acer campestre L. (mezei juhar)

Ulmus campestris L. (mezei szil)

Hasonlít a karsztbokorerdőhöz, de míg ott csak 1-1 fa áll, itt már facsoportok vannak.

Cserjeszintje:

Prunus mahaleb L. (sajmeggy)

Cotinus coggygria Mill. (cserszömörce)

Cornus mas L. (húsos som)

Viburnum lantana L. (ostorménfa)

Rosa canina L. (gyepürózsza)

Prunus spinosa L. (kökény)

Festuca sulcata, molyhos-kocsánytalan tölgyes

Ugyancsak igen száraz vízgázdálkodási viszonyok között fordul elő, fekete vagy már barna rendzinán, déli, meleg, száraz oldalakon vagy sík területű tetőkön. Még csak 10 - 15 m magas 60 - 80% -os záródású, zömmel sarjerdők tartoznak ide. Az állományalkotó fajok ugyanazok mint előbb, de itt már a *Quercus petraea* (sessiliflora) L. (kocsánytalan tölgy) nagyobb arányban vesz részt az elegyben. Cserjeszintje azonos az előbbi típus cserjeszintjével, a lágyszárúak közül a *Festuca sulcata* alkot összefüggő gyeptakarót. Tisztásokon a *Festuca glauca* L. (deres csenkesz), *Stipa pulcherrima*, *Carex humilis*, bokrok közt a *Brachypodium pinnatum* (tollas szálkaperje) jelentkezik.

Ezek után a talajfejlődési folyamatok zavartalanságától függően keletkezett barna rendzinákon a fekvéstől és a kitettségtől függően molyhos vagy kocsánytalan tölgyesek alakultak ki. Ezek már zárodó erdőtípusok közép magas fákkal, rendszerint szintén sarjerdők. Még a *Quercus pubescens* az állomány alkotó, de egyre nagyobb arányban elegyedik a *Quercus cerris* és a *Quercus petraea*, gyakran elegyedik *Sorbus torminalis* L.(barkócaberkenye) is az állományba. Cserjeszintben megjelenik a *Ligustrum vulgare* L.(közönséges fagyal) gyökérszövedékről terjedő foltjai és a *Cornus sanguinea* L.(vörös gyűrűsom). Lágyszárú növényekhez még csatlakozik a *Poa angustifolia* mellett az *Oryzopsis virens* Mich. (bajuszos kásafű), *Lithospermum purpureo-coeruleum* L.(erdei gyöngyköles), *Melica uniflora* L.(egyvirágú gyöngyperje), *Melittis melissophyllum* L.(méhfű) is.

Az erdőfejlődés a barna rendzinákon kialakuló tölgyöv, cseres tölgyeseivel zárul. Ennél magasabb fokú erdőtársulás az alapkőzeten eddigi ismereteink szerint kialakuló talajtípusokon, nem fejlődik ki.

4.3. A TEKERES-VÖLGYI BARLANGOK (Iharos András)

4.3.1. A Tekerés-völgy elhelyezkedése, az ott található üregek jellemzése

A Tekerés völgy Veszprémtől nyugatra helyezkedik el, a Séd völgyéből indul és egész Nemesvámosig húzódik. A hossza 8 km körül van. Veszprém felől a Séd völgyénél a csatári malomnál van a bejárata. Ezt a malmot a Tekerés-völgyből kifolyó vizek hajtották, azon a részen, ahol a víz rázúdult a malomkerékre, vastag mésztufa lerakódás figyelhető meg. A völgy Nemesvámos felőli részén sziklák és üregek nem találhatók, mert itt a völgy már teljesen ellaposodik. A vízgyűjtő területe kb. 30 négyzetkilométer. A völgyben 12 barlang található, persze a vízgyűjtő területen sokkal több, de azokkal most nem foglalkozunk, majd talán egy másik tanulmányban. A Tekerés-völgyben található barlangok négy csoportra oszthatók, ezek az alábbiak:

- forrás típusúak
- tektonikusak
- kifagyásosak
- eresz szerűek

A forrás- és a hasadékbarlangok erősen szeniliznek, ezt az előrehaladott lepusztulás is mutatja. Természetes kialakulásra utaló jegyek már csak a nagy formákon fedezhetők fel néhol. Az erősen repedezett dolomit alapkőzeten megtelepülő növények gyökerei behatolnak a repedésekbe és tágítják azokat, a repedésekbe könnyedén bejut a víz is, így fokozva az alapkőzet aprózódását, lepusztulását. A barlangokig leszivárgó víz a főtében fagy hatására ill. hőmérsékletváltozásokra meglazítja a már amúgy is repedezett kőzetet és fokozza a barlang pusztulását.

TEKERES - VÖLGY
(VESZPRÉM - NEMESVÁMOS)



0 500 1000m

Rajzolta: Iharos András

1995 nov. 11.

4.3.2. A Tekerés-völgyben található barlangok és fontosabb karszt objektumok ismertetése

1. Séd-völgyi-hasadékbarlang

Szinoníma: Sas-hegyi-odú.

Bezáró kőzete: felső triász földolomit

Jellege: forrásbarlang

Kialakulás szerint: tektonikus

A barlang rövid leírása: a 3 m magasságban nyíló bejárathoz csak sziklamászással lehet feljutni. A bejárat után a mennyezet felszakadt a felszínre. A barlang nagyon magas, keskeny járata a végpont előtt kiszélesedik, majd két ágra szakad, de mindjárt mindkettő elszűkül, a bal oldali omladékban végződik. A barlang falain jól megfigyelhetők az intenzív vízmozgás nyomai.

2. Sas-hegyi-sziklaeresz

Bezáró kőzete: felső triász földolomit

Jellege: forrásbarlang

Kialakulás szerint: eresz szerű

A barlang rövid leírása: az 5 m magasságban elhelyezkedő barlang egy az előzőnél magasabb forrásszint tagja lehetett. Puhább rétegek kioldódásával jött létre. A barlangban és a környékén jól láthatók a forrástevékenység nyomai, kisebb karsztcsatornák formájában. Másodlagosan a defláció is részt vehetett az üreg kialakításában.

3. Tekerés-völgyi-kőfülke

Bezáró kőzete: felső triász földolomit

Jellege: forrásbarlang

Kialakulás szerint: forrás

A barlang rövid leírása: a völgytalptól 2 m relatív magasságban elhelyezkedő barlang két karsztvízjárat találkozásánál jött létre, mállásos eredetű üreg. A barlangban ásatást végzett Bertalan K. és Kretzoi M. 1946-ban.

4. Tekerés-völgyi-forrás

Valamikor igen nagy hozamú forrás volt, mára már kiapadt, csak a helye látszik, nagy dolomit sziklafal tövében egy gödör. A sziklafalon magasabb szinteken is megfigyelhetők forrásjáratok. A forrástól É-i irányba kb. tíz méterre található egy fúrt kút. A kutat valószínűleg karsztvízszint figyelőnek telepítették. A vízszint kb. 7-8 m-re van benne.

5. Ördög-szikla

A völgy É-i oldalán található egyedülálló nagy sziklatorony, a lábánál megfigyelhető a források munkája, réteglapok közt kiáramló víz nyomai.

6. Tekerés-völgyi-szűkbarlang

Bezáró kőzete: felső triász földolomit

Jellege: forrásbarlang

Kialakulás szerint: tektonikus

A barlang rövid leírása: A barlang egy függőleges 148-328 fok irányú és egy vízszintes K-NY-i irányú törés mentén képződött. Valószínűleg a törés mentén képződött breccsa kioldódásával. A járat falain felismerhetőek az oldott részletek, de már csak nagy vonalakban. Az öt méter hosszú járat a végén keskeny hasadékká szűkül, jobbra egy vízszintes járat halad tovább, de ez is járhatatlanul szűk.

7. Tekerés-völgyi-háromszögbarlang

Bezáró kőzete: felső triász földolomit

Jellege: forrásbarlang

Kialakulás szerint: kifagyásos

A barlang szintén egy 148-328 fokos törés mentén képződött forrástevékenység nyomai csak alig felismerhetően találhatók meg. Az üreg nagy részt kifagyással képződött. A forrás tevékenység nyomán kitágult repedéseket a fagy tágította barlangméretűvé. Kitöltésében apró csontokat figyeltünk meg.

8. Tekeres-völgyi-szúnyogosbarlang

Bezáró kőzete: felső triász földolomit

Jellege: hasadékbarlang

Kialakulás szerint: áltektónikus

A barlang rövid leírása: Egy 188-8 fok irányú törés mentén megbillent kőtömbök között képződött szűk üreg. Különösebb jelentősége nincsen, esetleg a kitöltését lenne érdemes átnézni.

9. Tekeres-völgyi-átjáróbarlang

Bezáró kőzete: felső triász földolomit

Jellege: hasadékbarlang

Kialakulás szerint: tektonikus

A barlang rövid leírása: A kétszáz éves tölgyfa matuzsálemektől ÉK-i irányban található a nagy sziklafalban. A sziklafaltól elválni készülő sziklatorony törési síkjában képződött, mely 300-120 fokos irányú.

10. Tekeres-völgyi-sziklaodú

Bezáró kőzete: felső triász földolomit

Jellege: forrásbarlang

Kialakulás szerint: forrás típusú

A barlang rövid leírása: A barlang első részét egy gömbfülkeszerű kiöblösödés képezi, beljebb egy szűk forrás járatban folytatódik és el is szűkül. Jellemző törés - irányt nem lehet felismerni.

11. Tekerés-völgyi-sziklahasadék

Bezáró kőzete: felső triász földolomit

Jellege: forrásbarlang

Kialakulás szerint: tektonikus

A barlang rövid leírása: Az üreg egy nagy ÉD-i irányú törés mentén képződött, a későbbiekben forrásvizek tágitották járható méretűre. Magas keskeny bejárattal indul, beljebb valamelyest kiszélesedik. Középtájon ferdén felfelé ívelő járat vezet a felszínre. A barlang belsejében cseppkövesedés tapasztalható, lefolyások és farkasfogak formájában.

12. Tekerés-völgyi-rókalyuk

Szinoníma: Sárkány-lyuk

Bezáró kőzete: felső triász földolomit

Jellege: forrásbarlang

Kialakulás szerint: eresz szerű

A barlang rövid leírása: A túlnyomó részt szálkőtalpú, barlang nagyon széles, 1,5-2 m magas bejárattal kezdődik, majd összeszűkül, de hamarosan újra kiszélesedik, átlagos magassága itt csak 0,5-0,6 m.

13. Tekerés-völgyi-fülke

Szinoníma: Tekerés-völgyi-rókalyuk melletti kőfülke, Tekerés-völgyi-kőfülke

Bezáró kőzete: felső triász földolomit

Jellege: forrásbarlang

Kialakulás szerint: forrás

A barlang rövid leírása: a széles, magas bejáratú kezdődő barlang fokozatosan összeszűkül, folytatását esetleg két, törmelékkel erősen feltöltött járat mögött kereshetjük, amelyek a Tekeres-völgyi-rókalyuk irányába tartanak.

14. Déllői-sziklaüreg

Szinoníma: Vámosi-barlang

Bezáró kőzete: felső triász földolomit?-raibli márga?

Jellege: átmenő

Kialakulás szerint: réteglapmenti

A barlang rövid leírása: A nemesvámosi Betyár-csárdától DK-i irányba kb. 200 m.-re található az egykori kőfejtőben. A barlangot a bányászat tárta fel, hossza 4 m, magassága 0,5-0,8 között változik, a szélessége 1-2 m. A barlang főtéje követi a réteglapok dőlését, egy-két oldott részlet még felismerhető. Kitöltése nagyrészt főtérről leszakadozott kőzettörmelék, az alján sárga és vörös agyag kitöltéssel. 1993-1994-ben a Bakony Barlangkutató Egyesület próbabontást végzett a barlangban jelentősebb eredmény nélkül.

4.3.3. Összefoglalás

Fontosnak tartottam egy összefoglaló jegyzet elkészítését a Tekeres-völgyről, mivel az elnevezések és a sokrétű irodalom útvesztőjében nehezen lehetett eligazodni. A völgyet egyesületünk részletesebben 1992 óta kutatja, többször is tüzetesen végigjártuk, így valószínű, hogy a barlangnak számító objektumokat megtaláltuk és újabbak nem kerülnek elő. A Tekeres-völgy kutatásával először Bertalan K. és Szokolszky I. foglalkozott, 1935-ben két "tekeresi barlang"-ot említ. Bertalan K. leírja a Tekeres-völgyi-rókalyukat és a Tekeres-völgyi-sziklahasadékot 1938-ban, a Tekeres-völgyi-sziklaodút 1943-ban. 1946-ban kiásatja a Tekeres-völgyi-kőfülkét a Veszprémvármegyei Múzeum megbízásából, melynek kitöltésében Würm III-as faunát talál. 1957-ben említ egy Tekeres-völgyi-sziklaüreget, ahol szintén leletmentést végzett, ez valószínűleg a Tekeres-völgyi-sziklaodú lehetett, melyben Würm I-es fauna volt. Majd 1959-ben említi a barlangokat, utána 1960-ban Kretzoi M.-al ír a Tekeres-völgyi barlangokról és azok őslénytani feltárásáról. Ezután

hosszabb szünet következett, 1984-ben Eszterhás I. a Lista a Bakony barlangjairól című művében említi a barlangokat. Szintén 1984-ben Kordos L.-nak megjelenik a Magyarország barlangjai című könyve, ami tartalmaz egy barlanglistát és ebben szintén szerepelnek az üregek. A Barlangtani Intézet és a Természet Védelmi Hivatal megbízásából egyesületünk kataszterezte az eddigi irodalmakban említett barlangokat 1989-ben. 1992-93-ban felmértük az eddig nem imertetett Tekeress-völgyi-szűkbarlangot, -három-szögbarlangot, -szúnyogosbarlangot, és az -átjáróbarlangot.

Irodalom:

Bertalan-Szokolszky: A Bakony barlangjai. Turisták L. 1935.

Bertalan K.: A Bakony-hegység barlangjai. Turisták L. 50. 1938.

Molnár E.: A Bakony barlangjai. Szakdolgozat. 1955.

Bertalan K.: Néhány adat a bakonyi barlangok ismeretéhez. Karszt- és Bg. kut. Táj. 1959. Szept.

Bertalan K. - Kretzoi M. (1960): A tekeressvölgyi barlangok Veszprém mellett és az örvös lemming legdélibb előfordulása. Karszt- és Barlangkutató. II. p. 83-93.

Eszterhás I.: Lista a Bakony barlangjairól. A Bak. Term. tud. Múz. Közl. 1984.

Kordos L.: Magyarország barlangjai. Bp. 1984.

Gyurman Cs. szerk. (1989): A Bakony Bgk. Egy. 1989. évi jelentése Ajka 1989. Kézirat

Gyurman Cs. szerk. (1993): A Bakony Bgk. Egy. 1993. évi jelentése Ajka 1993. Kézirat

4.4. Tapolcafői forráskürtők

Az 1995 - ös év folyamán elkészítettük a források helyszín rajzát. A területen számtalan kisebb - nagyobb forráskürtő található, melyeket Jaskó Sándor 1936 - ban megszámozott de az ő számozása kiterjedt a malom tóra és az örvény tóra is. Az ő számozását sajnos nem tudtuk követni, mert a terepviszonyok nagyon megváltoztak és rengeteg forrást betemettek, feltöltöttek. Ezen okokból kifolyólag kialakítottuk a saját számozásunkat a továbbiakban ezt használjuk.

T.1/1.; T.1/2.; T.1/3. Tapolcafői forrás barlang:

Az itt található forráskürtők közül ezek alatt sikerült járható méretű üregre akadni. Jelenlegi hossza 60 m, mélysége 8 m. A bejutás a T.1/1. - es kürtőn keresztül sikerült a többi után nyitottuk a felszínre. Részletesebben lásd az 1992-1993-1994-es jelentést.

T.2.

Ez egy forrásfoglalás mely öt forrásnak a vizét gyűjtötte össze, az ajtón belépve kisebb terembe érünk amiből jobbra és balra is indul egy keskeny folyosó párméteresek csak. A T2./1.-es forrás egy 1 m mély hasadék, Ény - Dk irányú járattal az alján. Kitöltése omladék volt, járhatatlanul szűk. T.2/2.; T.2/3.; T.2/4.; T.2/5. - forráskürtők járhatatlanok, kitöltésük törmelék, sárgahomok. Kutatás szempontjából jelentéktelenek.

T.3.

Ez a forráskürtő egy réteg fej melletti törésen képződött méretei igen csekélyek, még nem kutattuk. Jelentősége minimális.

T.4.

Ez a forráskürtő is egy réteg fejnél képződött, méretei kicsik, jelentősége nincs.

T.5.

A forráskürtő szintén egy rétegfejnél képződött, "pipa" alakú. A letörésnél lemélyülő kürtő a rétegfej alatt vízszintesre fordul. Az elfordulásnál két tenyérnyi kristályos falfelület látszik. A vízszintes járat kb. egy méter után repedéssé szűkül össze.

T.6.-T.7.-T.8.

Ezt a három forráskürtőt együtt kell tárgyalni mivel egymás mellett helyezkednek el és egy törésvonalon képződtek. A kürtők eltérnek az előző háromtól, leginkább a forrásbarlang kürtőire hasonlítanak. A kürtők nagyjából csőszerűek, függőlegesen mennek lefelé. A kitöltésük legfelül humusz, alatta sárga homok gyöngy kavicssal, ez alatt fehér kőzetlisztes homok.

T.9.

Ez a forráskürtő morfológiailag teljesen eltér az eddigiektől, széles, nagy lapos tál alakú, melybe az alján kisebb lyukakon és repedéseken át áramlott a víz.

T.10.

Betonzott forrásfoglalás, melyet a szálkő kibúvás határán kívül telepítettek pannon homokra, valószínűleg a vetődés mentén feltörő vizeket gyűjtötte össze. Eddigi kutatásaink során szálkőzetet még nem találtunk benne.

T.11.

A forráskürtő a T.10.-es objektum fölött található a sziklafalban egy fa tövében. Sajnos eredeti kilépő formái nem láthatók, mert lerobbantották. Most csak egy gömbüst látható és egy lefelé vezető eltömődött járat.

T.12.

A szálkőkibúvás ÉNY- i sarkán a többitől elkülönülve található. A forráskürtő kb. húsz centiméter átmérőjű, enyhén elipszis alakú, egy törésvonal mentén képződött.

T.13.

Szintén egy betonozott galéria, "L" alakú. A valamikori vízgyűjtő árokba csatlakozik közvetlenül. Az alját humuszos homok tölti ki jelenleg. Ez is a szálkőkibúvás határán kívül helyezkedik el, valószínűleg ez is pannon homokból feltörő vizeket gyűjtött össze.

T.14.

Falu-kút, vagy Halasi-kút elnevezésekkel illetik a falusiak ezt az objektumot. Ismételen egy betonból készített forrásfogalás a szálkőkibúvás határán található. Szálkőre települt, kutatása folyamatban van.

T.15

Ez egy mesterséges objektum, egy fűrt kút 30 méter mély, tömör mészkőben haladt, 26-29 m mélységek között harántolta a vízvezető barlang üreget. Először 1968 ban még 300 l/perc feltörő vize is volt. Terep alatti 2,8 m-es leszívással maximálisan 9000 l/perc vizet adott. (VIZITERV 1969) A kút ma teljesen kiszáradt, feltárása sajnos anyagi gondokba ütközik.

T.16.

Tapolcafői-kristály barlang
Lásd az 1992-es jelentést.

T.17.

Ez egy téglalap alakban kivésott forráskürtő jelenleg kötőrmelékkal van tele. Érdekessége, hogy rendszerint víz szokott benne állni. Kutatása indokolt.

Természetesen a területen még számtalan kisebb-nagyobb forráskürtő található, ezek feldolgozása ill. feltárása folyamatban van. A forráskürtők közül öt típust különíthetünk el :

Az első típus a csőszerűek, melyeknek az átmérőjük teljes hosszukban nagyjából megegyezik. Ilyenek pl.:

T.1/2.-T.1/3.-T.6.-T.7.-T.8.-T.12.

A második típus a rétegfejeknél előbukkanók. Ezek rendszerint "pipa" alakúak a rétegfejalatti vízszintes járatból táplálóztak. Ilyenek a :

T.3.-T.4.-T.5.

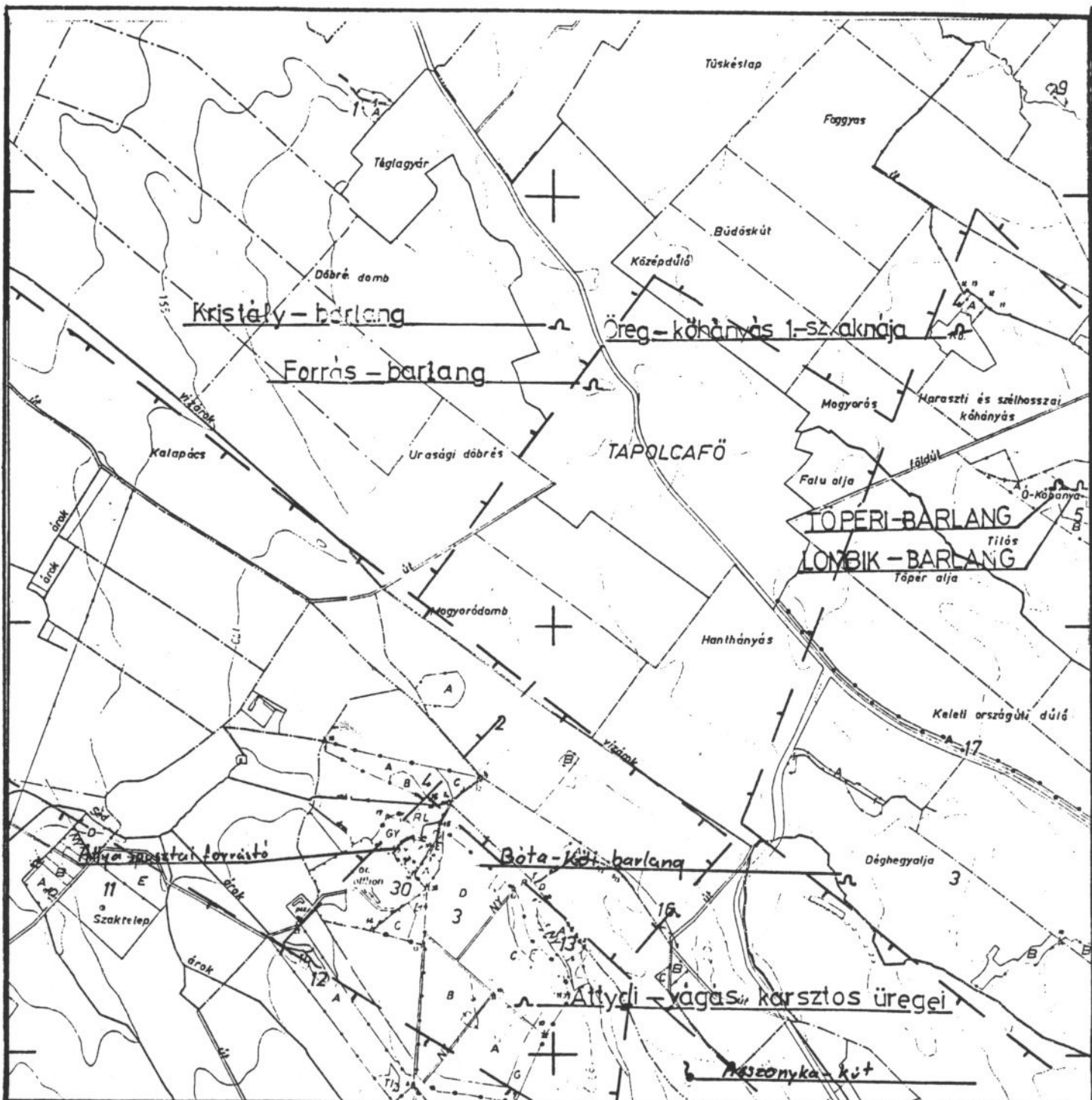
A harmadik típusba a tálszerűen kiszélesedők tartoznak.

pl.T.2/2.-T.2/3.-T.2/4.-T.2/5.-T.9.

A negyedik csoportba a hasadékszerűek tartoznak.

pl.T.1/4.-T.2/1.

Az ötödik csoportba a mesterséges foglalatokat ill. a természetes felszínre nyílásokat elvesztett kürtők tartoznak.pl.:T.1/1.-T.10.-T.11.-T.13.-T.14.-T.15.-T.16.-T.17.



Tapolcafü és környékének barlangjai, karsztobjektumai,

főbb tövénsvonalai

Készítette: Iháros András

M 1:20000

0 200 400 600 800 1000 m

1995 XI. 19.

4.5. A feltáró kutatások régészeti eredményei.

A B-2-es víznyelő bontása közben a nyelőben cseréptöredékek kerültek elő. A cseréptöredékek mintegy 0,5 m mélységben jelentek meg és a 0,3-0,5 m vastag réteg meredeken dőlve még 4,5-5 m mélységben is megtalálható. A kulturréteg a sziklafal irányába lejt.

A megtalált leleteket eljuttattuk a területileg illetékes veszprémi Laczkó Dezső Múzeumba.

4.6. Barlangbiológiai megfigyelések Tapolcafő környékén

(Vernitzer Zoltán)

A Tapolcafői-forrásbarlangból és környékéről begyűjtött csigafajták, főleg a kürtökből gyűjtött csigák közül sok éti csiga (*Helix pomatia*) került elő. Ezenkívül előkerült még pannon csiga (*Capaea tridolonensis*).

A forrásbarlang környékéről összegyűjtött csigafajták házait alaposabb vizsgálat érdekében el kell juttatni szakemberhez, ha ezek az eredmények meglesznek, közzé fogjuk tenni a jövő évi jelentésünkben.

A barlang bejáratából gyűjtött, pókhálóból való rovarok és pókok egy részét sikerült meghatározni, amelyek a következők voltak: bőrfutrinka (*Carolus cancellatus*), a pókhálóból előkerült potroh alapján sikerült meghatározni, a szúnyogok közül a lószúnyogok (*Tipulide*) családjába való szúnyogot gyűjtöttünk, sajnos a fajtáját ezidáig nem sikerült meghatározni.

A légyfajtákból többet sikerült begyűjteni és meghatározni, így pl.: dongó légy (*Calliphoriade*) 1 db példányt sikerült begyűjteni. Igazi legyek (*Musciade*) 2 példányt sikerült begyűjteni. Érdes pinceászka (*Porcello scotter*) 1 példányt, fürkész legyek (*Larroeroniade*) 1

db példányt sikerült begyűjteni. Ezeket a légyfajtákat a barlangban sikerült begyűjteni. A bejáratnál pókhálók-
ból gyűjtött anyag meghatározása még hátravan. Ez azért
fontos, mert ezek hozzátartoznak a barlang élővilágá-
hoz.

A pókhálókból gyűjtött rovarok között lehetett találni
a sáskák (Acrydiade) családjából egy példányt: zöld
tarlósáska (Omectus rindulus).

A pókhálókból való gyűjtés és rovarmeghatározás koránt-
sem fejeződött be, a jövőben is fogjuk ezt a
tevékenységet folytatni.

A bejáratnál előfordult és megtalált csontok egy
részének a meghatározása az itt felsoroltak szerint
alakult: a bejáratnál talált csontok főleg tyúk
alkatúak (Goliiformies) közül a házityúk csontjai kerül-
tek elő.

A Hosszú-folyosóról előkerült egy izületi csontdarab,
amit eddig nem sikerült meghatározni, ezért ezt a
csontot és a többi barlangból előkerült csontokkal
együtt el fogjuk küldeni szakemberhez és az eredménye-
ket utána tesszük közzé.

A hajdani vízalatti élővilágának nyomára nem sikerült
rábukkanni, de ez nem jelenti azt, hogy nem is fogunk.

A barlang aknájába bekerült egy békafajta, amit nem
sikerült meghatározni. Az aknában való bontás esetén
mindenképp lehet vagy várható még leletekre való bukka-
nás.

A barlangi növényekből nem lehet mintát a felszínre
hozni, mert a felszínen rögtön tönkremennek, így ezek a
növények csak a barlangban tekinthetők meg. A bontás

közben a réteglapok közé befurakodott növényekről, főleg zuzmókra és mohákra lehet számítani. A későbbiekben törekedni fogok ezeknek a növényeknek a helyszíni meghatározására. Egyébként ezeknek a növényekkel való foglalkozás még korai lenne, mivel a lehetőségeink igen szegényesek. Ha lesz komolyabb eredményünk és némi támogatásunk, jobbak lesznek a feltételeink, akkor fogunk aktívabban foglalkozni ezekkel a növényekkel. A növényekről meg kell említeni, hogy a barlangban lévő gyökerek alapján azt állapítottuk meg, hogy főleg a kürtök felett lévő cserjék gyökerei lógnak be a barlangba.

A hasadéokban az idén megfigyeltünk egy közönséges földi gilisztát, ami csoda, hogy képes ebben a talajban megmaradni, főleg ilyen mélyen.

Ez év augusztusában megfigyeltünk öt legyet a barlangban, többféle pókfajt a barlang minden részén megfigyeltünk.

Az Omladékos-teremben újra megfigyeltünk nagy meztelen csigákat és több éti csigát.

A hasadékból előkerült csontok meghatározásra el lesznek küldve szakemberhez, ha az eredményeket visszakapjuk, a jövő évi jelentésben közzétesszük.

A rovarcsapdázás a jövő feladata lesz, ha több anyag és lehetőség áll rendelkezésünkre. A penészgombák vizsgálata megkezdődött a gombacsapdák lerakásával, amit valószínű, hogy a légtartalom gombavizsgálata fog követni.

A tapolcafői barlangokkal kapcsolatban meg kell jegyezni, hogy a forrásbarlang továbbra is a kutatások középpontjában kell, hogy maradjon. Ezeket a kutatá-

sokat a vízművel egyetértésben kell végezni.

Megkezdődtek az újabb kutatások más területen is: pl. a Töpéri-barlangnál és az attya-pusztai forrásszájaknál, valamint az Asszonykai-forrásnál.

A Töpéri-barlangban megfigyeltünk ebben az évben 4 db nappali pávaszemet, amelyek télire húzódtak be a barlangba. Lepkéket gyűjtöttünk a barlangban lévő tóból, ami úgymond rovarcsapdaként is működik. A barlang falán megfigyelhetők valamilyen rovarnak a bábjai, amit a jövőben tüzetesebben meg fogunk vizsgálni. A töpéri tóban lévő halat nem sikerült meghatározni, mivel úgy véljük, fölöslegesen ne háborgassuk a barlang élővilágát, így békén hagytuk. A barlangban megfigyeltünk az idén 2 db kis patkósorrú és 1 db közönséges denevért.

Az attya-pusztai forráskürtök bontásakor lehet még gyűjtőmunkát végezni, ha ezek a munkák megkezdődnek.

Az Asszonykai-forrás kutatása viszont több odafigyelést és munkát fog igényelni, mivel a vízminőség megállapítása szempontjából sokat számít a benne lévő élővilág.

Az Örvény-tó környékén végzett megfigyelések közül egy kisméretű kagylót kell megemlíteni, amelyet még nem sikerült meghatározni.

5. Barlangkataszterezés

5.1. Bakony

5.1.1. 4413-as kataszteri terület

Hódos-éri-kőfülke

Elhelyezkedése, megközelítése: a Hódos-ér völgyének K-i oldalában, Fenyőfő templomától KDK-re 3400 m-re található, 1 m viszonylagos magasságban a patakmeder felett.

Bezáró kőzete: dachsteini mészkő.

Jellege: forrásbarlang.

A barlang rövid leírása: 2,2 m hosszú, 3 m széles és 1,3 m magas kőfülke, felette kb. 2,5 m-re szintén van egy kis kőfülke, amely egykor szoros kapcsolatban lehetett az alsóval.

Irodalom:

Bertalan K.(1955):Kiegészítés a bakonyi barlangok ismeretéhez. Földr.Ért. IV.évf. 1.f.1955. p. 55-62.

Molnár E.(1955):A Bakony barlangjai. Szakdolgozat.

Pápalátó-kői-kőfülke

Elhelyezkedése, megközelítése: Fenyőfőtől délnyugatra 1800 m-re, a Pápalátó-kőnek nevezett hegy nyugati sziklafalában található.

Bezáró kőzete: eocén mészkő.

Jellege: forrásbarlang.

A barlang rövid leírása: hárombejáratú, jelenleg elég szűk, törmelékkel erősen feltöltött, forrásbarlang jellegű üreg.

Irodalom:

Bertalan K.(1955):Kiegészítés a bakonyi barlangok ismeretéhez. Földr.Ért. IV.évf. 1.f.1955. p. 55-62.

Molnár E.(1955):A Bakony barlangjai. Szakdolgozat.

Pápalátó-kői-sziklaeresz

Elhelyezkedése, megközelítése: Fenyőfőtől délnyugatra 1800 m-re, a Pápalátó-kőnek nevezett hegy nyugati sziklafalában található.

Bezáró kőzete: eocén mészkő.

Jellege: forrásbarlang.

A barlang rövid leírása: széles sziklaeresz, amelyből néhány méter hosszú, szűk kúszójáratok indulnak.

Irodalom:

Bertalan K.(1955):Kiegészítés a bakonyi barlangok ismeretéhez. Földr.Ért. IV.évf. 1.f.1955. p. 55-62.

Molnár E.(1955):A Bakony barlangjai. Szakdolgozat.

Pápalátó-kői 1. sz. üreg

Elhelyezkedése, megközelítése: Fenyőfőtől délnyugatra 1800 m-re, a Pápalátó-kőnek nevezett hegy nyugati

sziklafalában található.

Bezáró kőzete: eocén mészkő.

Jellege: forrásbarlang.

A barlang rövid leírása: széles bejárattal induló, majd elkeskenyedő, lapos, törmelékkel erősen feltöltött üreg.

Irodalom:

Pápalátó-kői 2. sz. üreg

Elhelyezkedése, megközelítése: Fenyőfőtől délnyugatra 1800 m-re, a Pápalátó-kőnek nevezett hegy nyugati sziklafalában található.

Bezáró kőzete: eocén mészkő.

Jellege: forrásbarlang.

A barlang rövid leírása: az előzőhöz hasonló, de keskenyebb bejárattal induló, lapos, törmelékkel erősen feltöltött üreg.

Irodalom:

Pápalátó-kői 3. sz. üreg

Elhelyezkedése, megközelítése: Fenyőfőtől délnyugatra 1800 m-re, a Pápalátó-kőnek nevezett hegy nyugati sziklafalában található.

Bezáró kőzete: eocén mészkő.

Jellege: forrásbarlang.

A barlang rövid leírása: ereszszerű, de két lefelé vezető, rókalyukszerű járattal rendelkező üreg.

Irodalom:

5.1.2. 4462-es kataszteri terület

Déllői-sziklaüreg

Szinonima: Vámosi-barlang

Elhelyezkedése, megközelítése: a nemesvámosi csárdától DK-i irányban 200 m-re a felhegyott kőfejtőben található, 2 m relatív magasságban. A bejáratát bokrok takarják.

Méretei: 4 m hosszú, 1 m magas.

Bezáró kőzete: felső triász földolomit, raibli márga?

Jellege: átmenőbarlang.

A barlang rövid leírása: a négy méter hosszú barlang a kőbányászat során nyílt a felszínre, bal oldalán kb. 1 m magas, de a réteglapok dőlését követve a főte a jobb oldalon eléri az alját az üregnek.

Irodalom:

Bertalan K.-Kretzoi M.(1960):A tekeresvölgyi barlangok Veszprém mellett és a örvös lemming legdélőbb előfordulása. Karszt- és Barlangkutató. II.p.83-93.

Bertalan K.(1959a):Néhány adat a bakonyi barlangok ismeretéhez. Karszt- és Bg.kut.Táj. 1959. szept. p. 36-39.

Nosztori-völgyi-forrásbarlang

Elhelyezkedése, megközelítése: a volt Nosztori-major mellett (jelenleg rendőrképző), a Nosztori-forrástól Dk-re mintegy 200 m-re található.

Bezáró kőzete: felső triász földolomit.

Jellege: forrásbarlang.

A barlang rövid leírása: a szűk járat végén felfelé menő kürtök vannak.

5.2. Börzsöny

5.2.1. 5210-es kataszteri terület

Kámori-rókalyuk Borsosberény

Szinonimái: Kámori-odu?, Kámor-"foxhole".

Elhelyezkedése, megközelítése: a Kámor csúcsától mintegy 230 m-re ÉK-re, a Kámor keleti oldalán húzódó sziklafalban, északról a második sziklaszirten, a legfelső párkányon található, mintegy 595 m tszf. magasságban.

Bezáró kőzete: andezit.

Jellege: csőszerű barlang.

A barlang rövid leírása: a 0,7-0,75 m átmérőjű csőszerű járat 7 m után enyhén balra, egyben lefelé fordul, 2 m után újból vízszintesre vált, egyben elkeskenyedik. A legvégén erősen balra fordul, de egyben járhatatlanná szűkül. Alsó szakaszában a barlang mennyezete sötétbarna, kávébarna színű, salakos, amelyen barlang

hossztengelyével párhuzamos csúszásnyomok láthatók. Kitöltés csak a barlang legvégén található, legnagyobb részén semmi kitöltés sincs. Hossza 11,5 m.

Irodalom:

Szentes Gy.(1971): Caves formed in the volcanic rocks of Hungary. Karszt- és Barlangkutatás VI. évf. 1968-1971. Bp. 1971.

Bertalan K.(1958):Magyarország nemkarsztos barlangjai. Karszt-és Bg.kut.Táj. 1958. jan.-jún. p. 14-16.

Kámori-sziklahasadék Diósjenő

Szinonima: Kámori-sziklaüreg, the rockrift of Kámor, Kámori-lyuk?

Elhelyezkedése, megközelítése: a barlang a Kámor mintegy 50 m hosszú platójának déli szélén található, a csúcstól mintegy 20 m-re DNY-ra, a Kámoron átvezető turistajelzés közvetlenül mellette halad el.

Bezáró kőzete: andezit-agglomerátum.

Jellege: hasadékbarlang.

A barlang rövid leírása: mintegy 6x4 m-es beszakadásból induló, meredeken lefelé lejtő hasadékszerű járat, amelynek falait két repedés határolja. mintegy 60 cm széles, legvégén 30-40 cm-re szűkül, a szűkület előtt nagy kövek között mélyre le lehet látni.

Irodalom:

Szentes Gy.(1971): Caves formed in the volcanic rocks

- of Hungary. Karszt- és Barlangkutatás VI. évf. 1968-1971. Bp. 1971.
- Nováki Gy.-Sándorfi Gy.-Miklós Zs.: A Börzsöny-hegység őskori és középkori várai. Bp. 1979.
- Bertalan K.(1958):Magyarország nemkarsztos barlangjai. Karszt-és Bg.kut.Táj. 1958. jan.-jún. p. 14-16.

Hugó-villa Borsosberény

Elhelyezkedése, megközelítése: a Kámor csúcsától mintegy 200 m-re keletre, a Kámor keléti oldalán húzódó sziklák déli végén található mintegy 600 m tszf. magasságban.

Bezáró kőzete: andezit-agglomerátum, andezittufa.

Jellege: sziklaeresz.

A barlang rövid leírása: a teremméretű sziklaeresz mennyezete andezit-agglomerátum, amely alól a sokkal puhább andezittufa kimállott. A barlangot mesterségesen bővítették, ez különösen a sarkoknál látszik, két nyitott oldalán fából készült falat építettek.

Irodalom: irodalmi említéséről nem tudunk.

Csepegő-kő Diósjenő

Szinoníma: Kurta-bérci-sziklaüreg.

Elhelyezkedése, megközelítése: a viszonylag nehezen megközelíthető barlang a Kámortól DDK-re lévő mintegy 120-130 m szintkülönbségű sziklacsoport legdélibb, legalacsonyabb pontján, a Kámor csúcsától mintegy 450

m-re található, 465 m tszf. magasságban.

Bezáró kőzete: andezit-agglomerátum, andezittufa.

Jellege: sziklaeresz.

A barlang rövid leírása: a nagyméretű teremszerű sziklaeresz mennyezete andezit-agglomerátum, amely alól a sokkal puhább andezittufa kimállott. Ezt a mállási folyamatot a Csepegő-kövön lefolyó víz nagymértékben elősegítette. A sziklaeresz felett jól megfigyelhető a víz által létrehozott patakmeder.

irodalom:

Kurta-bérci-sziklaodu Diósjenő

Elhelyezkedése, megközelítése: a Kámor DDK-i oldalán lévő sziklacsoport alján, a Csepegő-kőtől éÉK-re mintegy 70 m-re található, mintegy 470 m tszf. magasságban.

Bezáró kőzete: andezit-agglomerátum, andezittufa.

Jellege: mállásos eredetű sziklaüreg.

A barlang rövid leírása: a barlang mennyezete andezit-agglomerátum, amely alól a sokkal puhább andezittufa kimállott. Széles bejárattal kezdődő üreg, amely mind vízszintesen, mind függőlegesen gyorsan beszűkül.

Irodalom: irodalmi említéséről nem tudunk.

Barát-kői 1. sz. sziklaüreg

Elhelyezkedése, megközelítése: Kemence község határában, a Kemence patak völgyében, a Barát-kő sziklafala

alatt, a Csarna-patak völgyébe vezető út elágazásától 30 m-re keletre található mintegy 8 m relatív magasságban.

Bezáró kőzete: andezit-agglomerátum.

Jellege: sziklaeresz

A barlang rövid leírása: széles lapos járattal kezdődő, beljebb fokozatosan keskenyedő, enyhén felfelé tartó kisméretű sziklaüreg.

Barát-kői 2. sz. sziklaüreg

Elhelyezkedése, megközelítése: Kemence község határában, a Kemence patak völgyében, a Barát-kő sziklafala alatt, a Csarna-patak völgyébe vezető út elágazásától 30 m-re keletre található mintegy 10 m relatív magasságban, az 1.sz. sziklaüregtől északra 5 m-re.

Bezáró kőzete: andezit-agglomerátum.

Jellege: sziklaeresz

A barlang rövid leírása: szintén széles, lapos járattal kezdődik, de bal oldala teljesen fel van töltődve törmelékkal, csak a jobb oldalán folytatódik a róka-lyukszerű járat néhány méter hosszan.

Barát-kői-átjáróbarlang

Elhelyezkedése, megközelítése: Kemence község határában, a Kemence patak völgyében, a Barát-kő sziklafala alatt, a Csarna-patak völgyébe vezető út elágazásától 100 m-re ÉK-re található mintegy 20 m relatív magasságban.

alatt, a Csarna-patak völgyébe vezető út elágazásától 30 m-re keletre található mintegy 8 m relatív magasságban.

Bezáró kőzete: andezit-agglomerátum.

Jellege: sziklaeresz

A barlang rövid leírása: széles lapos járattal kezdődő, beljebb fokozatosan keskenyedő, enyhén felfelé tartó kisméretű sziklaüreg.

Barát-kői 2. sz. sziklaüreg

Elhelyezkedése, megközelítése: Kemence község határában, a Kemence patak völgyében, a Barát-kő sziklafala alatt, a Csarna-patak völgyébe vezető út elágazásától 30 m-re keletre található mintegy 10 m relatív magasságban, az 1.sz. sziklaüregtől északra 5 m-re.

Bezáró kőzete: andezit-agglomerátum.

Jellege: sziklaeresz

A barlang rövid leírása: szintén széles, lapos járattal kezdődik, de bal oldala teljesen fel van töltődve törmelékkal, csak a jobb oldalán folytatódik a róka-lyukszerű járat néhány méter hosszan.

Barát-kői-átjáróbarlang

Elhelyezkedése, megközelítése: Kemence község határában, a Kemence patak völgyében, a Barát-kő sziklafala alatt, a Csarna-patak völgyébe vezető út elágazásától 100 m-re ÉK-re található mintegy 20 m relatív magasságban.

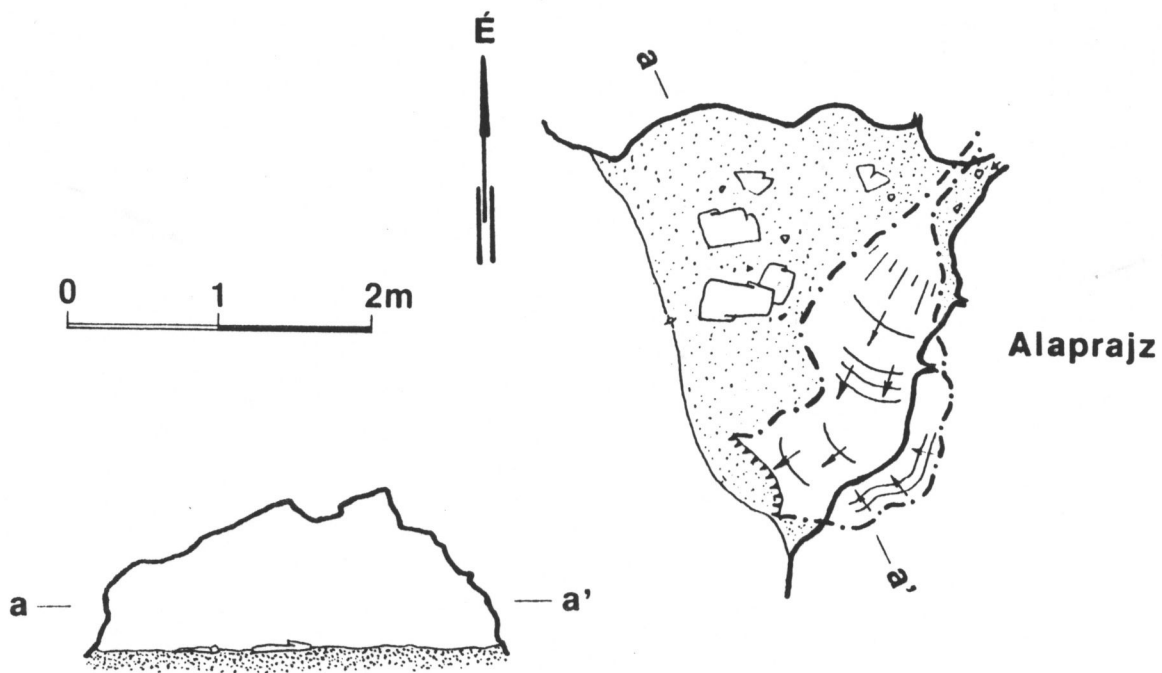
ságban.

Bezáró kőzete: andezit-agglomerátum.

Jellege: átjáróbarlang.

A barlang rövid leírása: egy keskeny, mintegy 2,5-4 m széles sziklaszirtet átvágó, Y alakú átjáróbarlang.

HÓDOS - ÉRI KŐFÜLKE

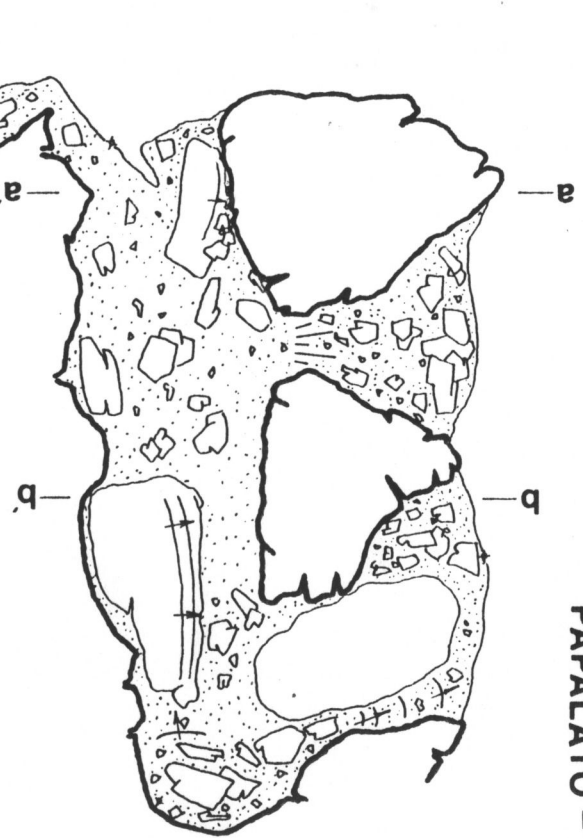


Hosszmetszet

Felmérte: Gyurman Csaba
Iharos András
Németh Róbert
Szerkesztette és rajzolta:
Németh Róbert

PÁPALÁTÓ - KÖI KÖFÜLKE

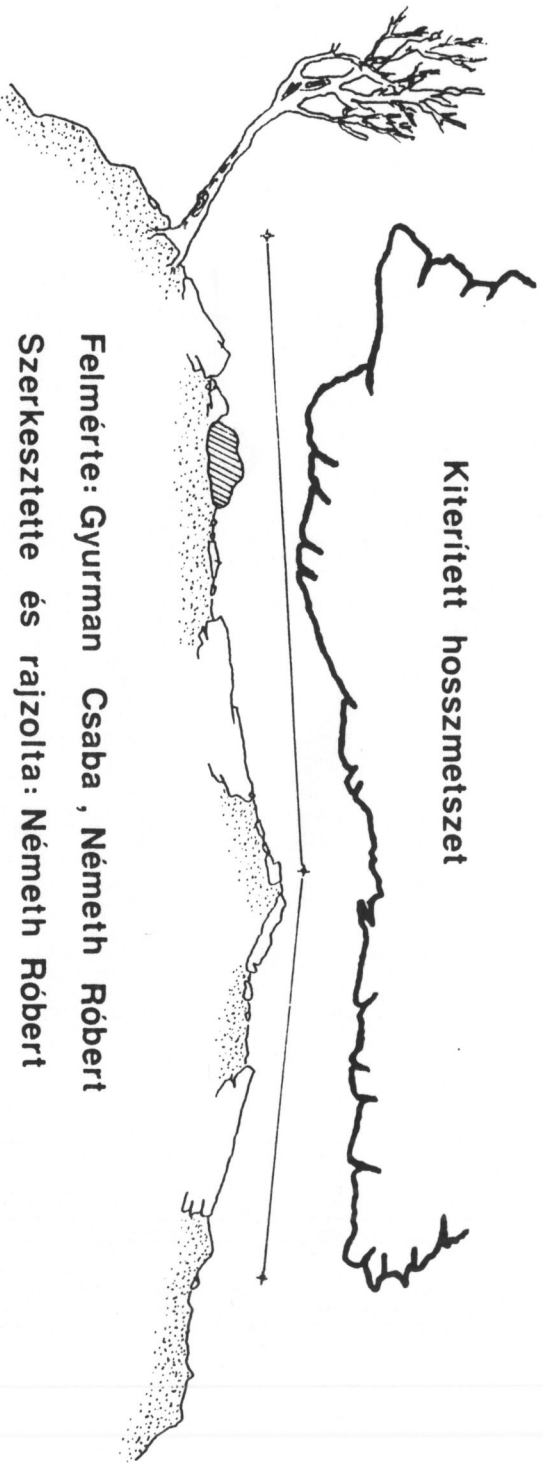
0 1 2m



Alaprajz

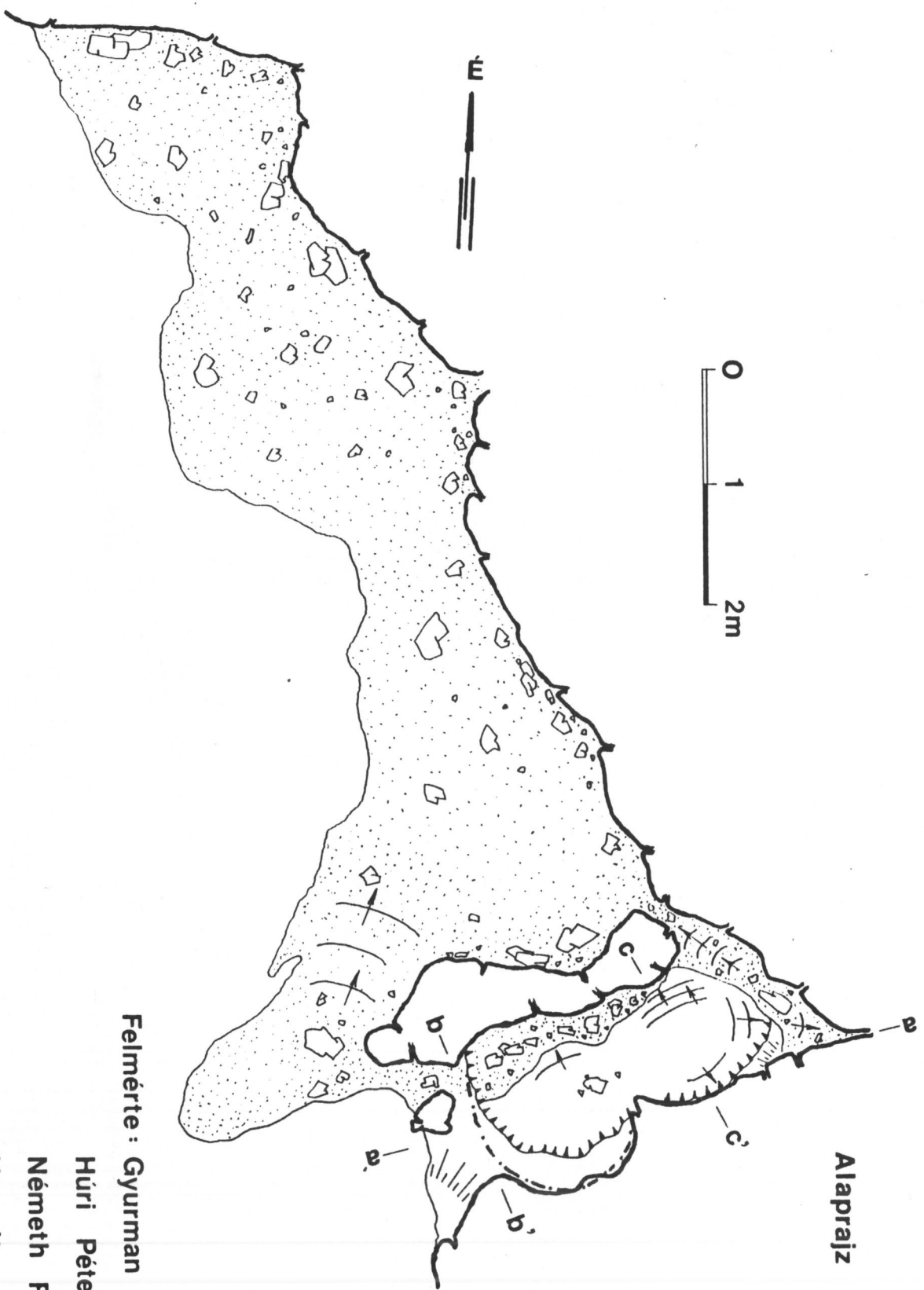


Kiterített hosszmetsetel



Felmérte: Gyurman Csaba , Németh Róbert
Szerkesztette és rajzolta: Németh Róbert

PÁPALÁTÓ - KŐI SZIKLAERESSZ



Alaprajz

Felmérte: Gyurman Csaba

Húri Péter

Németh Róbert

Versnitzer Zoltán

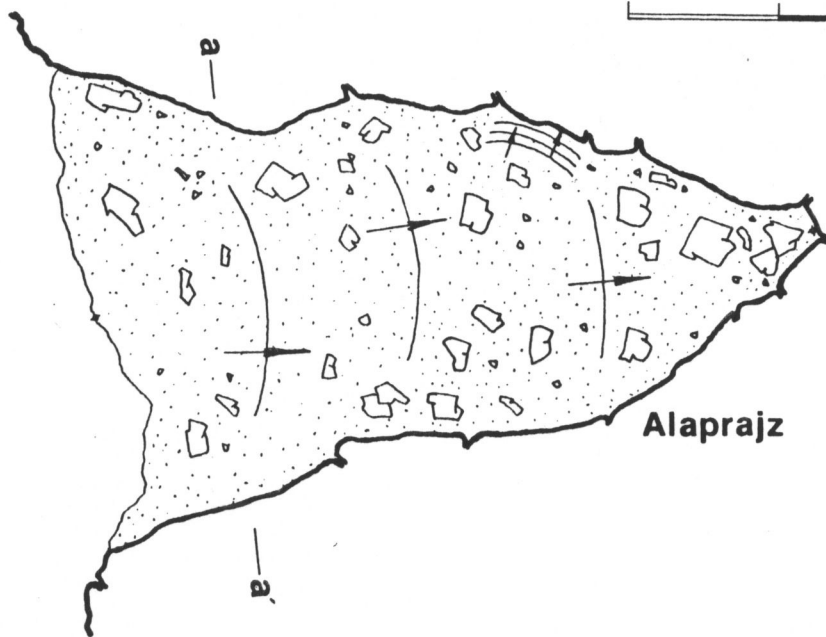
Szerkesztette és rajzolta: Németh Róbert

PÁPALÁTÓ - KŐI SZIKLAERESZ

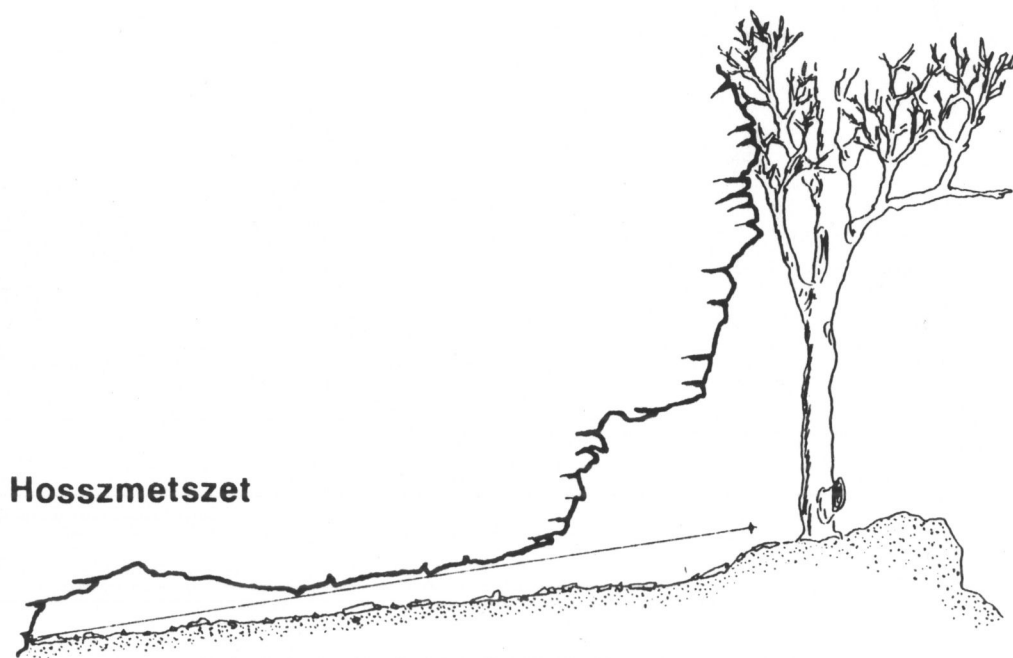
Metszetek



PÁPALÁTÓ - KŐI 1. SZ. ÜREG



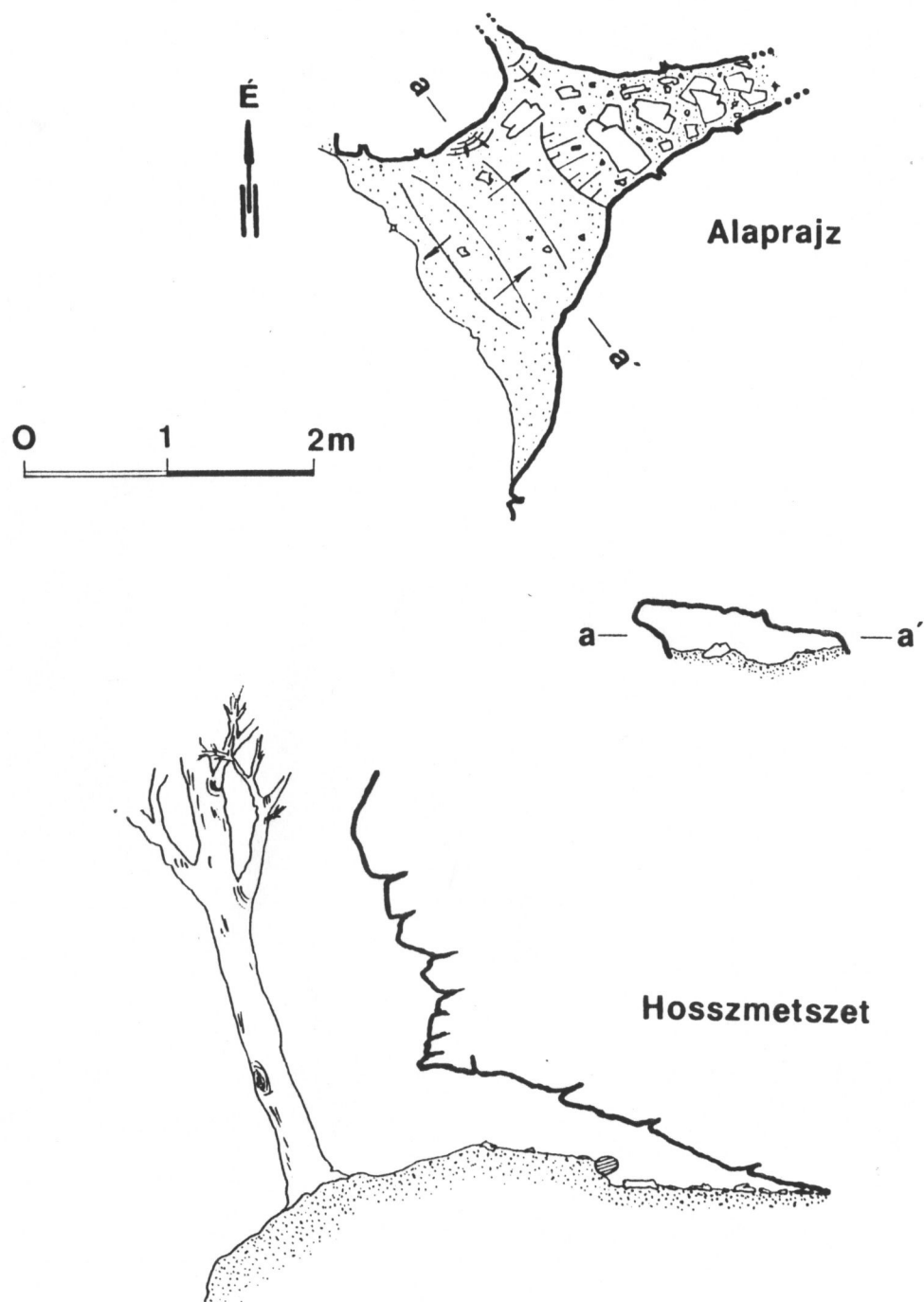
Alaprajz



Hosszmetszet

Felmérte: Húri Péter
Németh Róbert
Szerkesztette és rajzolta:
Németh Róbert

PÁPALÁTÓ - KŐI 2. SZ. ÜREG



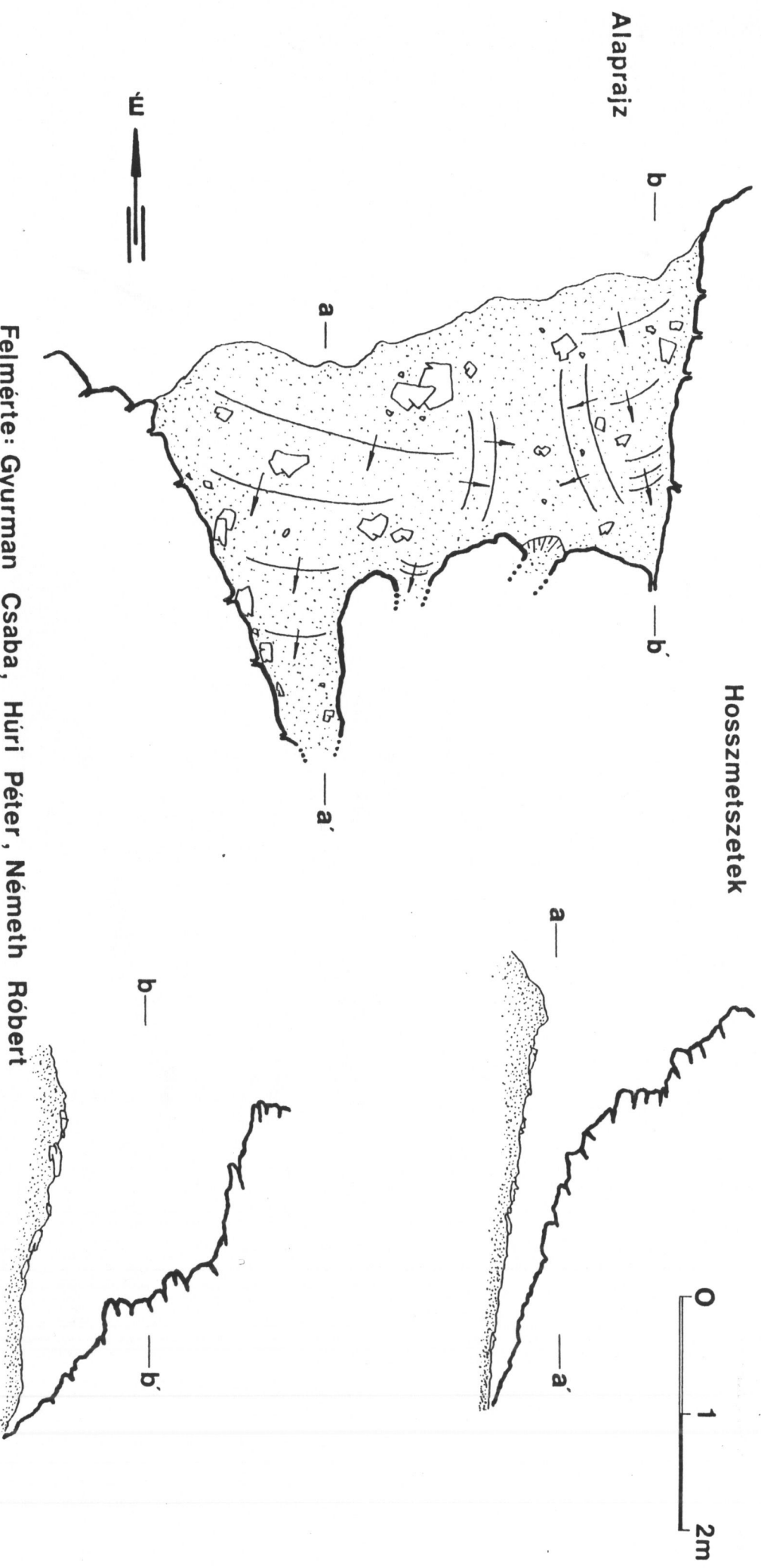
Felmérte: Húri Péter

Németh Róbert

Szerkesztette és rajzolta:

Németh Róbert

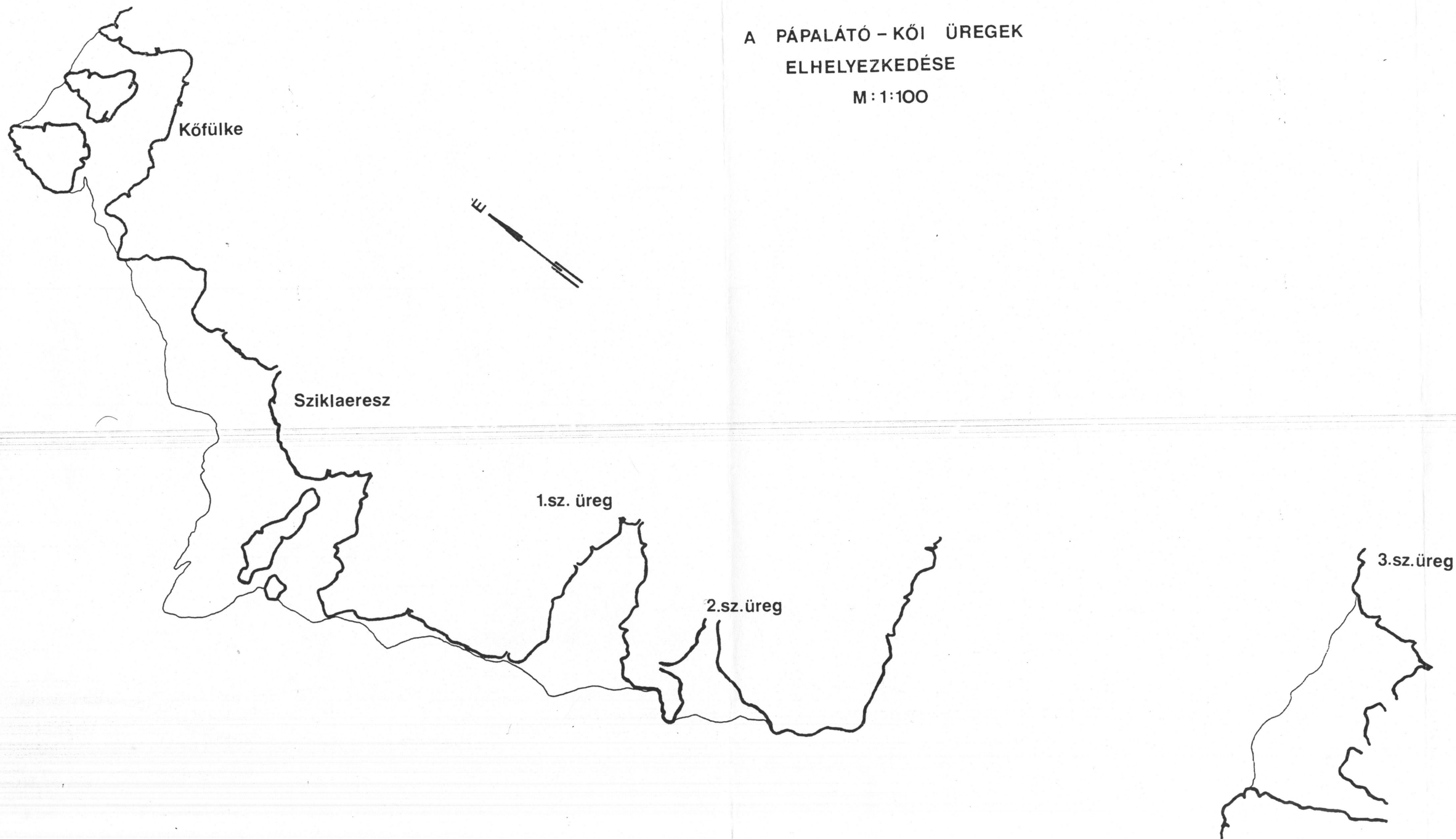
PÁPALÁTÓ - KŐI 3. SZ. ÜREG



Felmérte: Gyurman Csaba, Hüri Péter, Németh Róbert
Szerkesztette és rajzolta: Németh Róbert

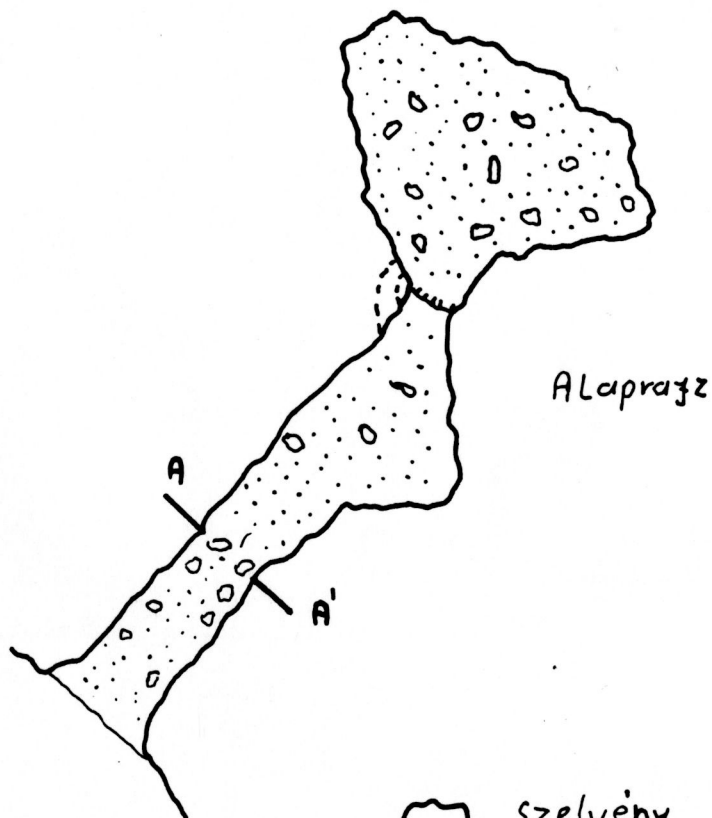
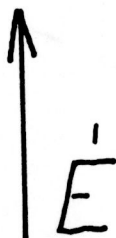
A PÁPALÁTÓ - KŐI ÜREGEK
ELHELYEZKEDÉSE

M: 1:100



Készítette: Németh Róbert

Fok hegy-ma-hegyi barlang (vörösöd)

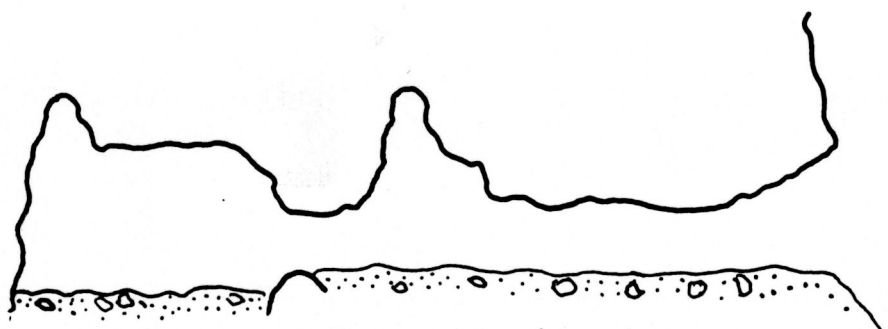


Alaprajz

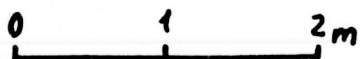


szelvény

A-A'



kiterített hosszmetset



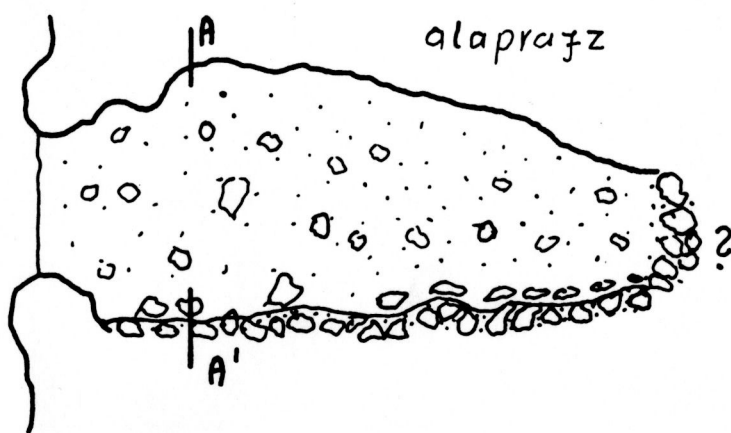
M 1:50

Felmérte: Versnitzer Zoltán
Iharos András

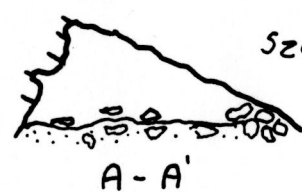
Szerk. és rajzolta: Iharos András

1994 XI-29.

Déli-sziklaüreg
(Nemesvámos)

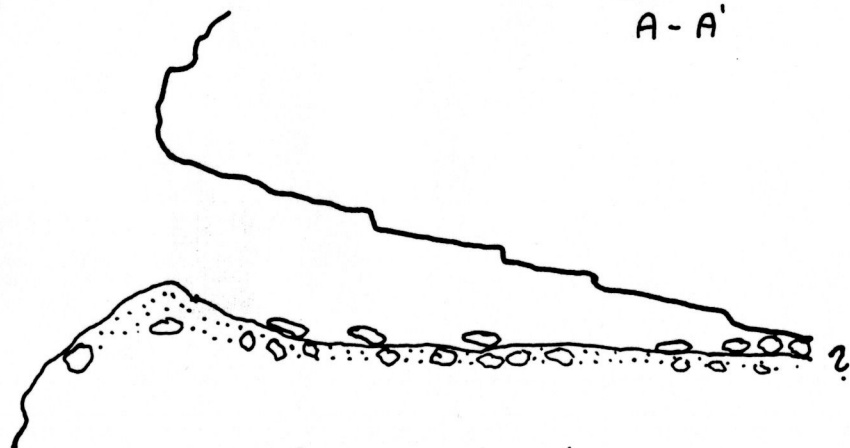


alaprajz



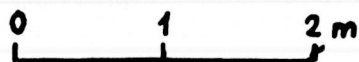
szelvény

A-A'



hosszmetszet

M 1:50

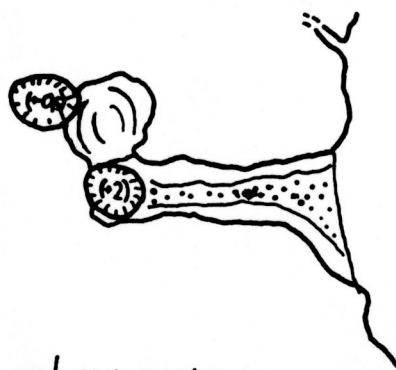


Felmérte: Fellekvári László
Vámszűrő Zoltán
Iharos András

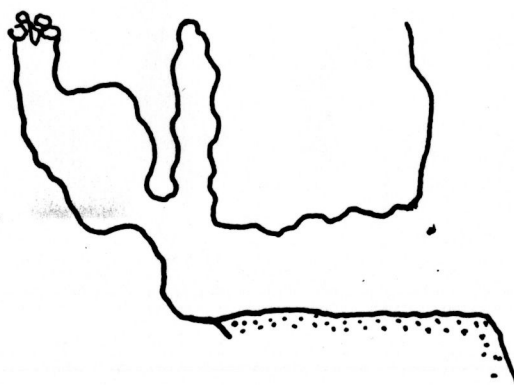
1995. I. 10.

Szerkesztette és rajzolta:
Iharos András

Nosztori-völgyi forrás barlang (Csopak)

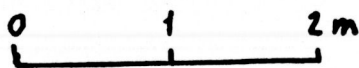


alaprész



kiterített hosszmet szet

M 1:50



Felmerte:

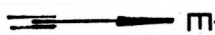
Versnitzer Zoltán
Iharos András

rajzolta:

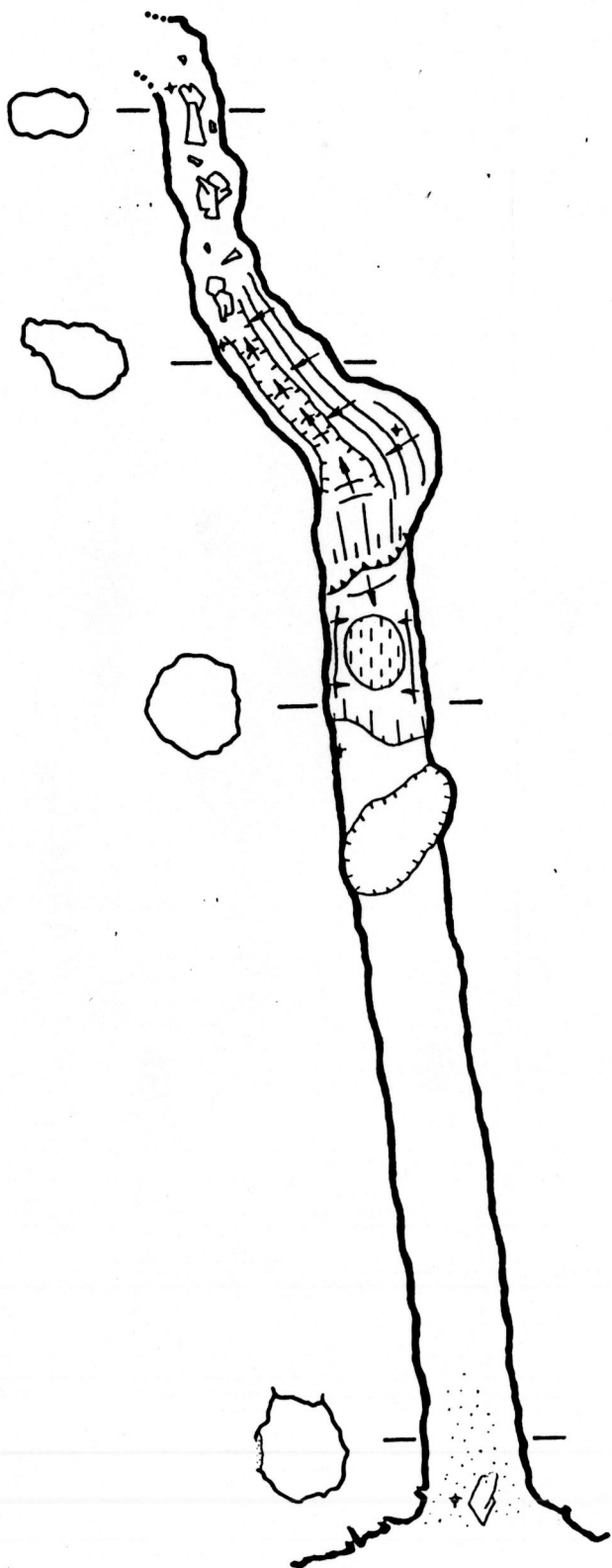
Iharos András

1995 VIII. 27

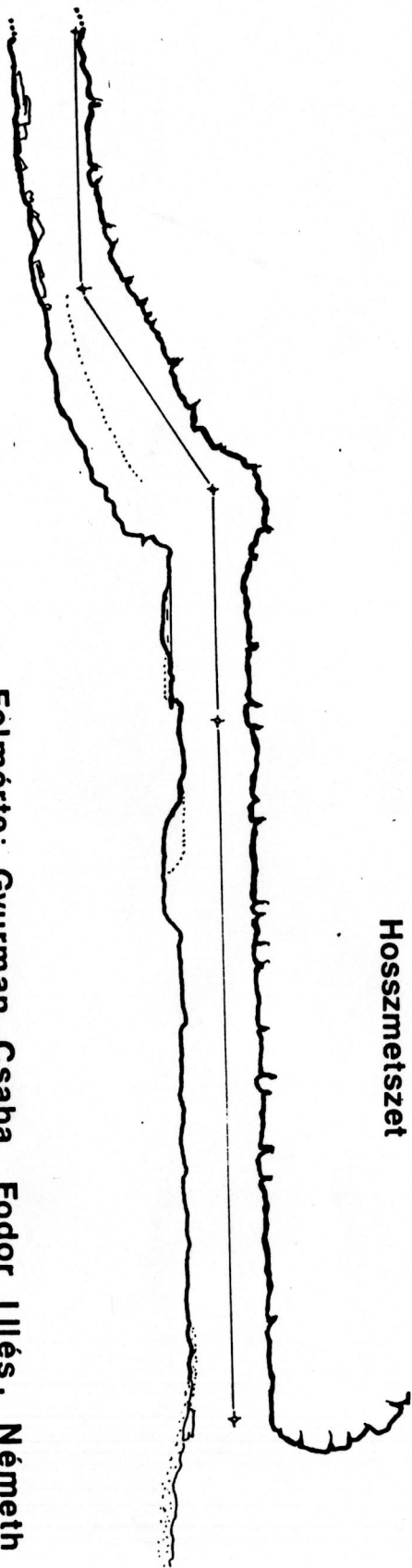
KÁMORI RÓKALYUK



Alaprajz



Hosszmetszet

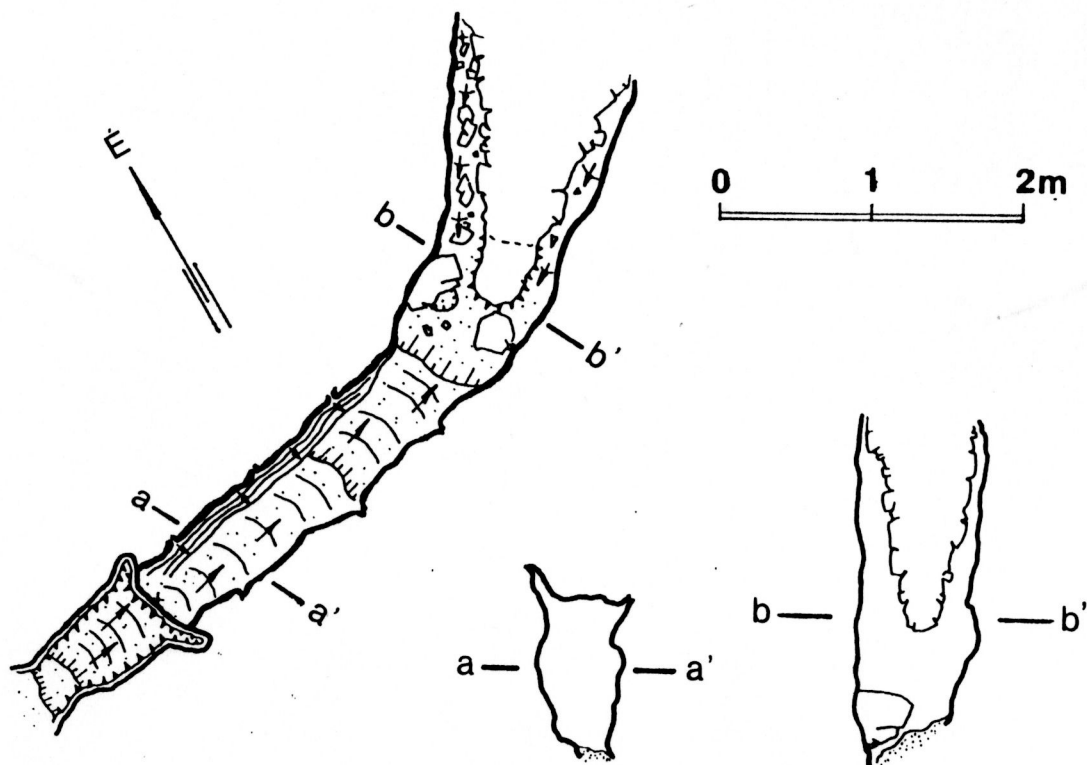


Felmérte: Gyurman Csaba, Fodor Illés, Németh Róbert

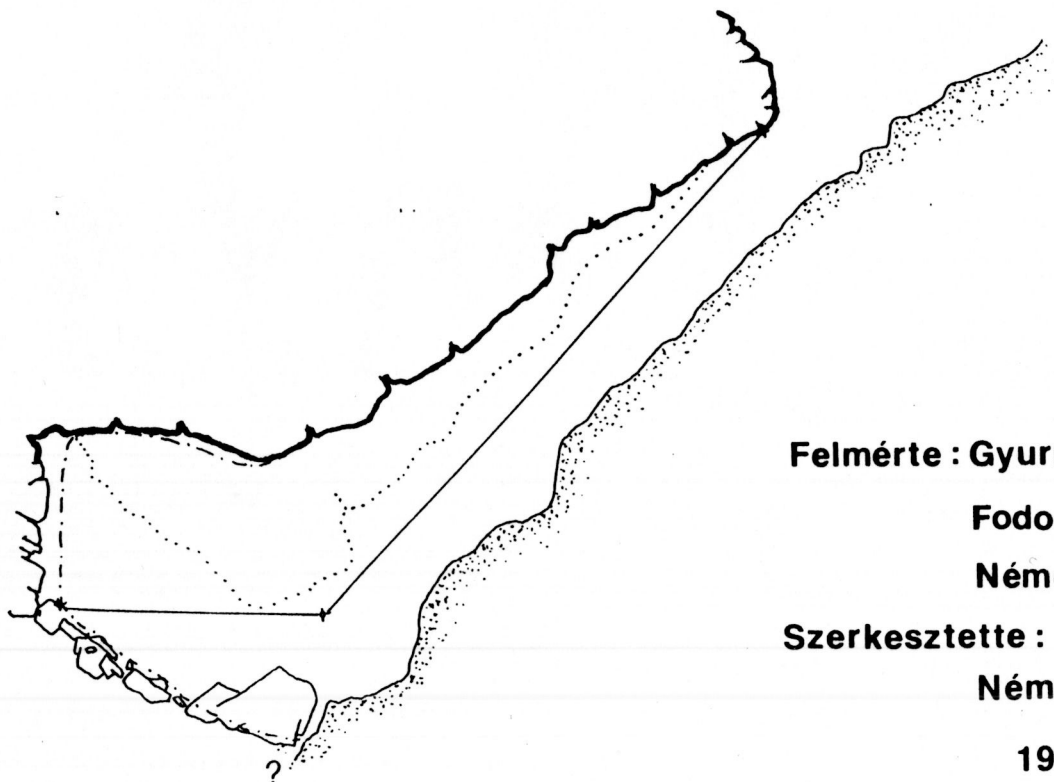
Szerkesztette: Németh Róbert

KÁMORI SZIKLAHASADÉK

Alaprajz



Hosszmetszet



Felmérte : Gyurman Csaba

Fodor Illés

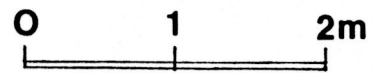
Németh Róbert

Szerkesztette :

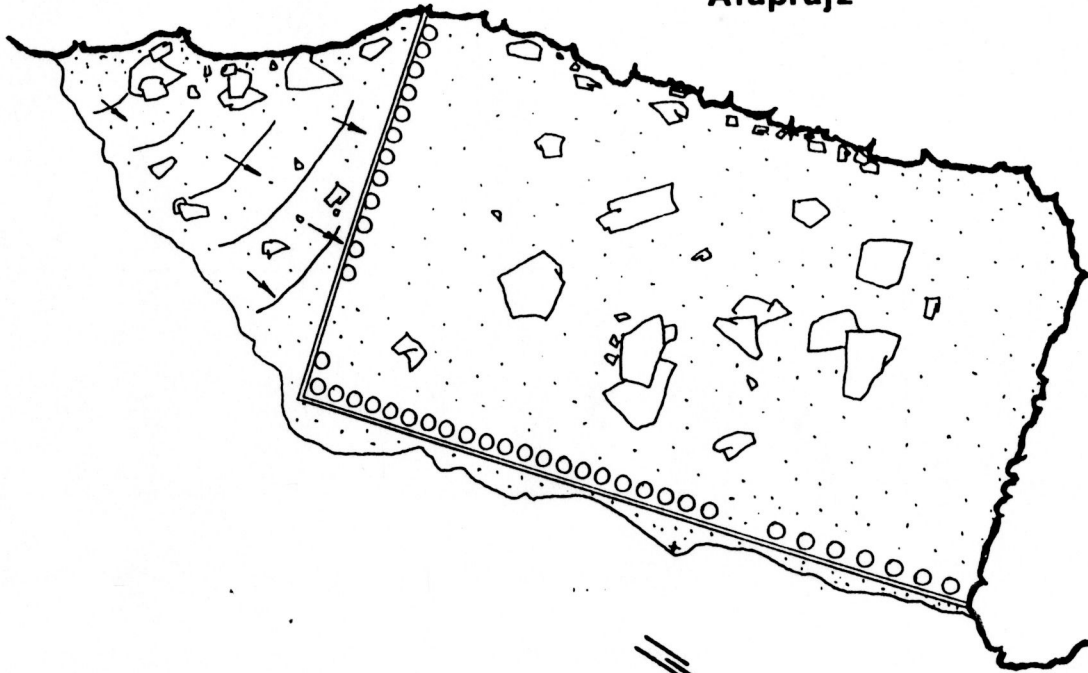
Németh Róbert

1995.

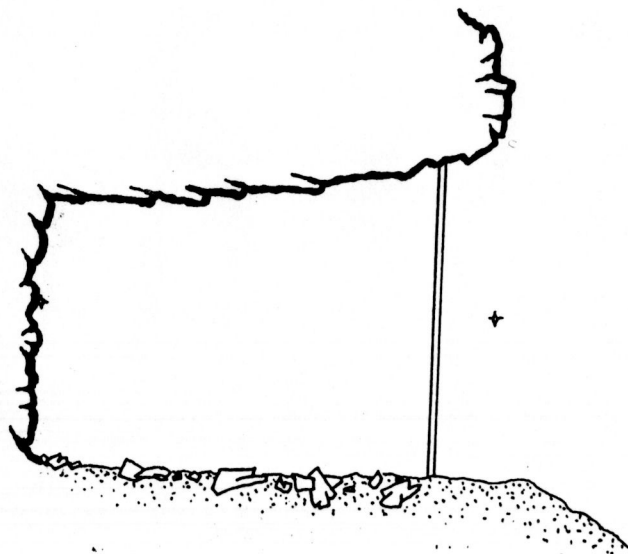
HUGÓ - VILLA



Alaprajz



Hosszmetszet

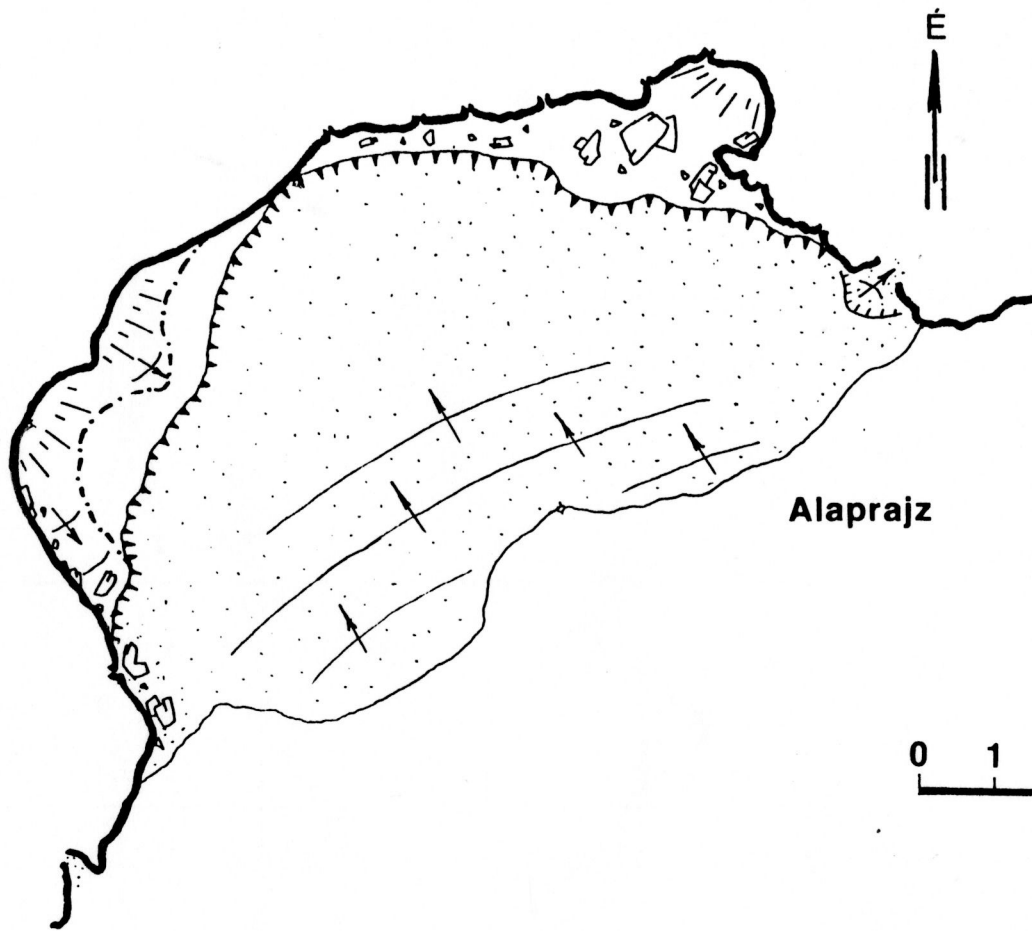


Felmérte: Gyurman Csaba, Fodor Illés, Németh Róbert

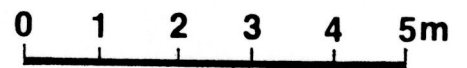
Szerkesztette: Németh Róbert

1995.

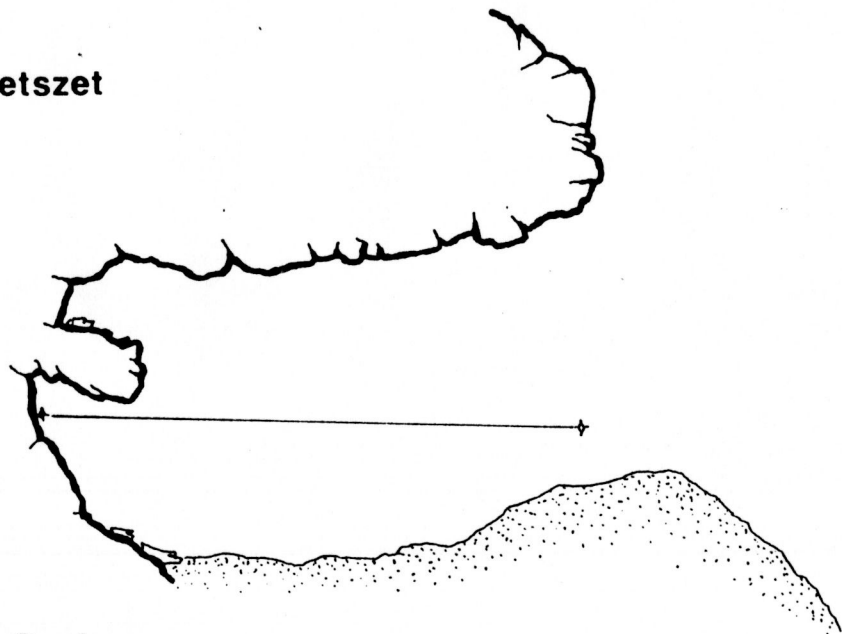
CSEPEGŐ - KŐ BARLANG



Alaprajz



Hosszmetszet



Felmérte: Gyurman Csaba

Fodor Illés

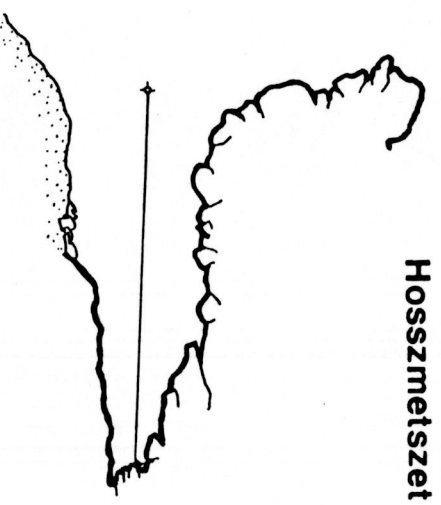
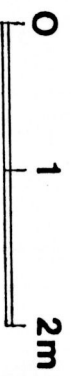
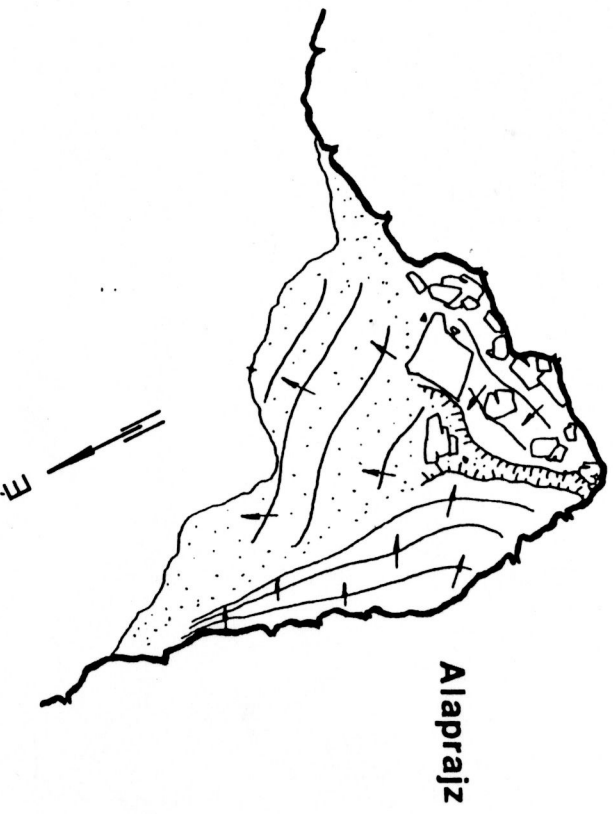
Németh Róbert

Szerkesztette:

Németh Róbert

1995.

KURTA - BÉRCI SZIKLAODÚ



Felmérte : Gyurman Csaba
Fodor Illés
Németh Róbert

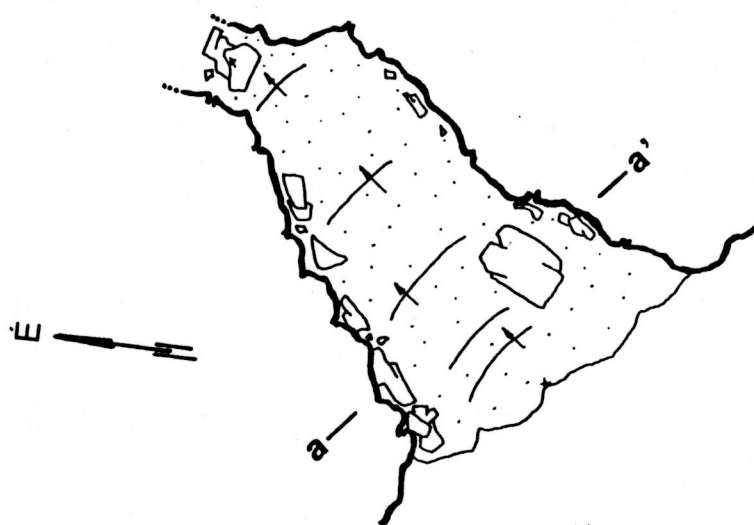
Szerkesztette :

Németh Róbert

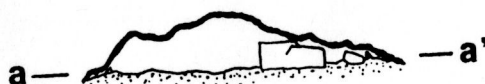
1995.

BARÁT - KŐI 1.SZ. BARLANG

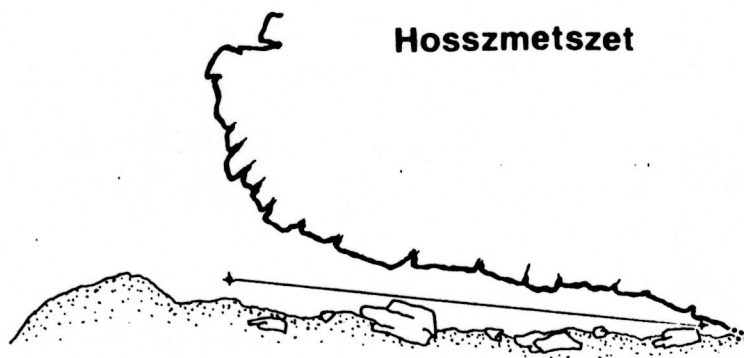
0 1 2m



Alaprajz



Hosszmetszet



Felmérte : Gyurman Csaba
Németh Róbert

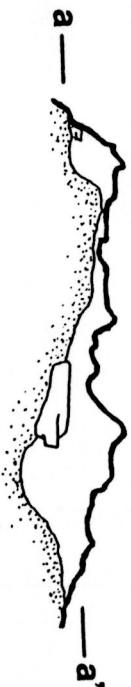
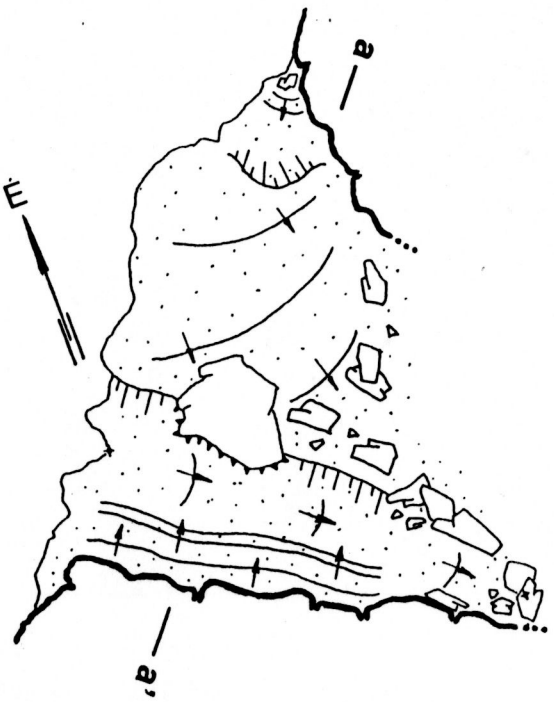
Szerkesztette :

Németh Róbert

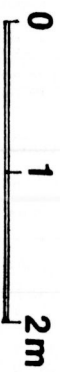
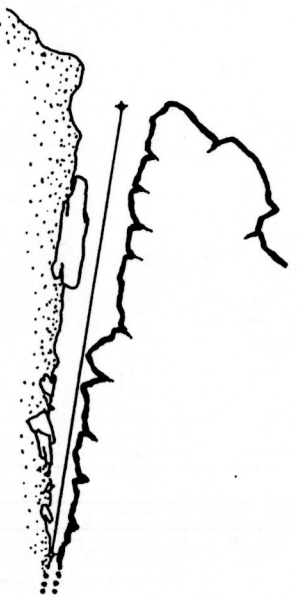
1995.

BARÁT-KÖI 2. SZ. BARLANG

Alaprajz



Hosszmetszet



Felmérte: Gyurman Csaba

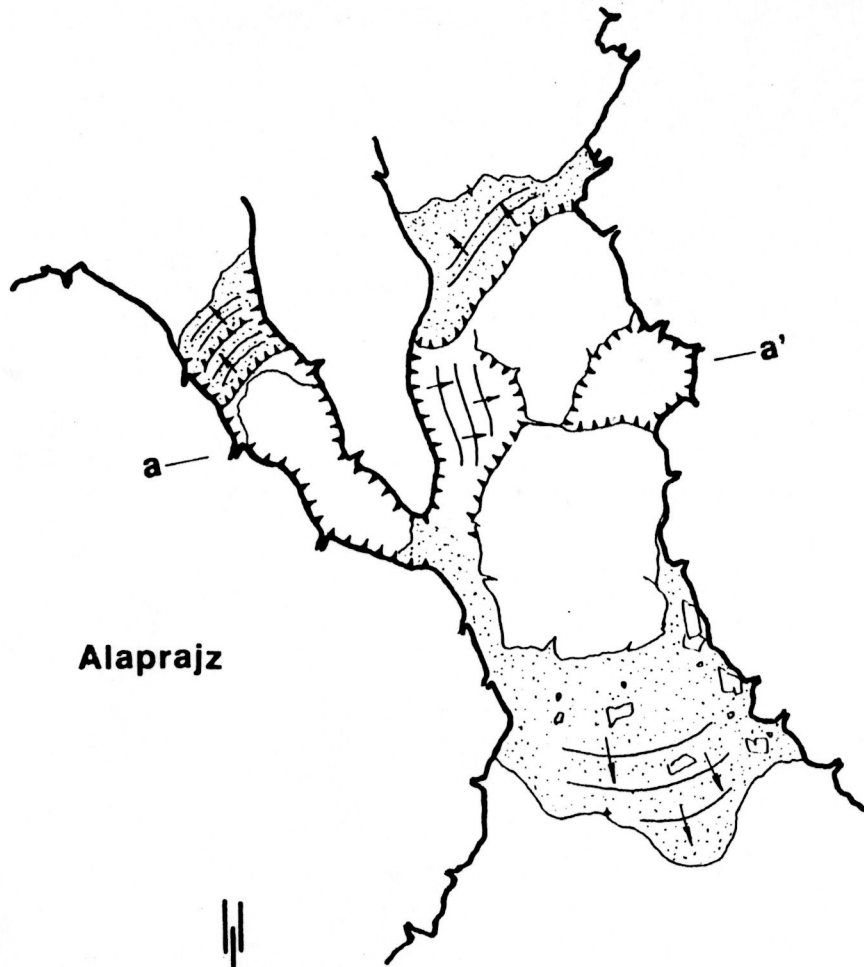
Németh Róbert

Szerkesztette:

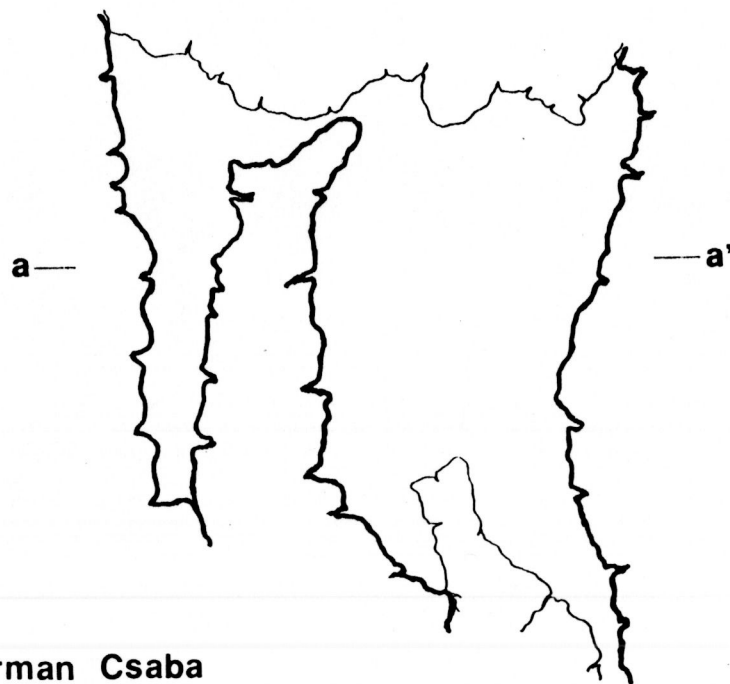
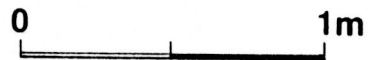
Németh Róbert

1995.

BARÁT - KŐI ÁTJÁRÓBARLANG



Alaprajz



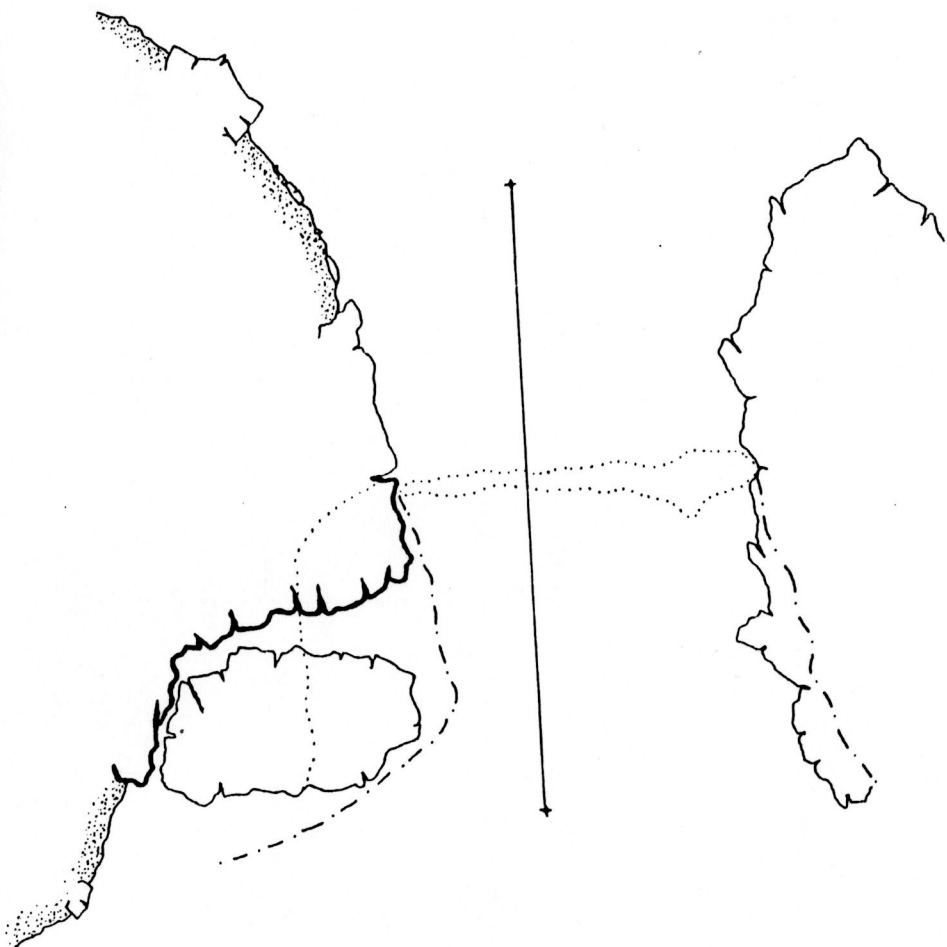
**Felmérte: Gyurman Csaba
Németh Róbert**

Szerkesztette és rajzolta:

Németh Róbert

1995.

BARÁT - KŐI ÁTJÁRÓBARLANG



Hosszmetszet

Felmérte: Gyurman Csaba

Németh Róbert

Szerkesztette és rajzolta:

Németh Róbert

6. Csoportélet

1995-ben az aktív tagok száma továbbra is a tavalyihoz hasonlóan 2-3 fő (Ajkán és Tapolcafőn is). amely a táborok és a hosszú hétvégék alkalmával 4-5 főre emelkedett. Ezzel a taglétszámmal nem lehet nagy volumenű munkákat végezni, ezért csak olyan kutatási tevékenységet tudtunk folytatni, amelyhez e kis létszámú magmunkaereje elég volt.

Ilyen munkák voltak például a Bujó-lik, a B-2-es víznyelő, a Tapolcai-forrásbarlang és a Töpéri-barlang feltáró kutatásai, és az Öreg-köves-víznyelőbarlang állagmegóvási munkái.

A sárcsi-kúti kutatóházban eltöltött hétvégék száma 15 volt, amely azzal magyarázható, hogy aki tudott, hétvégén is dolgozott, hogy saját maga és családja megélhetését biztosíthassa.

Sajnos 1995. októberben a sárcsi-kúti kutatóház is megszűnt, az erdészet felmondta szerződésünket, úgy kutatóház nélkül maradtunk.

Nyári táborunkat augusztus 12-től 20-áig rendeztük meg a Kab-hegyen sárcsi-kúti kutatóházunkban átlagosan 6-7 fő részvételével, mely egész időtartamát a Bujó-lik 2. sz. víznyelő bontásával és kiácsolásával töltöttük napi 8-10 órás műszakokkal.

Továbbra is rendszeresen tartjuk jó kapcsolatunkat az Alba Regia, a Heliktit és a Plecotus csoporttal. Tapolcán és Szentgálon egy-egy alkalommal, míg Csőszpusztán több alkalommal is tettünk látogatást.

Az 1995-ös vándorgyűlésen 6 fővel képviseltettük magunkat, plusz két fő szakkörös.

1995-ben egy fő (Iharos András) két hetes erdélyi túrán vett részt, barlangtúrákkal egybekötve.

Ebben az évben is közreműködtünk az Ajkai Gyermek Ház barlangkutató szakkörének vezetésében és a programjaik megszervezésében és lebonyolításában. Esetenként a gyerekek is részt tudnak venni, segíteni tudnak kutatómunkánkban.

Irodalomjegyzék

- Bertalan K.(1958):Magyarország nemkarsztos barlangjai.
Karszt-és Bg.kut.Táj. 1958. jan.-jún.
p. 14-16.
- Bertalan K.(1959a):Néhány adat a bakonyi barlangok ismeretéhez. Karszt- és Bg.kut.Táj.
1959. szept. p. 36-39.
- Bertalan K.-Kretzoi M.(1960):A tekeresvölgyi barlangok Veszprém mellett és a örvös lemming legdélibb előfordulása. Karszt- és Barlangkutató. II.p.83-93.
- Bertalan K.-Schönviszky L.(1974):Bibliographia Speleologia Hungarica. Karszt és Barlangkutató VIII.köt.1973-74. Bp.
- Gyurman Cs.(1980):Feltáró kutatás: Bújó-lik. Cholnoky J. Bk. Cs. évi jel.
- Gyurman Cs.(1989-94):A Bújó-lik feltáró kutatása.
Bakony Bk. Egy. évi jel.
- Kárpát J.(1978b):A Bújó-lik kutatása. Alba Regia Bkcs. évk.

- Klinger L.(1991):Adalékok a Bújó-lik morfogenetikájához
Bakony Bk. Egy. évi jel.
- Markó L.-Almássy G.(1961):A Bujó-lik víznyelőbarlang.
Term.tud. Közl. 92(7) p.324-325.
- Németh R.(1994):A Bújó-lik morfogenetikai vizsgálata.
Bakony Bk. Egy. évi. jel.
- Veress M.(1980a):Adatok a Bujó-lik morfogenetikájához.
Cholnoky J. Bkcs. évi Jelentése.
Kézirat.



1. kép A B-2-es víznyelő.



2. kép A Tapolcafői-forrásbarlang bájárata.



3-4. kép Részletek a Tapolcafői-forrásbarlangból.



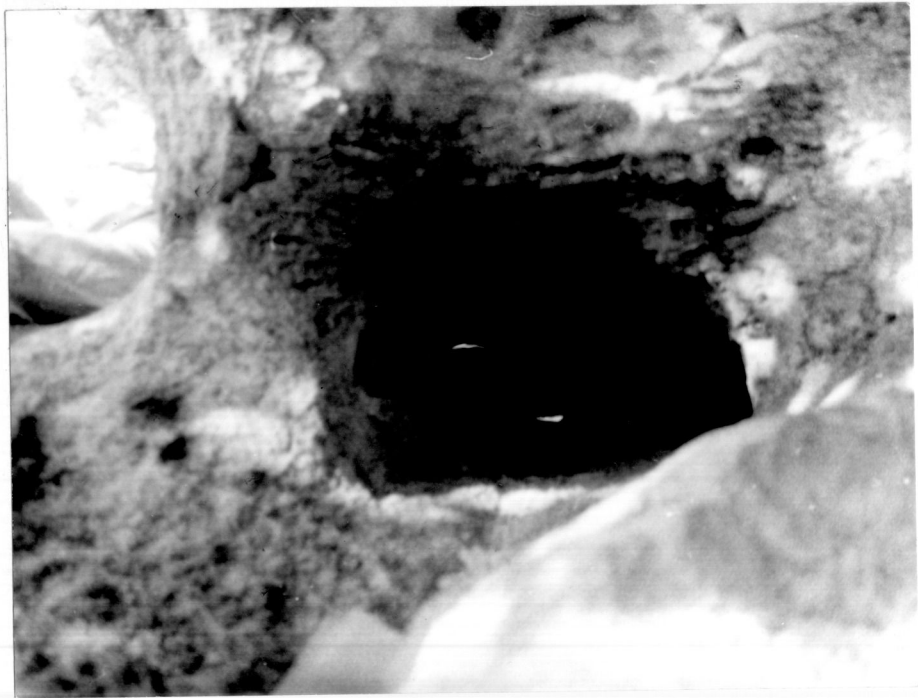


5-6. kép A Pápalátó-kői-kőfülke.





7-8. kép A Pápalátó-kői-sziklaeresz.

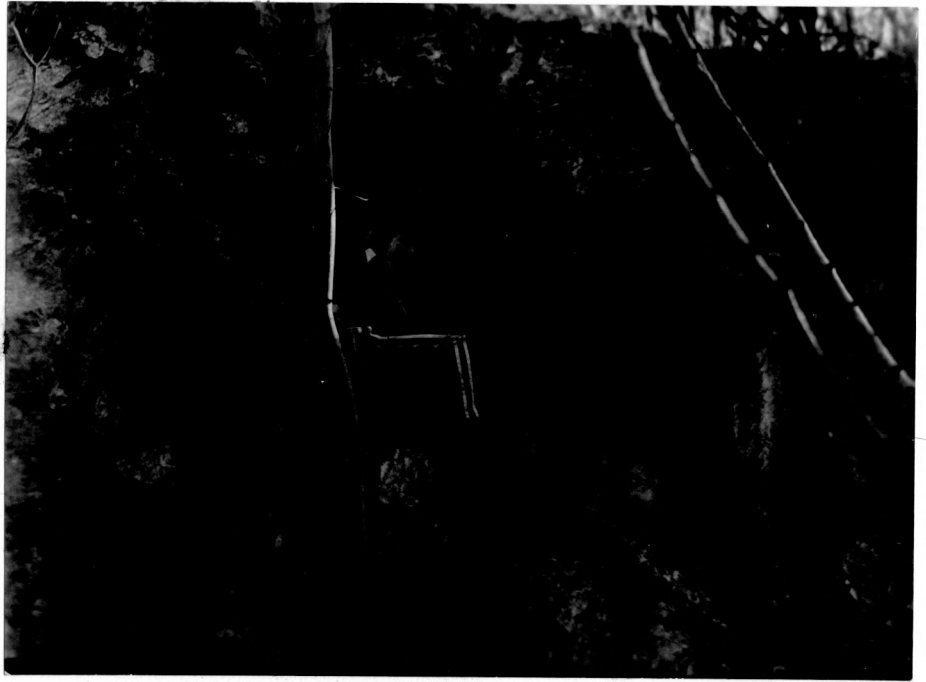




9. kép A Pápalátó-kői 3. sz. üreg.



10. kép A Déllői-sziklaüreg.



11. kép A Tekeres-völgyi-háromszögbarlang.



12. kép A Tekeres-völgyi-szűkbarlang.



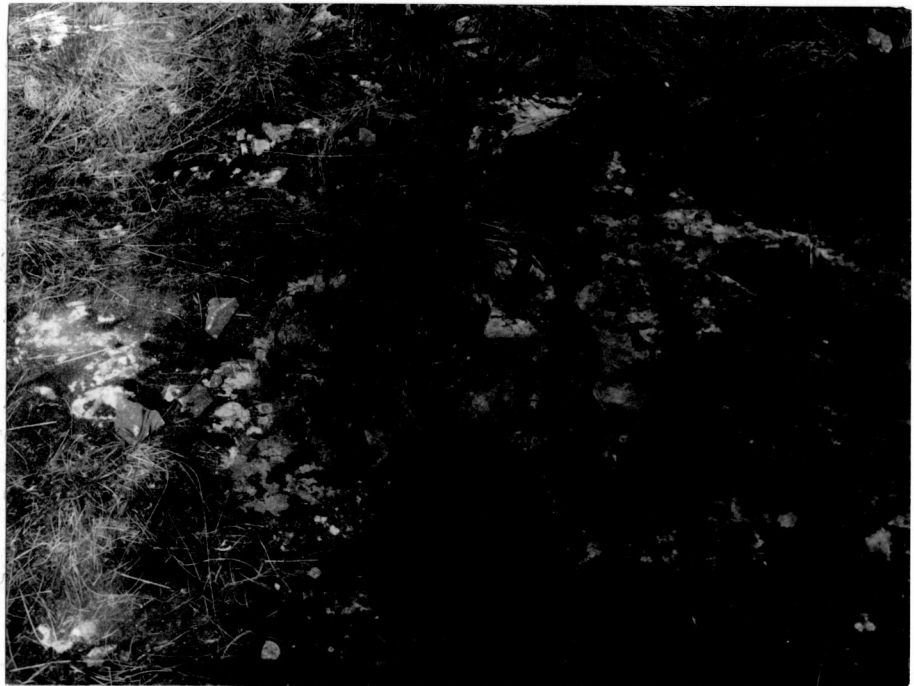
13. kép A Benedek-hegyi-barlang.



14. kép A Nosztori-völgyi-forrásbarlang.



16. kép A T-8-as forráskürtő.



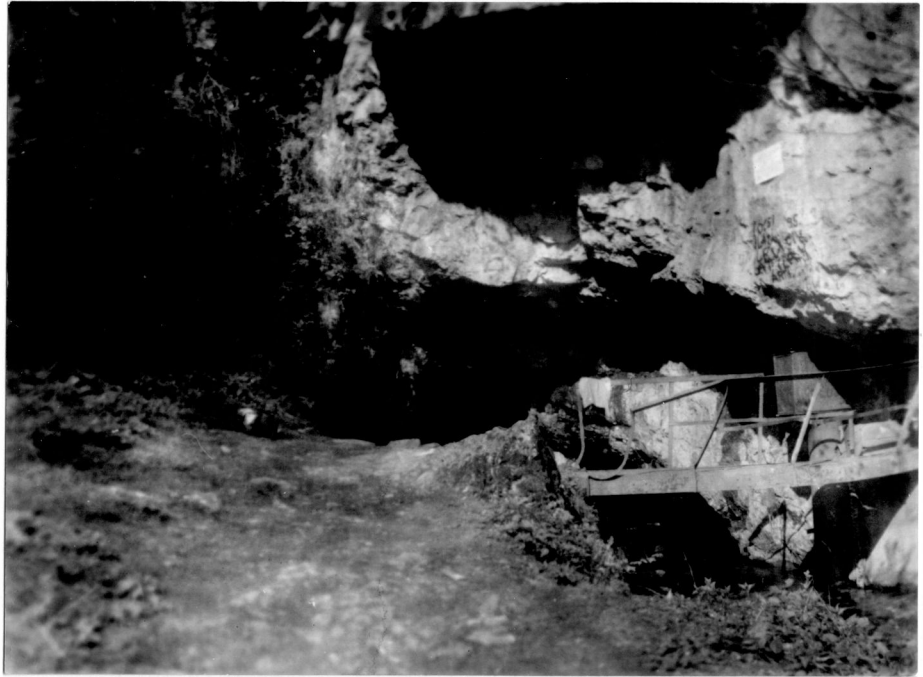
15. kép A T-6-os forráskürtő.



17. kép A T-12-es forráskürtő.



18. kép Csendélet a tapolcafői kutatóházban.



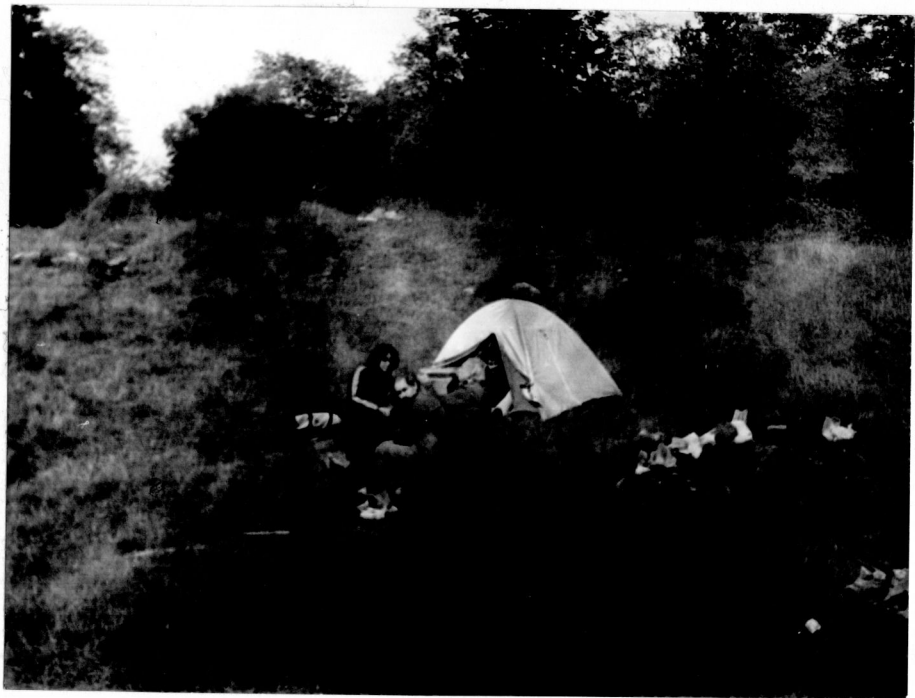
19. kép A révi Zichy-barlang (Erdély).



20. kép Az Dittárkő a Békás-szorosban (Erdély).



22. kép A kab-hegyi kutatóháznál.



21. kép Tábor a Kőpince-barlangnál kataszterezés közben.